
La jurisdicció social

PID_00258826

Eva Garrido Pérez

Temps mínim de dedicació recomanat: 9 hores

Eva Garrido Pérez

Catedràtica de Dret del Treball i de la Seguretat Social a la Universitat de Cadis.

Quarta edició: febrer 2019
© Eva Garrido Pérez
Tots els drets reservats
© d'aquesta edició, FUOC, 2019
Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona
Disseny: Manel Andreu
Realització editorial: Oberta UOC Publishing, SL
Dipòsit legal: B-3.751-2019

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars del copyright.

Índex

Introducció	7
Objectius	9
1. Dret processal laboral	11
2. Principis inspiradors del procés laboral	12
2.1. Principi de contradicció	12
2.2. Principi d'igualtat de les parts	12
2.3. Principi dispositiu	13
2.4. Principi d'aportació	13
2.5. Principi d'oralitat	14
2.6. Principi d'immediació	14
2.7. Principi de concentració	14
2.8. Principi de celeritat	15
3. Els òrgans jurisdiccionals de l'ordre social	16
3.1. Organització	16
3.1.1. Jutjats socials (JS)	16
3.1.2. Sala Social dels tribunals superiors de justícia (TSJ)	16
3.1.3. Sala Social de l'Audiència Nacional (AN)	16
3.1.4. Sala Social del Tribunal Suprem (TS)	17
3.2. Competència	17
3.2.1. Competència objectiva	17
3.2.2. Competència funcional	20
3.2.3. Competència territorial	21
3.3. Qüestions de competència	22
4. Les parts processals	24
4.1. Capacitat i legitimació	24
4.2. Pluralitat de parts	25
4.3. Representació i defensa	26
5. Règim de les actuacions processals	29
5.1. Temps, lloc i forma de les actuacions processals	29
5.2. Resolucions processals	31
5.3. Activitats preprocessals	32
5.3.1. Conciliació o mediació prèvies	33
5.3.2. Intervenció arbitral (laudes arbitrals)	35
5.3.3. Reclamació administrativa prèvia o esgotament de la via administrativa prèvia	37

5.3.4.	Esgotament de la via administrativa	37
5.3.5.	Reclamació administrativa prèvia	38
6.	El procés ordinari	40
6.1.	Actuacions prèvies	40
6.1.1.	Actes preparatoris i diligències preliminars	40
6.1.2.	Anticipació i assegurament de prova	43
6.1.3.	Mesures cautelars	43
6.2.	La demanda	45
6.3.	Acumulació d'accions i acumulació de processos	47
6.3.1.	Acumulació d'accions	47
6.3.2.	Acumulació de processos	50
6.4.	Citació	52
6.5.	Conciliació judicial	53
6.6.	El judici oral i les seves fases	54
6.6.1.	Resolució d'incidents previs	54
6.6.2.	Ratificació i ampliació de la demanda	54
6.6.3.	Contestació a la demanda. Les al·legacions del demandat	55
6.6.4.	La prova	57
6.6.5.	Conclusions	64
6.6.6.	Diligències finals	65
6.6.7.	Acabament del judici	65
7.	El procés monitori	68
8.	Modalitats processals	70
8.1.	Processos especials de caràcter individual	71
8.1.1.	Processos per acomiadaments	71
8.1.2.	Procés d'impugnació de sancions	73
8.1.3.	Procés per vacances	73
8.1.4.	Procés de classificació professional	74
8.1.5.	Procés sobre mobilitat geogràfica, modificacions substancials de les condicions de treball, suspensió del contracte i reducció de jornada per causes econòmiques, tècniques, organitzatives o de producció o derivades de força major	75
8.1.6.	Procés per a l'exercici dels drets de conciliació de la vida personal, familiar i laboral	76
8.2.	Processos de caràcter col·lectiu	77
8.2.1.	Procés per acomiadaments col·lectius per causes econòmiques, organitzatives, tècniques o de producció o derivades de força major	77
8.2.2.	Procés de conflictes col·lectius	78
8.2.3.	Procés d'impugnació de convenis col·lectius	80

8.2.4. Procés d'impugnacions relatives als estatuts sindicals i de les associacions empresarials o a la seva modificació	80
8.2.5. Processos en matèria electoral	81
8.3. Procés sobre tutela dels drets fonamentals i llibertats públiques	81
8.4. Processos en matèria de prestacions de Seguretat Social	83
8.5. Procediment d'ofici	83
8.6. Procediment d'impugnació d'actes administratius en matèria laboral i de seguretat social	84
9. Els mitjans d'impugnació.....	87
9.1. Recurs de reposició (art. 186 i 187 LRJS)	87
9.2. Recurs de revisió (art. 188 LRJS)	88
9.3. Recurs de suplicació	88
9.4. Recurs de cassació ordinària	91
9.5. Recurs de cassació per a la unificació de doctrina	93
9.6. Recurs de queixa	94
10. L'execució en el procés laboral.....	95
10.1. Execucions ordinàries o comunes	97
10.2. Execucions especials	98
10.3. Execució provisional (art. 289 a 305 LRJS)	98
Resum.....	100
Activitats.....	101
Exercicis d'autoavaluació.....	101
Solucionari.....	104
Glossari.....	105
Bibliografia.....	106

Introducció

Aquest mòdul didàctic té com a objectiu l'estudi del dret processal laboral, o el que és el mateix, el conjunt de normes processals articulades per a l'efectivitat de l'ordenament jurídic laboral.

La relació entre la part substantiva laboral i la processal és evident i necessària, ja que el reconeixement d'un dret o la imposició d'una obligació no tenen cap valor si l'ordenament jurídic no articula, al mateix temps, els instruments necessaris perquè els subjectes interessats o legitimats els puguin fer valer. Ara bé, la naturalesa dels drets i deures de caràcter laboral, en exercitar-se i complir-se en el si d'una relació contínua i de durada, i en la qual es plantegen en general com a contraprestació a l'existència d'altres drets i deures, obliga a fer que el seu plantejament i la demanda de la seva satisfacció per via judicial es desenvolupin en un procés àgil i accelerat que impedeixi les dilacions pròpies d'un procés en el qual el transcurs del temps pugui arribar a impedir el desenvolupament ple i adequat de la relació laboral i la satisfacció dels interessos que les parts (empresari i treballador) pretenen a través d'aquesta. Penseu, per exemple, en la importància que té el salari per al treballador com a mitjà de subsistència o per a satisfer les seves necessitats vitals, i en la gravetat que pot representar el transcurs d'un ampli període de temps fins que es dilucidi judicialment la demanda de reclamació de salaris no pagats per l'empresari.

D'igual manera, la mateixa peculiaritat dels subjectes protagonistes de la branca social del dret obliga a dotar d'un procés per al coneixement dels litigis entre ells que resulti també singular, amb normes específiques i diferenciades de la normativa processal general. En aquest punt es parteix de la consideració que empresari i treballador no se situen en posició d'igualtat davant la relació de treball. La superioritat jurídica i econòmica de l'empresari en la relació contractual es compagina malament amb el principi d'igualtat de les parts que s'ha de garantir primordialment en la via judicial. Per aquesta raó, les normes processals de l'ordre laboral –igual que les normes substantives– han de recollir i articular necessàriament certs elements la tendència dels quals sigui reequilibrar aquesta situació de partida mitjançant la concessió al treballador del que en uns altres ordres processals s'entendrien com a privilegis inacceptables, però que en l'ordenament laboral tenen per contra una funció reequilibradora clara a favor de la igualtat real, i no merament formal, de les parts davant el procés.

D'altra banda, en l'entorn laboral la via judicial es considera el remei últim per a obtenir la solució al conflicte suscitat entre les parts; per aquesta raó es privilegien de manera especial les solucions extrajudicials de les controvèrsies, i fins i tot com a requisit previ obligat abans de procedir a la formulació d'una demanda judicial. Aquesta prioritat d'una solució acordada entre les parts que

eviti una sentència contradictòria està present fins i tot en el procés mateix, fins al punt que s'articulen vies per a procedir en qualsevol moment a l'acord de les parts que doni per finalitzat el procés.

A més a més, l'àmplia extensió material del dret del treball, és a dir, la naturalesa diferent amb la qual es poden reconèixer drets i imposar-se obligacions de mutu compliment entre les parts, impedeix que tot tipus de pretensió en aquest àmbit pugui ser conegut i resolt per la via judicial amb un procés únic sotmès a regles uniformes. Per contra, i en atenció a objectes singulars de controvèrsia o litigi entre empresari i treballador, cal articular també procedimentalment determinades regles que configuren modalitats processals de coneixement exclusiu per raó de la matèria.

Tot aquest conjunt de singularitats presents en el procés laboral –i que el diferencien quant a estructura, contingut i finalitat d'altres ordres jurisdiccionals– és el que ha de ser objecte d'anàlisi i estudi per a comprovar-ne, al mateix temps, l'estreta relació amb tot l'entramat de drets i obligacions dels subjectes de la relació laboral que regula la normativa laboral, tant de caràcter legal com convencional. En definitiva, només quan ja s'ha procedit a estudiar i assimilar els conceptes jurídics laborals presents en la part substantiva, és absolutament necessari analitzar i assimilar els instruments articulats per al seu compliment i efectivitat per mitjà de l'ordre jurisdiccional social.

La norma bàsica d'estudi d'aquest mòdul és la vigent Llei 36/2011, de 10 d'octubre, reguladora de la jurisdicció social, que substitueix l'anterior Llei de procediment laboral, aprovada pel Reial decret legislatiu 2/1995, de 7 d'abril. La nova Llei 36/2011 es declara en part continuista del disseny processal bàsic que contenia la norma anterior, però incorpora importants novetats que, segons el que diu l'exposició de motius de la Llei 36/2011, són “millores que impliquen una estimulació de la jurisdicció per a projectar-la com a autènticament social”. Estudiarem, doncs, precisament l'ordenació del procés laboral que s'efectua en aquesta nova llei, millorada, adaptada i modernitzada, i en definitiva el conjunt de regles, principis i disposicions que conté, dirigit a “establir, ampliar, racionalitzar i definir amb més claredat l'àmbit de coneixement de l'ordre jurisdiccional social, amb fonament en la seva especialització més gran, coneixement més complet de la matèria social i marc processal especialment adequat als interessos objecte de tutela d'aquest ordre” (exposició de motius de la Llei 36/2011).

Objectius

La finalitat d'aquest mòdul didàctic és donar-vos a conèixer els mitjans jurídics habilitats legalment per a satisfer els drets i complir les obligacions que disposen les normes substantives laborals, tant per als empresaris com per als treballadors.

Per tant, cal explicar abans de res per què existeix un procés laboral especial i singular, amb normes específiques pròpies que el separen del procés general comú, amb òrgans judicials diferenciats i específics per raó de la matèria i, a més, amb una sèrie de principis caracteritzadors que donen compte de la singularitat del procés laboral.

Us heu de familiaritzar amb la celeritat del denominat *judici oral* per excel·lència i heu de comprovar l'existència de regles processals desconegudes o inexistents en altres àmbits processals com el civil, el penal o el contenciós administratiu. Heu d'arribar a comprendre que moltes d'aquestes regles específiques s'expliquen per la posició de desigualtat de les parts en la relació laboral i que el mateix procés laboral està orientat a equilibrar-ne les posicions.

Així mateix, i atès que ens trobem davant un procés de substanciació extremadament ràpida, heu d'arribar a comprendre la importància de la deguda successió de les fases procedimentals, del compliment dels terminis habilitats, de la necessitat d'acudir a judici amb tots els elements necessaris per a la defensa, de l'excepcionalitat de supòsits de suspensió o de la pràctica impossibilitat d'actuacions dilatòries. La substanciació ràpida del procés exigeix, en definitiva, apropar-s'hi analíticament d'una manera molt diferent de la que exigeixen els processos civils, penals o administratius.

D'altra banda, i tenint en compte l'extens àmbit material de la branca social del dret, no és possible articular en un únic procés totes les peculiaritats que presenta el conjunt de drets i obligacions establerts en la norma substantiva laboral. Per aquest motiu cal que conegueu l'existència de modalitats processals que es diferencien del règim del procés laboral ordinari perquè disposen de regles procedimentals pròpies per al coneixement i resolució de litigis concrets i específics entre els subjectes de la relació de treball. L'error en la presentació correcta de la demanda, en aplicació de les normes processals oportunes, segons es tracti d'una matèria o una altra, fàcilment pot conduir a la caducitat o a la prescripció de l'acció i, en conseqüència, a la impossibilitat d'obtenir la deguda tutela judicial.

Finalment, us heu de familiaritzar amb un esquema de recursos enfront de les resolucions judicials de l'ordre laboral que no solament tenen nom propi i diferenciat dels que es puguin conèixer en altres àmbits processals, sinó també una substanciació igualment específica.

En definitiva, en finalitzar l'estudi d'aquest mòdul haureu d'haver assolit els objectius següents:

- 1.** Conèixer la raó de ser d'un procés laboral específic i singular per raó de la matèria i dels subjectes de la relació laboral.
- 2.** Entendre l'esquema orgànic i competencial dels jutges i tribunals de l'ordre social.
- 3.** Valorar les diverses possibilitats d'evitar el judici i de solució extrajudicial.
- 4.** Comprendre les diferents fases en les quals es descompon el procés laboral ordinari.
- 5.** Conèixer l'existència de modalitats processals per raó de la matèria.
- 6.** Analitzar l'esquema de recursos possibles davant les resolucions judicials de l'ordre laboral.
- 7.** Saber que hi ha un procés especial d'execució de sentències, laudes i altres títols.

1. Dret processal laboral

S'ha afirmat (Montero Aroca, 1979) que el naixement del dret processal laboral, com a procés especial, obeeix, no a un convenciment de la incorrecció tècnica del procés civil, sinó a les pressions polítiques i socials de la classe treballadora, insatisfeta davant els resultats d'aquest procés civil.

El dret processal laboral és influït directament per la clàusula de l'Estat Social de Dret perquè es dirigeix a la protecció dels ciutadans més desprotegits des d'una perspectiva social.

Així doncs, hem d'entendre el **dret processal laboral** “en connexió amb la naturalesa de l'ordenament laboral, que es caracteritza per un sentit compensador i igualador de les desigualtats que subjeuen a les posicions de treballador i empresari¹”.

⁽¹⁾Exposició de motius de la Llei de bases de procediment laboral de 12 d'abril de 1989.

⁽²⁾Trobareu les sigles que apareixen al llarg del mòdul desenvolupades al glossari.

El procés laboral apareix, certament, com un tipus de procés ordinari i comú recollit en la Llei d'enjudiciament civil 1/2000, de 7 de gener (LEC²), però s'allunya d'aquesta tant per l'origen com pels principis que l'inspiren. De fet, davant un procés civil que tracta de la mateixa manera fins i tot els qui es troben en un pla de desigualtat real, el procés laboral troba el seu origen en la necessitat de corregir la desigualtat existent entre els subjectes ocupador i treballador, i no solament en la seva posició contractual, sinó també en els mitjans i les possibilitats de defensa dels seus respectius drets.

Lectura complementària

R. M. Alonso García (2000). *El proceso de trabajo y la nueva Ley de Enjuiciamiento Civil*. Madrid: Civitas.

El Tribunal Constitucional ha afirmat amb rotunditat el següent:

“s'ha de partir de la indubtable condició diferent que manifesten l'empresari i el treballador, en la qual aquest no es troba en situació d'igualtat respecte d'aquell, tant en el camp econòmic, com en el jurídic, fins i tot en l'àmbit del procés laboral, on l'empresari disposa de més poder sobre els actes processals i sobre la prova, per la qual cosa en definitiva aquesta desigualtat real és compensada tuïtivament pel dret laboral establint diversos principis que tendeixen a aconseguir la igualtat afavorint la part més feble de la relació, essent un d'ells atorgar al treballador la total gratuïtat del procés laboral per a poder assolir l'efectiva justícia dels seus drets”.

STC de 6 de desembre de 1983

El dret processal laboral apareix així com a component necessari per a aconseguir les finalitats i valors que persegueix l'ordenament jurídic laboral, això és, com l'instrument per a aconseguir-ne l'efectivitat. D'aquesta manera, el **procés laboral** es configura com un sistema de garanties que té com a objectiu tutelar els drets substantius de treballadors i empresaris.

2. Principis inspiradors del procés laboral

En la mesura en què el procés de treball es configura com un procés civil especial respecte de l'ordinari de la LEC, no és possible desvincular els principis inspiradors del procés laboral del procés civil. No obstant això, juntament amb els principis comuns, el procés laboral s'identifica essencialment per l'existència d'aquests principis inspiradors específics. De la mateixa manera, aquests principis es dirigeixen a la consecució de la finalitat última del procés laboral com a instrument al servei d'un dret substantiu que es caracteritza, a més, per ser un dret compensador de les desigualtats substancials entre empresari i treballador.

En l'article 74 de la Llei 36/2011, de 10 d'octubre, reguladora de la jurisdicció social (LRJS) apareixen esmentats expressament els principis d'immediació, oralitat, concentració i celeritat. No obstant això, aquests principis no són els únics que inspiren el procés laboral, ja que en la Constitució (CE) i en la Llei orgànica del poder judicial (LOPJ) se'n declaren d'altres que són aplicables en aquest procés. Tenint això en compte, els principis –comuns i específics– del procés laboral es poden sintetitzar tal com exposem en els subapartats següents.

2.1. Principi de contradicció

L'existència del procés implica la concurrència de dues parts enfrontades que mantenen tesis contraposades. Per aquesta raó aquest principi es pot formular sota l'aforisme “ningú no pot ser condemnat sense ser escoltat i vençut en un judici”, de tal manera que no es pot infligir una condemna a qui no ha tingut oportunitat d'exposar en un judici els raonaments que convinguin al seu dret.

Manifestacions d'aquest principi en la LRJS

- L'article 82.3, que declara que els actes de conciliació i judici no es poden suspendre per incompareixença del demandat, al qual s'ha de traslladar la còpia de la demanda i altres documents.
- L'article 91.2, que declara que es poden considerar com a certs els fets a què es refereixen les preguntes de l'interrogatori si la part no compareix sense causa justa o refusa declarar.
- L'article 90.1, que assenyala que les parts es poden valer de tots els mitjans de prova que estiguin regulats en la llei.

2.2. Principi d'igualtat de les parts

El principi d'igualtat és exigit des de la perspectiva constitucional en els **articles 1.1, 9.2 i 14 de la CE**. Ara bé, no es pot traslladar al pla processal laboral de manera absoluta, ja que l'ordenació del procés laboral ha d'incorporar certes disparitats que tenen la base en aquesta desigualtat originària entre treballador

Lectura complementària

M. Rodríguez-Piñero; M. Bravo-Ferrer (1969). "Sobre los principios inspiradores del proceso de trabajo". *Revista de Política Social* (núm. 81).

i empresari i que tenen el fonament, com ja hem assenyalat, no solament en la condició econòmica diferent de tots dos subjectes, sinó també en la posició respectiva en la relació jurídica pròpia i especial que els vincula.

Per aquest motiu, en l'àmbit del procés laboral es pretén remoure els obstacles processals que el treballador podria trobar a causa de la seva condició, de manera que no tingui més inconvenients que l'empresari per a litigar contra ell, i així aconseguir una igualtat substancial entre les parts.

Manifestacions de la igualtat de les parts en la LRJS

- La intervenció processal del sindicat en els procediments individuals instats per treballadors o empleats afiliats (art. 20).
- L'obligació del secretari judicial d'advertir la part dels defectes, omissions o imprecisions apreciats en la demanda (art. 81.1).
- La inversió de la càrrega de la prova davant indicis de discriminació per raó de sexe, orientació o identitat sexual, origen racial o ètnic, religió o conviccions, discapacitat, edat, assetjament o qualsevol altre supòsit de vulneració d'un dret fonamental o llibertat pública (art. 96.1).
- L'exempció de l'obligació de constituir un dipòsit per a recórrer a qui tingui la condició de treballador, causahavent seu o beneficiari de la Seguretat Social (art. 229.1).

2.3. Principi dispositiu

L'activitat jurisdiccional només es pot iniciar a petició d'una part, de manera que el principi dispositiu implica la llibertat d'iniciar el procés o de no fer-ho, de fer valer o no els seus drets processals i substantius, de desistir o renunciar a l'acció exercida, d'oposar-se o de consentir les prestacions deduïdes de contrari, o de determinar el contingut del procés.

No obstant això, i sense que impliqui menyscapte del principi dispositiu, la norma processal instaura un procediment que s'inicia a instància d'un acte de comunicació-demanda de l'autoritat laboral i que dóna lloc a l'anomenat *procediment d'ofici*.

2.4. Principi d'aportació

Amb el principi d'aportació s'obliga les parts a introduir en el procés els fets i les seves proves (*da mihi factum, dabo tibi ius*). En conseqüència, el jutge no pot introduir d'ofici mitjans probatoris no proposats per les parts, encara que sí té òbviament facultats amb vista a l'admissió o no de proves proposades, o per a sol·licitar tots els aclariments o diligències de pràctica que necessiti per a l'esclariment dels fets (principi indagatori).

Manifestacions del principi indagatori

- L'art. 87.1 *in fine* LRJS, que manté la pràctica de la prova.

Lectura recomanada

A. Baylos Grau (1994). "La igualdad de las partes en el proceso laboral y la tutela judicial efectiva". *Derecho Privado y Constitución* (núm. 4).

Procediment d'ofici

La regulació del procediment d'ofici es troba en els articles 148 a 150 LRJS, dins del títol II dedicat a les modalitats processals.

- L'art. 87.3 LRJS, que recull la facultat de preguntar lliurement a les parts, als testimonis, als perits, etc.

2.5. Principi d'oralitat

L'oralitat constitueix una de les característiques més clàssiques i identificatives del procés laboral, com un mitjà per a evitar les dilacions i tecnicismes de la forma escrita. Així, excepte en la demanda, l'oralitat presideix tots els actes processals.

Manifestacions del principi d'oralitat en la LRJS

- La ratificació i la contestació de la demanda es fan oralment (art. 85.1 i 2).
- Les preguntes per a la prova d'interrogatori de part s'han de proposar verbalment, sense admissió de plecs (art. 91.1).
- No s'admeten escrits de preguntes i repreguntes per a la prova d'interrogatori de testimonis (art. 92.1).
- Practicada la prova, les parts o els seus defensors o representants, si escau, han de formular oralment les seves conclusions (art. 87.4).
- El jutge, en el moment d'acabar el judici, pot pronunciar sentència de viva veu (art. 50.1).

2.6. Principi d'immediació

El principi d'immediació és, al mateix temps, conseqüència lògica del principi d'oralitat, i suposa la intervenció directa i personal del jutge en les actuacions processals. D'aquesta manera, el jutge té coneixement directe dels fets al·legats per les parts, de les proves que proposen i de les seves al·legacions.

Manifestacions del principi d'immediació

Aquest principi es manifesta en el procés laboral més intensament en la relació del jutge amb el material probatori, de manera que si el jutge que va presidir l'acte de judici no pot dictar sentència, s'ha de celebrar novament el judici (art. 9 8.1 LRJS).

2.7. Principi de concentració

En virtut del principi de concentració, els diferents actes processals s'agrupen en un de sol sense solució de continuïtat, de manera que totes les qüestions prèvies, incidentals i prejudicials no impedeixen entrar al fons de l'assumpte, això és, no provoquen un procediment independent i són, per tant, resoltes en el moment de la sentència. En el procés laboral la unitat d'acte presideix i regeix en totes les fases del judici.

2.8. Principi de celeritat

El principi de celeritat, que deriva del dret constitucional a no patir dilacions indegudes en el procés (art. 24.2 CE), s'accentua de forma rellevant en el procés laboral.

Manifestacions del principi de celeritat en la LRJS

- Existència d'un termini abreujat per a dictar sentència (l'art. 97.1 preveu el termini de cinc dies amb caràcter general, si bé es redueix a tres dies en determinades modalitats processals).
- Existència d'un termini reduït per a la celebració del judici oral (l'art. 82.1 preveu un termini mínim de deu dies entre la citació, un cop admesa la demanda, i la celebració efectiva dels actes de conciliació i judici, termini que es redueix a cinc dies en algunes modalitats processals).
- Qualificació de determinats assumptes com a "urgents i preferents" (com es preveu en l'art. 179.1 per al procés dels drets fonamentals i llibertats públiques).
- Habilitació dels dies del mes d'agost per a determinades modalitats processals (art. 43.4).
- El rebuig d'ofici per l'òrgan judicial de peticions, incidents o excepcions formulades amb finalitat dilatòria (art. 75.1).

3. Els òrgans jurisdiccionals de l'ordre social

3.1. Organització

L'organització dels tribunals laborals espanyols bàsicament està establerta en la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial (LOPJ), la Llei 38/1988, de 28 de desembre, de demarcació i de planta judicial (LDPJ), i en la Llei 36/2011, de 10 d'octubre, reguladora de la jurisdicció social (LRJS). D'acord amb aquesta legislació, els òrgans de la jurisdicció social són els que esmentem en els subapartats següents:

3.1.1. Jutjats socials (JS)

Els jutjats socials coneixen en única instància de tots els assumptes atribuïts a l'ordre jurisdiccionals social, sempre que no estiguin confiats a altres òrgans del mateix ordre (art. 93 LOPJ i art. 6 LRJS).

Es tracta d'un òrgan de jurisdicció unipersonal el titular del qual és el magistrat jutge. A cada província, amb jurisdicció en tota la demarcació i seu a la capital, hi ha un o més jutjats socials. On n'hi ha dos o més, es designen per numeració cardinal (art. 27.2 LOPJ).

3.1.2. Sala Social dels tribunals superiors de justícia (TSJ)

Els tribunals superiors de justícia culminen l'organització judicial en l'àmbit territorial de la comunitat autònoma, sense perjudici de la jurisdicció que correspon al Tribunal Suprem (art. 70 LOPJ).

El tribunal superior de justícia pren el nom de la comunitat autònoma corresponent i la seva jurisdicció s'estén a l'àmbit d'aquesta (art. 71 LOPJ). El tribunal superior de justícia és un òrgan col·legiat compost per diferents sales (civil, penal, contenciosa administrativa i social).

3.1.3. Sala Social de l'Audiència Nacional (AN)

L'Audiència Nacional, amb seu a Madrid, té competència a tot Espanya (art. 62 LOPJ). Es tracta d'un òrgan col·legiat compost per les sales següents: d'apel·lació, penal, contenciosa administrativa i social. Si el nombre d'assumptes així ho aconsella, a cada sala es poden crear diferents seccions (art. 64 LOPJ).

3.1.4. Sala Social del Tribunal Suprem (TS)

El Tribunal Suprem, amb seu a Madrid, és l'òrgan superior de tots els òrgans jurisdiccional, exceptuant el que es disposa en matèria de garanties constitucionals. Té jurisdicció a tot Espanya i està compost per les sales següents: civil, penal, contenciosa administrativa, militar i social. Cada sala està presidida (valgui la redundància) per un president i, si el volum d'assumptes així ho aconsella, es poden crear diverses seccions (art. 53 i seg. LOPJ).

3.2. Competència

La pluralitat d'òrgans jurisdiccional requereix la fixació de criteris que portin a determinar quin de tots ells ha de conèixer d'un concret litigi. Aquests criteris es refereixen a la **competència objectiva** (d'acord amb la naturalesa de la pretensió), la **competència funcional** (d'acord amb el tribunal que conegui dels recursos devolutius) i la **competència territorial** (d'acord amb la demarcació territorial corresponent).

3.2.1. Competència objectiva

En l'ordre social del dret, la competència objectiva dels òrgans jurisdiccional laborals es determina per raó de la matèria o naturalesa jurídica de la pretensió.

Amb caràcter general, l'article 1 de la LRJS declara que “els òrgans jurisdiccional de l'ordre social coneixen de les pretensions que es promoguin dins de la branca social del dret, tant en el vessant individual com col·lectiu [...]”. Establert aquest principi general, l'article 2 de la LRJS n'enuncia de manera positiva l'àmbit competencial i relata de forma més concreta els supòsits que hi són aplicables, mentre que l'article 3 enuncia negativament aquest àmbit, en assenyalar les matèries que queden fora del camp de coneixement de l'ordre jurisdiccional social.

Concretament, l'article 2 conté una àmplia llista de qüestions litigioses que són conegudes pels òrgans de l'ordre social i que en general afecten els **subjectes de les relacions laborals**, tant directes (treballador per compte aliè, treballador autònom econòmicament dependent, empresa, l'Administració com a ocupadora, sindicats, associacions empresarials, mutualitats, cooperatives de treball associat, societats laborals) o indirectes (Fons de Garantia Salarial, Estat), així com les **institucions** per mitjà de les quals s'expressen aquestes relacions. Per això les al·lusions d'aquest precepte a les qüestions litigioses que es refereixen al contracte de treball, a l'acció protectora de la Seguretat Social, a la constitució i al règim jurídic dels sindicats i associacions empresarials, a la impugnació dels convenis col·lectius o de laudes arbitral, als conflictes col·lectius, a les eleccions a òrgans de representació del personal o a la tutela dels drets fonamentals com la llibertat sindical o la vaga.

En qualsevol cas, no podem considerar en absolut aquesta àmplia llista continguda en l'article 2 tancada ni exhaustiva. El desenvolupament mateix de les relacions laborals i l'amplitud progressiva dels seus contorns justifica i fonamenta revisions i noves consideracions de matèries litigioses que els òrgans de l'ordre jurisdiccional social haurien de conèixer. Aquesta situació ha pogut operar fonamentalment per mitjà de dues vies.

D'una banda, recorrent a la **clàusula general de tancament** que conté el mateix article 2, que permet atribuir a l'esmentat ordre altres qüestions litigioses en virtut de normes amb rang de llei. Així ha succeït, concretament, pel que fa a les qüestions litigioses que se susciten en aplicació de la Llei 10/1997, de 24 d'abril, sobre drets d'informació i consulta dels treballadors en les empreses i grups d'empreses de dimensió comunitària (art. 35), o en relació amb les qüestions litigioses derivades de l'aplicació de la Llei 45/1999, de 29 de novembre, sobre desplaçament de treballadors en el marc d'una prestació de serveis transnacional.

I d'altra banda, per la inclusió expressa de nous àmbits competencials de l'ordre jurisdiccional social, en certa manera justificada tant per l'aparició de nous àmbits d'afectació jurídica laboral com per importants novetats legislatives que han tingut com a efecte un cert traspass de matèries de la llista d'exclòs a la de les incloses. És així com s'han incorporat a la LRJS noves qüestions litigioses que competeixen a la jurisdicció social, entre les quals cal esmentar les següents:

- a) Reclamacions a l'empresari per danys i perjudicis originats per la prestació laboral o a causa d'accident de treball o malaltia professional.
- b) Impugnació de les actuacions dels ocupadors (incloses les administracions públiques) en matèria de prevenció de riscos laborals.
- c) Impugnació d'acords col·lectius i laudes arbitrals, inclosos els concertats per les administracions públiques.
- d) Impugnació de resolucions administratives de l'autoritat laboral recaigudes en procediments de suspensió de contracte, reducció de jornada i acomiadaments col·lectius per causes empresarials (art. 47.3 i 51.7 de l'ET), així com en exercici de la potestat sancionadora administrativa.
- e) En matèria de protecció per cessament d'activitat dels treballadors per compte propi.
- f) Els conflictes derivats en matèria d'intermediació laboral.
- g) En impugnació d'actes de les administracions públiques, subjectes a dret administratiu i que posin fi a la via administrativa, dictades en l'exercici de les seves potestats i funcions en matèria de Seguretat Social.

Finalment, la comprensió de l'àmbit competencial de la jurisdicció social es completa necessàriament amb la **llista en negatiu**, és a dir, de les matèries que estan excloses de coneixement dels òrgans jurisdiccional de l'ordre social. Una llista que es troba en l'article 3 LRJS i que es redueix a les qüestions següents:

a) La impugnació directa de disposicions generals de rang inferior a la llei, tot i que refereixen a matèria laboral, sindical o de Seguretat Social.

b) Els conflictes suscitats entre empreses i subjectes amb funcions de coordinació o organització d'activitats preventives de riscos laborals, aliens doncs a la relació laboral.

c) La tutela dels drets de llibertat sindical i de vaga de funcionaris públics i personal estatutari de serveis de salut.

d) Les resolucions administratives que fixen els serveis mínims en cas de vaga en serveis essencials de la comunitat.

e) Els pactes i acords concertats per les administracions públiques amb empleats públics no laborals.

f) Els actes d'ens gestors de la Seguretat Social en matèria de gestió recaptatòria, actes d'enquadrament (inscripcions d'empreses, afiliació, altes i baixes), de formalització de la protecció dels riscos professionals, tarifació i, en general, actes administratius diferents dels de gestió de prestacions de la Seguretat Social.

g) Les reclamacions sobre responsabilitat patrimonial d'entitats gestores i serveis comuns de la Seguretat Social, així com d'altres ens o organismes del Sistema Nacional de Salut.

h) Totes les pretensions el coneixement i la decisió de les quals es reserven, a la Llei concursal, a la jurisdicció exclusiva i excloent el jutge del concurs. Aquestes pretensions, de conformitat amb la Llei 22/2003, de 9 de juliol, concursal, refereixen bàsicament a les accions socials d'extinció, modificació o suspensió col·lectiva dels contractes de treball en les quals sigui ocupador el concursat, i també les accions de suspensió o extinció dels contractes d'alta direcció (art. 8 2n. paràgraf de la Llei 22/2003).

Lectura complementària

N. Orellana Caro (2012). *El concurso laboral*. Madrid: La Ley.

3.2.2. Competència funcional

En la mesura en què en un procés determinat poden intervenir diferents jutges i tribunals per raó de la matèria, la competència funcional ha d'identificar quin és l'òrgan dins de l'ordre jeràrquic que té atribuït el coneixement d'un determinat litigi, tant en via d'instància com en via de recurs.

a) Els **jutjats socials** coneixen en única instància de les matèries atribuïdes a l'ordre social que no es trobin residenciades en altres òrgans jurisdiccionals (art. 93 LOPJ i 6 LRJS).

Així mateix, coneixen en única instància de la impugnació d'actes dictats per certs ens administratius recaiguts en procediments de suspensió o extinció de contractes per causes empresarials (art. 47 i 51 ET), o en matèria de Seguretat Social.

b) La **Sala Social** del Tribunal Superior de Justícia coneix (art. 7 LRJS):

- En única instància, dels processos sobre controvèrsies que afectin empresaris i treballadors d'àmbit superior a un jutjat social i que no superi el de la comunitat autònoma.
- Dels recursos de suplicació interposats contra resolucions dictades pels jutjats socials de la seva circumscripció.
- Dels recursos de suplicació contra resolucions dels jutges mercantils.
- De les qüestions de competència suscitées entre jutjats socials de la seva circumscripció.

c) La **Sala Social de l'Audiència Nacional** coneix en única instància de processos sobre assumptes, decisions o resolucions quan estenguin els seus efectes a l'àmbit territorial superior al d'una comunitat autònoma (art. 8.1 LRJS).

Així mateix, i amb independència de l'àmbit territorial d'afectació, coneix en única instància de processos d'impugnació de determinats actes d'administracions públiques (per exemple, en procediments de suspensió o extinció de contractes per causes empresarials, o resolucions dictades en exercici de potestats sancionadores en matèria laboral, sindical o de Seguretat Social), sempre que aquests actes hagin estat dictats per ens el nivell orgànic dels quals sigui de ministre o secretari d'Estat (art. 8.2 LRJS).

L'Audiència Nacional no es considera superior jeràrquic dels jutjats socials ni dels tribunals superiors de justícia.

d) La **Sala Social** del Tribunal Suprem coneix (art. 9 LRJS):

Instància única i recurs

En el procés laboral la instància és única (no hi ha primera i segona instància) i això significa que no cal repetir un judici ja celebrat en el qual es reprodueixin les mateixes qüestions jurídiques i fàctiques. En tot cas, és possible interposar recursos contra les sentències d'instància.

- Dels recursos de cassació.
- Del recurs de revisió.
- De les demandes per error judicial.
- De les qüestions de competència entre òrgans jurisdiccionals que no tenen un altre superior jeràrquic comú.

Tots els òrgans referenciats són al seu torn competents per a executar les sentències que hagin dictat en instància.

Art. 4 LRJS. La competència dels òrgans jurisdiccionals de l'ordre social s'estén al coneixement i a la decisió de les **qüestions prèvies i prejudicials** que, encara que no pertanyin a aquest ordre, estiguin directament relacionades amb les atribuïdes a aquest, llevat de dues circumstàncies:

1) **Les qüestions prejudicials penals.** Quan es basin en falsedat documental i la seva solució sigui indispensable per adoptar la decisió corresponent, aquestes qüestions prejudicials penals suspenen el termini per adoptar la decisió deguda fins que les resolgui l'òrgan judicial competent.

2) **Les qüestions prejudicials concursals.** La Llei concursal atribueix la competència exclusiva i exclouent a la jurisdicció mercantil en les accions socials assenyalades en aquesta llei (art. 50 i s. de la Llei concursal).

Aquestes qüestions prèvies i prejudicials, el coneixement assumeix l'ordre social, es resolen conjuntament en la mateixa decisió que posa fi al procés social, sense que la resolució de la qüestió prejudicial produeixi algun efecte fora d'aquest, és a dir, fora del procés en el qual es dicti, sense tenir, per tant, eficàcia de cosa jutjada.

3.2.3. Competència territorial

La competència territorial és la que determina l'òrgan judicial concret que ha de conèixer l'assumpte, d'entre els diferents del mateix tipus, per consideració a la relació de les parts o de l'objecte del litigi amb la demarcació judicial corresponent. Aquesta competència es fixa en els articles 10 i 11 de la LRJS.

L'article 10 es destina a establir les regles d'atribució de competència a un determinat jutjat social amb exclusió d'uns altres del mateix tipus. Amb aquesta finalitat es fixa com a criteri general atribuir la competència al jutjat del lloc de prestació dels serveis o al del domicili del demandat, a elecció del demandant. No obstant això, a aquesta regla general s'hi afegixen una gran varietat d'especificacions i, en suma, d'excepcions, d'acord amb la matèria litigiosa. Així, per exemple, en els processos que versen sobre una resolució administrativa recaiguda en matèria de Seguretat Social, és competent el jutjat social de la circumscripció on s'ha produït la resolució; en els processos sobre tutela dels drets fonamentals i llibertats públiques és competent el del lloc on es va produir la lesió; en els processos relatius a impugnació de convenis col·lectius

i als de conflictes col·lectius, el de la circumscripció a la qual es refereix l'àmbit d'aplicació del conveni impugnat o on es produeixen els efectes del conflicte; i amb caràcter general, en processos d'impugnació d'actes dictats per les administracions públiques (quan no actua com a ocupadora), és competent el jutjat en la circumscripció del qual té la seu l'òrgan que va dictar l'acte impugnat.

Especialitats

- **Prestació de serveis en diferents circumscripcions territorials:** el treballador tria entre el del seu domicili o el del contracte (si el demandat hi pot ser citat) o el del domicili del demandat.
- **Pluralitat de demandats:** si s'opta pel criteri del domicili del demandat, pot ser el de qualsevol.
- **Demandes contra les administracions públiques ocupadores:** domicili del demandant o lloc de prestació de serveis, llevat de la prestació de serveis a l'estranger (competent el del domicili de l'Administració demandada).

Per la seva banda, l'article 11 de la LRJS es destina a determinar la competència territorial entre les diferents sales socials dels tribunals superiors de justícia, i a establir diferents regles segons la matèria litigiosa que és objecte de la seva competència funcional (tal com s'indica en l'art. 7).

Per a fixar la competència territorial d'aquests òrgans judicials, amb caràcter general se segueixen les mateixes regles que s'esmenten en l'article 10, per referència a la circumscripció dels efectes de l'acte o conflicte, de l'àmbit d'aplicació del conveni, del lloc on es va produir la lesió que demana la tutela, o de la seu de l'òrgan públic que va dictar l'acte impugnat.

3.3. Qüestions de competència

Les qüestions de competència suscitées entre òrgans pertanyents a l'ordre social les ha de resoldre l'òrgan immediat superior comú.

Sobre aquest tema, tingueu en compte que les sales socials dels tribunals superiors de justícia són superiors jeràrquics dels jutjats socials. Al seu torn, la Sala Social del Tribunal Suprem és el tribunal superior jeràrquic de les sales socials del Tribunal Superior de Justícia. Com s'ha assenyalat, la Sala Social de l'Audiència Nacional no és superior jeràrquic ni dels jutjats socials ni de les sales socials dels tribunals superiors de justícia.

Conforme, doncs, a aquest criteri:

- 1) El tribunal superior de justícia corresponent ha de resoldre les qüestions de competència suscitées entre jutjats socials que pertanyen a la mateixa comunitat autònoma.
- 2) El tribunal suprem ha de resoldre les qüestions de competència suscitées entre:

- L'Audiència Nacional i un tribunal superior de justícia.
- L'Audiència Nacional i un jutjat social.
- Jutjats socials pertanyents a comunitats autònomes diverses.

3) No es poden substanciar qüestions de competència entre jutjats i tribunals subordinats entre si (això és, quan enfront de la resolució d'un òrgan és possible recurs enfront d'un altre), ja que és el superior el que ha de fixar la competència.

Examen de la competència

a) D'ofici. Els òrgans de l'ordre social han d'examinar des del primer moment la seva competència internacional, material, territorial i funcional (art. 9.1 LOPJ i art. 5 LRJS). Si es consideren incompetents per conèixer-ne la demanda per motius de matèria, territori o funció, dicten una interlocutòria que reculli la declaració i comuniqui al demandant aquests dos aspectes: com pot fer ús del seu dret i davant de qui (art. 5.1 LRJS).

b) A instància de part. Mitjançant la formulació de declinatòria al jutge o tribunal davant del qual s'ha interposat la demanda. La declinatòria s'ha de proposar com a excepció i serà resolta prèviament en la sentència, sense suspendre el curs del procés (art. 14 LRJS, amb remissió a l'art. 63 i s. LEC).

Si s'estima la declinatòria, el demandant pot presentar la demanda davant l'òrgan judicial competent.

4. Les parts processals

4.1. Capacitat i legitimació

D'acord amb l'article 24 de la CE, “totes les persones tenen dret a obtenir la tutela judicial efectiva dels jutges i tribunals en l'exercici dels seus drets i interessos legítims sense que, en cap cas, es pugui produir indefensió”. Si els subjectes passius d'aquest dret són els òrgans jurisdiccionals de l'Estat, els subjectes actius del dret a la jurisdicció són els ciutadans que, quan actuen aquest dret, es converteixen en parts del procés. I com que el concepte de part pressuposa la idea d'interessos contraposats, quedarien identificades les parts del procés de la manera següent:

- 1) D'una banda, l'actor o **demandant**, que és qui pretén inicialment la tutela judicial i exercita la pretensió.
- 2) D'altra banda, el **demandat**, que és contra qui es pretén aquesta tutela i davant qui s'exercita la pretensió objecte del procés.

Principi de dualitat de parts

En tots els processos, les parts ocupen sempre una d'aquestes posicions, com a demandant o com a demandat, sense perjudici que pugui haver-hi diverses persones en cadascuna d'aquestes posicions (pluralitat de demandats o pluralitat de demandants).

La condició de part requereix que els subjectes tinguin capacitat i legitimació de naturalesa processal, això és, l'aptitud per a ser titular, com a demandant o com a demandat, dels deures i les càrregues que dimanin del procés laboral.

D'acord amb l'article 16.1 LRJS tenen **capacitat processal** “els qui es troben en el ple exercici dels seus drets civils”, ja que la norma incorpora precisions sobre la capacitat processal dels majors de setze anys i dels menors de divuit en relació amb determinades pretensions. En tot cas, els qui no es trobin en ple exercici dels seus drets civils podran comparèixer mitjançant els seus representants legítims (art. 16.4 LRJS). Així mateix, l'article 16.5 LRJS preveu la possibilitat que ens sense personalitat jurídica (comunitats de béns, grups i unions sense personalitat) puguin ser part en el procés de treball a través dels qui legalment els representin en judici.

Lectura complementaria

J. M. Roca Martínez (2013). "Las partes en el proceso laboral". *Revista de Relaciones Laborales* (núm. 1).

La **capacitat processal** equivaldria a la capacitat d'obrar de la persona en dret, i consistiria en l'aptitud del subjecte per a decidir la conducta processal que s'ha de seguir o assumir, en nom propi o aliè, la responsabilitat en la gestió del procés, i també les conseqüències juridicomaterials.

Per la seva banda, la **legitimació** suposa la concreció de la capacitat per a ser part en un procés específic i concret, i es distingeix segons si el reconeixement d'aquesta legitimació ho és per a actuar com a demandant (**legitimació activa**) o com a demandat (**legitimació passiva**).

La **legitimació processal** consisteix en una aptitud especial necessària i referida a un procés concret segons la relació en què es trobin els subjectes amb l'objecte del litigi.

4.2. Pluralitat de parts

El fet que parlem de demandant i demandat no implica que necessàriament hi hagi d'haver dos subjectes en conflicte en el procés laboral. Al contrari, i tot i que es tracta d'un únic procés, és possible la presència d'una pluralitat de parts. En aquests casos ens trobem amb la situació denominada de **litisconsorci**, que al seu torn pot ser **actiu** (pluralitat de demandants), **passiu** (pluralitat de demandats) o **mixt** (pluralitat d'uns i altres).

Així mateix, i en funció del caràcter voluntari o no que pugui tenir la situació de litisconsorci, és possible diferenciar entre el "**necessari**" (tant des del costat actiu com passiu), atès que és imposat per la Llei, i el "**quasi necessari**" o facultatiu, en el qual dependrà de la voluntat de l'actor demandar conjuntament més d'un subjecte responsable.

Exemples de litisconsorci

1) **De litisconsorci passiu voluntari.** Els derivats dels articles 42.2 i 44.2 ET (en matèria de contractes i subcontractes o de transmissió d'empreses). En aquests casos, el treballador pot demandar qualsevol de les empreses o bé totes dues alhora en un sol procés, de manera que l'existència del litisconsorci depèn de la voluntat del treballador-demandant.

2) **De litisconsorci passiu necessari.** En destaquen dos supòsits:

a) **Supòsits legals:** articles 125.d), 130, 138.2 i 165.2 LRJS.

b) **Supòsits jurisprudencials:**

- En conflictes sobre la decisió adoptada per l'empresa en un concurs d'ascens, l'actor ha de presentar una demanda conjunta a l'empresa i al treballador a qui s'hagi adjudicat la plaça de categoria superior.
- En litigis sobre preferències legals o convencionals atribuïdes a determinats treballadors, aquests també han de ser demandats.

Juntament amb aquesta situació de pluralitat de parts actives o demandades en procés únic, és possible igualment la presència i intervenció en el procés de subjectes que no tenen la condició de part principal perquè manquen de la

titularitat del dret que es dilucida en judici, si bé posseeixen un interès reflectit en el resultat d'aquest. I és precisament aquest interès el que permet que es personi en el procés, ajudant o col·laborant en la defensa i posició del subjecte principal. Són els supòsits denominats d'*intervenció adhesiva o de subjectes coadjuvants*.

Exemples d'intervenció adhesiva

Possibilitat que en el procés es personi el Fons de Garantia Salarial quan es dilucida una demanda de responsabilitat salarial o indemnitzatòria de l'empresari, o que es personin els afiliats com a coadjuvants en els processos d'impugnació d'estatuts sindicals o fins i tot que es personin els sindicats en condició de coadjuvants en els processos sobre tutela dels drets fonamentals i les llibertats públiques en les quals el legitimat actiu sigui un treballador afiliat.

4.3. Representació i defensa

La regla general en el procés laboral és que les parts poden comparèixer per elles mateixes sense necessitat de nomenar representant, o bé poden conferir la representació per a actuar en judici a un advocat, a un procurador, a un graduat social col·legiat, o a qualsevol persona que es trobi en el ple exercici dels seus drets civils (art. 18.1 LRJS) sense necessitat de procurador i defensar-se per elles mateixes, sense necessitat d'advocat. Aquestes opcions es presenten com a facultatives solament en instància, ja que en recurs es requereix la intervenció d'un professional: en recurs de suplicació, és obligada la defensa d'un advocat o la representació tècnica d'un graduat social col·legiat; en recurs de cassació davant el tribunal suprem, és preceptiva la defensa d'advocat.

En instància, l'opció per comparèixer assistit d'advocat o representat tècnica-ment per graduat social col·legiat o representat per procurador ha de constar en la demanda (si és el demandant qui designa el representant), o s'ha de comunicar per escrit al jutjat o tribunal dins dels dos dies següents a la citació en judici (si és el demandat qui pretén comparèixer amb representant) (art. 21.2 LRJS).

La representació voluntària es formalitza mitjançant el poder atorgat per compareixença davant el secretari judicial o per escriptura pública (art. 18.2 LRJS).

L'assistència mitjançant un advocat o la representació d'un graduat social col·legiat s'ha d'ajustar al que preveu l'article 21.2 i 3 LRJS i ha de ser advertit a l'altra part. Si la intervenció d'un subjecte o d'un altre és facultativa, el litigant té a càrrec el pagament dels seus honoraris, excepte l'obtenció del benefici d'assistència jurídica gratuïta o de possible condemna de l'empresari a abonar els honoraris de l'advocat o graduat social del treballador, fins al límit de 600 euros (art. 97.3 LRJS).

Justícia gratuïta

Gaudeixen del benefici de justícia gratuïta els treballadors i els beneficiaris del sistema de Seguretat Social, així com les entitats gestores i els serveis comuns de la Seguretat Social (art. 2 Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta).

Així mateix, també es beneficien d'això els funcionaris i el personal estatutari que accionin com a empleats públics davant la jurisdicció social (art. 21.5 LRJS), a més dels sindicats quan actuïn en el procés en representació dels seus afiliats (art. 20.4 LRJS).

Llei 1/1996, de 10 de gener, sobre assistència jurídica gratuïta

Comprèn igualment l'exempció de taxes judicials i del pagament de dipòsits necessaris per a la interposició de recursos, i l'obtenció gratuïta de còpies, testimoniatges, instruments i actes notariais.

S'exceptuen de la gratuïtat total aquests dos casos:

1) Els honoraris dels professionals que les parts facin servir, quan la seva assistència sigui facultativa (art. 21.1 LRJS), sens perjudici de condemna en costes (que pot tenir lloc tant en instància com en fase de recursos).

2) Els dipòsits i consignacions per recórrer, llevat de les excepcions esmentades en els articles 20.4 i 229.1 LRJS.

En matèria de representació hi ha dos elements peculiars que exposem a continuació:

a) D'una banda, trobem la denominada *representació qualificada* (art. 19 LRJS), prevista per als supòsits de processos amb pluralitat de demandants (més de deu actors), els quals han de designar un representant comú (que necessàriament ha de ser advocat, procurador, graduat social col·legiat, un dels demandants o un sindicat). La mateixa representació qualificada s'imposa per als supòsits de demanda o demandes contra més de deu demandats, sempre que no hi hagi contraposició d'interessos. No obstant això, se salvaguarda la voluntat de qualsevol dels demandants o dels demandats per a comparèixer per si mateix o designar un representant propi, diferenciat del designat conjuntament per la resta d'actors o demandats.

b) D'altra banda, trobem la possible **representació pel sindicat** (art. 20 LRJS), prevista per a supòsits de litigis individuals dels seus afiliats (treballadors, funcionaris o personal estatutari), que actua en nom i interès d'aquests, i l'autorització dels quals per a actuar com a representant es considera implícita o es presumeix, sense necessitat doncs d'atorgament de poder, excepte declaració en contra de l'afiliat.

Finalment, cal destacar la intervenció peculiar i crida a judici del Fons de Garantia Salarial (Fogasa), que pot manifestar-se per les vies següents:

- Com a part passiva principal, en la impugnació de les resolucions que Fogasa hagi adoptat com a responsable legal directe o subsidiari (art. 2 LRJS).

Llei 1/1996, de 10 de gener, sobre assistència jurídica gratuïta

Comprèn igualment l'exempció del pagament de dipòsits necessaris per a la interposició de recursos, i l'obtenció gratuïta de còpies, testimoniatges, instruments i actes notariais.

- Com a litisconsort passiu necessari (art. 23.3 LRJS).
- En intervenció opcional o voluntària (art. 23.1 LRJS).
- En procediments arbitral dels quals puguin derivar-se obligacions de garantia d'acord amb l'article 33 ET (art. 23.4 LRJS).

Requisits necessaris per a la representació pels sindicats

En la demanda, el sindicat ha d'acreditar la condició d'afiliat del treballador i l'existència de la comunicació al treballador de la seva voluntat d'iniciar el procés, de tal forma que si el treballador expressi davant l'òrgan judicial, en qualsevol moment del procés, que no havia rebut la comunicació del sindicat o que havent-la rebut hauria negat l'autorització d'actuar en nom seu, el jutge o tribunal, després de l'audiència prèvia del sindicat, ha d'acordar l'arxivament de les actuacions.

5. Règim de les actuacions processals

El procés laboral en si mateix és un conjunt d'actes judicials i de part ordenats per a la seva tramitació i substanciació. Per això és important per a les parts conèixer les diferents actuacions que es poden succeir o s'han de succeir al llarg del procés laboral, i com aquelles s'haurien d'efectuar en termes formals i procedimentals.

En l'ordenació de les actuacions processals, el secretari judicial compleix un paper central des de la reforma que va suposar la Llei 13/2009, de 3 de novembre, per a la implantació de la nova oficina judicial, atès que s'atribueixen al secretari totes les qüestions de tramitació processal (moltes de les quals requereien anteriorment en el jutge). Aquell nou règim es va recollir igualment en l'article 42 de la LRJS que, amb caràcter general, disposa que les actuacions processals han de ser autoritzades pel secretari judicial en la forma prevista tant per la mateixa LRJS com en la LEC i en la LOPJ.

5.1. Temps, lloc i forma de les actuacions processals

Pel que fa al **temps**, les actuacions s'han de practicar dins dels termes i terminis fixats per a practicar-les (art. 43.2 LRJS). Excepte els terminis assenyalats per dictar resolució, la resta de terminis i termes resulten peremptoris i improrrogables, i només es podran suspendre en els casos previstos legalment (art. 43.3 LRJS).

Fora de termini

En cas que no es realitzi l'acte processal en el termini conferit, es produirà la preclusió i es perdrà l'oportunitat de realitzar l'acte en qüestió (art. 136 LEC).

Així mateix, les actuacions s'han de practicar en dies i hores hàbils (art. 43.1 LRJS). No obstant això, el secretari judicial pot habilitar hores i dies inhàbils per a la pràctica d'actuacions processals que, o bé cauen sota la seva competència exclusiva, o bé són requerides per a donar compliment a resolucions dictades per jutges o tribunals (art. 43.5 LRJS).

En tot cas, la mateixa LRJS declara com a hàbils els dies del mes d'agost per a determinades modalitats processals, com són, entre d'altres, la d'acomiadament, extinció del contracte conforme als articles 50, 51 i 52 de l'ET, mobilitat geogràfica, modificació substancial de condicions de treball, suspensió del contracte, vacances o drets de conciliació de la vida laboral i familiar (art. 43.4).

Dies i hores inhàbils

Són dies inhàbils a efectes processals, els dissabtes i els diumenges, els dies 24 i 31 de desembre, els dies de festa nacional i els festius a efectes laborals a la respectiva comunitat

autònoma o localitat (art. 182.1 LOPJ). Així mateix, són inhàbils els dies del mes d'agost, excepte per a les actuacions processals declarades urgents (art. 183 LOPJ i art. 43.4 LRJS).

Són hores inhàbils les anteriors a les vuit del matí i les posteriors a les vuit de la tarda, tret que la llei disposi el contrari (art. 182.2 LOPJ).

Quant al **còmput del temps**, cal ajustar-se al que preveu l'article 133 de la LEC, de manera que els terminis processals comencen a córrer des de l'endemà del dia que s'hagi fet l'acte de comunicació, i s'hi ha de comptar el dia del venciment, que expirarà al cap de vint-i-quatre hores (art. 133.1 LEC). Si els terminis estan fixats en dies, s'exclouen els inhàbils; si estan assenyalats per mesos o per anys, es computen de data a data i si el termini conclou en dissabte, diumenge o un altre dia inhàbil, s'entén prorrogat al dia hàbil següent.

Respecte al **lloc**, l'article 129.1 de la LEC assenyala que les actuacions judicials s'han de practicar a la seu de l'oficina judicial, llevat d'aquelles que per la seva naturalesa s'han de practicar en un altre lloc. Més concretament, i per a l'ordre jurisdiccional social, els escrits i documents presentats per les parts s'han de lliurar en els registres de l'oficina judicial adscrita als jutjats i sales socials (art. 44.1 LRJS). Encara que hagi vençut el termini establert per a la presentació d'un escrit concret, es pot efectuar fins a les 15.00 hores del dia hàbil següent al venciment del termini en el servei comú processal creat a aquest efecte o, si no n'hi ha, a la seu de l'òrgan judicial. En cap cas es poden presentar els escrits en els jutjats de guàrdia (art. 45.1 i 45.2 de la LRJS).

Finalment, i pel que fa a la **forma**, l'article 231 de la LOPJ estableix que amb caràcter general les actuacions s'han de dur a terme en castellà, com a llengua oficial de l'Estat, si bé també es pot usar la llengua oficial pròpia de la comunitat autònoma, si cap de les parts s'hi oposa, al·legant-ne desconeixement que podria produir indefensió.

En la presentació d'escrits i documents, s'ha d'estampar el segell corresponent, en el qual es farà constar l'oficina judicial davant la qual es presenta, el dia i l'hora. A l'interessat se li ha de donar un rebut amb totes les indicacions. En el mateix dia o el següent hàbil, el secretari judicial ha de donar curs als escrits i documents (art. 46.1 i 2 LRJS).

Això a banda, tots els escrits i documents referits a les actuacions processals poden ser examinats en l'oficina judicial per aquells que acreditin un interès legítim (art. 47 de la LRJS).

Els escrits i documents es poden enviar i rebre per **mitjans tècnics**, amb plens efectes processals i amb el resguard acreditatiu que sigui procedent quan les oficines judicials i els subjectes que intervenen en un procés disposin d'aquests mitjans. Aquests han de permetre l'enviament i la recepció normal d'escrits iniciadors i altres escrits i documents, de manera que estigui garantida l'autenticitat de la comunicació i que quedi constància fefaent de la remissió i de la recepció íntegres i de la data (art. 44.2 LRJS).

RD 1065/2015

Cal tenir en compte el Reial decret 1065/2015, de 27 de novembre, sobre comunicacions electròniques a l'Administració de justícia en l'àmbit territorial del Ministeri de Justícia i pel qual es regula el sistema LexNET.

5.2. Resolucions processals

Les resolucions processals són actes o decisions de tramitació, ordenació i substanciació del procés laboral que poden ser dictades pel jutge o tribunal (quan refereixin a actuacions de naturalesa o caràcter eminentment jurisdiccional), i pel secretari judicial en exercici de les seves competències bàsiques en totes les qüestions de tramitació processal.

Les resolucions dictades pel jutge o tribunal tenen una finalitat decisòria i poden ser de tres tipus:

1) **Providències.** Resolen qüestions d'ordenació material del procés que requereixen una decisió judicial perquè així ho estableix la llei, sempre que aquesta no exigeixi expressament la forma d'interlocutòria. El contingut es limita a determinar el que ha manat el jutge o tribunal, sense necessitat de fonamentació, tret que puguin estar succintament motivades quan així s'estimi convenient.

2) **Interlocutòries.** Es dicten per a decidir recursos contra providències o decrets, i en totes les qüestions que d'acord amb la llei s'hagin de resoldre mitjançant una interlocutòria. Presenten una estructura molt semblant a la sentència, ja que han d'estar fonamentades i han de contenir els fets, els raonaments i la part dispositiva.

3) **Sentències.** Decideixen definitivament el plet (tant en instància com en recurs), i han de contenir els antecedents de fet, els fets provats –si escau–, els fonaments de dret i la decisió.

Per la seva banda, les resolucions que poden dictar els secretaris judicials reben el nom de *diligències* i *decrets*.

Les **diligències** es destinen a impulsar el procediment i poden ser **d'ordenació**, quan tinguin per objectiu donar a les actuacions processals el curs ordenat per la llei, i les **de constància**, dirigides a comunicar o executar el reflex en les actuacions processals de certs fets o actes amb transcendència en el procés mateix.

Els **decrets** es dicten respecte de totes les qüestions que són competència del secretari judicial i que han de ser resoltes per aquest de forma raonada. Per això, el decret és sempre motivat, i ha de contenir els antecedents de fet i els fonaments de dret en què es basa.

Pel que fa als **actes de comunicació** de les resolucions processals, l'article 149 LEC recull els tipus següents:

1) **Notificacions:** quan tinguin per objecte informar d'una resolució o actuació.

Nota

La identificació de resolucions processals està recollida en els articles 49 a 52 de la LRJS, amb les degudes remissions al que preveuen per a aquesta qüestió l'article 206 de la LEC i els articles 244 i 245 de la LOPJ.

2) **Citacions a termini:** determinen un termini concret per comparèixer.

3) **Citacions a dia cert:** determinen el lloc, la data i l'hora per comparèixer.

4) **Requeriments:** per ordenar, de conformitat amb la llei, una conducta o inactivitat.

5) **Manaments:** per ordenar el lliurament de certificacions o testimonis i la pràctica de qualsevol actuació l'execució de la qual correspongui als registradors de la propietat, mercantils, de vaixells, de vendes a terminis de béns mobles, notaris o funcionaris al servei de l'Administració de justícia.

6) **Oficis:** per a les comunicacions amb autoritats no judicials i funcionaris diferents dels esmentats en el número anterior.

Notificació de les resolucions processals

- Les resolucions processals s'han de notificar en el local de l'oficina judicial, si els interessats hi compareixen per iniciativa pròpia, o al domicili assenyalat a efectes de comunicació. En aquest últim supòsit, amb caràcter general mitjançant correu certificat amb justificant de recepció, tot i que és possible que la comunicació es practiqui per telègraf o qualsevol altre mitjà de comunicació o de transmissió de textos (art. 56 LRJS). En tot cas, les comunicacions en què s'utilitzen mitjans electrònics, telemàtics, infotelecomunicacions o similars s'han de dur a terme d'acord amb el que estableix l'article 162 LEC.
- En el cas d'impossibilitat de comunicació en la forma anterior, s'ha d'efectuar mitjançant una còpia de la resolució o una cèdula, que s'ha de lliurar al destinatari, parent, empleat que es trobi al domicili, o al porter de la finca (art. 57 LRJS).
- En últim extrem (fracassats els mitjans anteriors, desconegut el domicili o ignorat el parador de l'interessat), la comunicació s'ha d'efectuar mitjançant edictes, inserint un extracte suficient de la resolució o de la cèdula en el butlletí oficial corresponent (art. 59 LRJS).
- Si l'acte de comunicació no es du a terme d'acord amb les regles anteriors, serà nul, tret que l'interessat se n'hagi donat per assabentat o que consti suficientment el seu coneixement processal o extraprocessal dels elements essencials de la resolució. En aquest cas, la diligència serà efectiva des d'aquest moment (art. 61 LRJS).

5.3. Activitats preprocessals

En el títol V de la LRJS, i sota la rúbrica “De l'evitació del procés”, es regulen diferents vies tradicionals de l'ordre social per a intentar una solució extrajudicial que faci innecessària la via judicial. Aquestes dues vies són la conciliació o mediacions prèvies i l'arbitratge (laudes arbitrals).

A aquestes activitats preprocessals cal afegir els supòsits en els quals es requereix una reclamació administrativa prèvia o l'esgotament de la via administrativa.

5.3.1. Conciliació o mediació prèvies

Com a instruments de solució de conflictes, la conciliació o la mediació es preveuen amb caràcter previ a l'inici del procés laboral amb la finalitat precisament d'evitar-lo. Per aquesta raó, l'intent d'una conciliació o d'una mediació de caràcter extrajudicial s'efectua davant una instància que no és jurisdiccional. En aquest sentit, l'article 63 LRJS al·ludeix al "servei administratiu corresponent o davant l'òrgan que assumeixi aquestes funcions". En tot cas, la pràctica d'una conciliació o mediació prejudicial pretén aconseguir l'avinença entre les parts i, per tant, eliminar la necessitat d'obrir el procés. Sobre aquest tema, la indicació de tots dos instruments d'evitació del procés es planteja com a alternativa, i correspon a les parts la decisió d'optar per la conciliació o per la mediació.

El servei administratiu corresponent és la Subdirecció General de Mediació, Arbitratge i Conciliació (SMAC) o, si escau, l'organisme o unitat conciliatòria en l'àmbit de la comunitat autònoma, les competències del qual li hagin estat transferides. Concretament a Catalunya, les competències del SMAC van ser transferides a la Generalitat pel Reial decret 2342/1980, de 3 d'octubre.

Altres òrgans que poden assumir la funció de conciliació o mediació prèvia al procés laboral són aquells que si escau es constitueixen mitjançant els acords interconfederals o els convenis col·lectius que preveu l'article 83 de l'ET, o mitjançant els acords d'interès professional que recullen els articles 13 i 18.1 de l'Estatut de treball autònom.

Processos exclosos del requisit

Hi ha una sèrie de processos en els quals no s'exigeix necessàriament el requisit de la conciliació o la mediació prèvia i que enumera l'article 64 LRJS. Les raons per les quals s'exclou la conciliació o la mediació en aquests processos són diverses:

- 1) Que ja s'exigeixi un tràmit que exclouï tots dos mecanismes, com és l'esgotament de la via administrativa.
- 2) Que es tracti d'un procés de caràcter urgent i preferent (com els relatius al gaudi de vacances o a la tutela de la llibertat sindical).
- 3) Que es tracti de qüestions d'ordre públic laboral que no són susceptibles de transacció (com el relatiu a matèria electoral).
- 4) Que el procés l'iniciï l'Administració (com els processos iniciats d'ofici).
- 5) Que es tracti de processos en els quals es demanda conjuntament ens públics i privats (ja que per als primers ja és necessari interposar reclamació administrativa prèvia), o de processos en què la demanda s'ha de dirigir enfront de persones diferents de les demandades inicialment (art. 64.2 LRJS).

La sol·licitud formal de la pràctica de la conciliació o la mediació prèvia davant l'òrgan competent (l'anomenada *papereta*) interromp els terminis de prescripció i suspèn els terminis de caducitat. El còmput dels terminis es reprèn després de l'intent de la conciliació o la mediació, o bé transcorreguts quinze dies (excloent del còmput els dissabtes) des de la presentació de la sol·licitud sense que s'hagi celebrat l'acte (art. 65.1 LRJS), i en tot cas, transcorreguts trenta dies sense que s'hagi celebrat l'acte de conciliació o de mediació o sense que s'hagi arribat a un acord en la mediació, s'ha de considerar acabat el procediment i complert el tràmit (art. 65.2 LRJS).

Papereta de conciliació

La papereta de conciliació ha de contenir les dades personals i laborals de la persona que la sol·licita, així com l'enumeració dels fets i la petició que es dirigeix.

Totes dues parts estan obligades a comparèixer en l'acte de conciliació o de mediació, de manera que la no-compareixença del sol·licitant, sense al·legar cap causa, dóna lloc a l'arxivament de les actuacions, mentre que si la incompareixença és de l'altra part es deriven les conseqüències següents (art. 66.3 LRJS):

- a) La conciliació o la mediació s'ha de tenir per intentada però sense efecte, i així ha de constar en la certificació de l'acta.
- b) Es pot iniciar ja el procés judicial, interposant la demanda corresponent.
- c) Si la sentència que es dicti finalment en aquest procés coincideix amb la pretensió del sol·licitant de la conciliació o mediació inicial, el jutge o tribunal ha d'imposar les costes del procés a aquesta part que no va comparèixer sense causa justa, inclosos els honoraris d'advocat o graduat social (fins al límit de 600 €). Una imposició de costes que compleix la mateixa funció, doncs, que l'intent de conciliació o mediació extrajudicial, evitar el judici si més no per la via dissuasòria.

Si en l'acte de conciliació o mediació s'aconsegueix un acord entre les parts (entenen-se per tal una transacció mútua entre els seus interessos i mai una renúncia de drets), aquest acord constitueix títol per a iniciar accions executives sense necessitat de ratificació judicial, i es pot portar a efecte pels tràmits d'execució de sentències (art. 68 LRJS).

Impugnació de l'acord aconseguit

L'acord aconseguit en conciliació o mediació el poden impugnar les parts o qui pateixi un perjudici per aquell, davant l'òrgan judicial competent (al qual li hauria correspost conèixer l'objecte de la conciliació o mediació), en el termini dels trenta dies hàbils següents a la data en què es va adoptar l'acord. La part impugnant pot exercitar l'acció de nul·litat per les causes que invaliden els contractes (per exemple, per vicis del consentiment), i els possibles perjudicats poden impugnar l'acord amb fonament en la seva il·legalitat o lesivitat (art. 67 LRJS).

Per contra, si en la conciliació o en la mediació no s'arriba a un acord, queda expedida la via de la demanda davant l'òrgan judicial competent. S'ha de tenir en compte que en aquest cas no es poden al·legar en la demanda fets diferents dels adduïts en l'acte de conciliació o de mediació, tret que s'hagin produït amb posterioritat a la celebració de l'acte (art.80.1.c LRJS).

5.3.2. Intervenció arbitral (laudes arbitrals)

En un intent de solució de forma extraprocessal i juntament amb la conciliació i la mediació, com a recursos obligats amb caràcter previ a la via judicial, determinats conflictes laborals, especialment els de naturalesa individual, s'han incorporat també a la possibilitat de recórrer a l'arbitratge (última reforma de l'LRJS). No obstant això, precisament en aquesta seu no es fa la incorporació de l'arbitratge, a diferència de la conciliació o mediació, amb caràcter obligatori i com a requisit previ, en atenció al significat i a la naturalesa d'aquesta particular via de solució de conflictes com és l'arbitratge.

La participació diriment d'un tercer aliè a les parts en conflicte, amb un paper resolutiu mitjançant una decisió vinculant per a aquestes (**laude arbitral**) i que és, en essència, el significat d'un arbitratge, no pot ser objecte d'imposició o obligació per l'ordenament jurídic, de manera que el recurs a l'arbitratge depèn de la voluntat de les parts que prèviament han decidit sotmetre's a la decisió arbitral.

La norma renúncia, doncs, a regular l'arbitratge laboral i l'LRJS eludeix exigir-lo com a requisit previ abans d'iniciar la via judicial, però sí que en reconeix la possible importància en la solució de litigis laborals i remet l'ordenació de l'arbitratge a l'autonomia col·lectiva, de manera que els acords interprofessionals d'àmbit estatal i autonòmics negociats com a marcs de regulació dels mecanismes de solució de conflictes són els que inclouen les condicions d'accés a l'arbitratge, a més dels tràmits i principis sobre els quals se sustenta el mateix procediment arbitral.

Les diferents comunitats autònomes han adoptat acords interprofessionals pactats per organitzacions sindicals i empresarials més representatives per a la solució de conflictes limitats personalment o funcionalment en aquest aspecte en l'àmbit territorial autonòmic. Per exemple, a Catalunya, el Tribunal Laboral de Conciliació, Mediació i Arbitratge va néixer a l'empara de l'Acord interprofessional de Catalunya, subscrit per l'organització empresarial Foment del Treball Nacional i els sindicats CCOO i UGT de Catalunya, el 7 de novembre de 1990. A escala estatal hi ha el Servei Interconfederal de Mediació i Arbitratge (SIMA), per atendre controvèrsies que excedissin els àmbits d'actuació dels mecanismes territorials autonòmics.

L'LRJS s'ocupa tan sols d'incorporar l'arbitratge com a possible mecanisme d'evitació del judici i els seus possibles efectes en el procediment judicial.

Així, l'article 66.3 LRJS inclou la subscripció d'un compromís arbitral d'acord amb el que pogués preveure en aquests acords interprofessionals o convenis col·lectius efectuats a l'empara de l'article 83 ET. Si es tracta de treballadors autònoms econòmicament dependents, la possibilitat d'aquest compromís de

sotmetre's a un d'arbitral s'ha d'efectuar d'acord amb el que preveuen els acords d'interès professional establerts a l'empara de l'article 18.4 de la Llei 20/2007, d'11 de juliol, de l'Estatut del treball autònom.

Com en el cas de conciliació o mediació, el compromís arbitral interromp els terminis de prescripció i suspèn els terminis de caducitat, que es reprenen l'endemà de la fermesa del laude arbitral (o des de la fermesa de la sentència dictada en el supòsit de recurs judicial contra el laude).

Els laudes arbitrals poden ser objecte d'impugnació, davant el jutjat o tribunal al qual hauria correspost el coneixement de l'assumpte, en el termini de trenta dies hàbils a partir de la notificació (exclosos els dissabtes, diumenges i festius), pels tràmits del **procediment ordinari**, en virtut de **causes limitades**: excés sobre l'arbitratge, resolució d'aspectes que no hi estan sotmesos o impossibilitat de ser-ne objecte, vici essencial de procediment o infracció de normes imperatives (art. 65.4 LRJS).

També escau la impugnació de laudes arbitrals pel procediment especial d'impugnació de convenis quan aquells s'han dictat després del procés de negociació d'un conveni col·lectiu sense haver arribat a un acord (art. 86.3 ET) o per solucionar les discrepàncies derivades de l'aplicació o interpretació d'un conveni (art. 91.2 ET). Per aquest mateix procediment especial s'ha de resoldre la impugnació de laudes dictats per posar fi a una vaga plantejada en el procés de negociació d'un conveni col·lectiu, ja que formalment aquests laudes tenen la mateixa eficàcia que el que s'ha pactat en un conveni col·lectiu.

Finalment, els laudes arbitrals fermes dictats per òrgans competents, d'acord amb el que preveuen els acords interprofessionals i els convenis col·lectius a l'empara de l'article 83 de l'ET –tant si resolen conflictes individuals com col·lectius–, s'equiparen legalment a sentències fermes a efectes d'execució definitiva, encara que això es produeix "exclusivament en els pronunciaments concrets de condemna que per naturalesa siguin susceptibles d'aquesta execució i llevat dels pronunciaments que tinguin eficàcia normativa o interpretativa". Aquesta equiparació a sentències fermes a aquest efecte s'observa tan sols en els laudes arbitrals dictats d'acord amb el que preveuen els acords d'interès professional relatius a treballadors autònoms econòmicament dependents, els recaiguts en matèria electoral, els que posin fi a la vaga o a conflictes col·lectius o altres el coneixement dels quals correspongui a l'ordre social (art. 68.2 LRJS).

5.3.3. Reclamació administrativa prèvia o esgotament de la via administrativa prèvia

Tradicionalment, la normativa reguladora del procediment laboral ha exigít, com a requisít previ a la via judicial, la reclamació administrativa prèvia (en lloc d'actes de conciliació o mediació) en els casos en què es pretenia demanar a l'Administració pública quan aquesta obrava tant com a ocupadora com en exercici de potestats de dret públic, però en matèria laboral. Aquest condicionant tenia la finalitat d'esgotar les possibilitats de solució davant la mateixa Administració, abans d'acudir a la via judicial. Així doncs, mitjançant la reclamació administrativa prèvia es donava la possibilitat a l'ens públic de prendre en consideració la seva decisió, la qual cosa és el reflex de l'element de supremacia, i no d'igualtat, que regeix entre les parts involucrades.

Aquesta relació de supremacia determinava que fos la decisió unilateral de l'ens públic, i no l'avinença de les parts (com succeeix en la conciliació o la mediació), allò que havia de permetre evitar la possibilitat de la via judicial.

Però atesa la seva escassa utilitat pràctica a aquests efectes, el legislador va suprimir aquest requisít amb caràcter general i va mantenir-lo únicament per a les pretensions de Seguretat Social (art. 71 LRJS). En la resta dels supòsits de reclamació davant de resolucions de naturalesa administrativa, la norma indica que n'hi ha prou d'esgotar la via administrativa prèvia, és a dir, utilitzar tots els mitjans d'impugnació que preveu la normativa reguladora del procediment administratiu comú.

5.3.4. Esgotament de la via administrativa

S'exigeix aquest requisít, de conformitat amb la normativa de procediment administratiu aplicable, quan es pretengui fer una demanda a l'Estat, a les comunitats autònomes, a entitats locals o a entitats de dret públic amb personalitat jurídica pròpia vinculades o dependents dels anteriors.

Llei 39/2015

La disposició final 3.12 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, de procediment administratiu comú de les administracions públiques, aplicable a partir del 2 d'octubre de 2016, va modificar els articles 69-73 de l'LRJS per suprimir l'exigència de reclamació prèvia, excepte per pretensions en matèria de Seguretat Social.

Un cop esgotada la via administrativa prèvia, queda oberta la possibilitat d'accionar judicialment, per la qual cosa es pot formalitzar la demanda davant l'òrgan judicial competent en el termini de dos mesos des que s'hagi esgotat la via administrativa. La demanda ha d'anar acompanyada amb una còpia de la resolució denegatòria o d'un document acreditatiu de la interposició o resolució del recurs administratiu, segons el que sigui procedent, amb còpia de tot per a l'entitat demandada (art. 69.2 LRJS).

Indicacions a la notificació

En la notificació de la resolució administrativa a la qual podria adreçar-se una demanda judicial, l'Administració pública ha d'incloure, juntament amb el text íntegre de la resolució, la indicació de si és o no és definitiva en la via administrativa, l'expressió dels recursos o, si cal, de la reclamació administrativa prèvia que sigui procedent, l'òrgan davant el qual s'han de presentar i el termini per interposar-hi recurs (art. 69.1 LRJS).

En les accions derivades d'acomiadament i en les altres accions subjectes a termini de caducitat, el termini d'interposició de la demanda és de vint dies hàbils o l'especial que hi sigui aplicable, a partir del dia següent en què s'hagués produït l'acte o la notificació de la resolució impugnada, o des que s'hagi d'entendre esgotada la via administrativa en els altres casos (art. 69.3 LRJS).

No obstant això, hi ha algunes excepcions: no cal l'esgotament de la via administrativa per interposar una demanda de tutela de drets fonamentals i llibertats públiques davant d'actes de les administracions públiques en l'exercici de les seves potestats en matèria laboral i sindical, encara que en aquests casos el termini per a la interposició de la demanda és de vint dies des de l'endemà de la notificació de l'acte o al transcurs del termini fixat per a la resolució, sense més tràmits, amb la precisió que "quan la lesió del dret fonamental tingui origen en la inactivitat administrativa o en l'actuació en vies de fet o s'hagi interposat d'una manera potestativa un recurs administratiu, el termini de vint dies s'iniciarà transcorreguts vint dies des de la reclamació contra la inactivitat o via de fet o des de la presentació del recurs, respectivament" (art. 70 LRJS).

5.3.5. Reclamació administrativa prèvia

La reclamació administrativa prèvia tan sols cal com a requisit previ a l'actuació en via judicial en els supòsits següents, que versen sobre pretensions de Seguretat Social (art. 71 LRJS):

- en matèria de prestacions de Seguretat Social contra entitats gestores i col·laboradores
- en controvèrsies per accidents de treball i malalties professionals
- en impugnacions d'altres mèdiques emeses pels òrgans competents de les entitats gestores de la Seguretat Social

Les característiques de la reclamació administrativa pel que fa a la tramitació, els seus efectes i conseqüències són les següents:

1) **Tramitació.** S'ha d'interposar davant l'òrgan públic competent que va dictar la resolució, en el termini de trenta dies següents a la notificació de la resolució expressa, o des de la data en què s'hagi produït el silenci administratiu d'acord amb la normativa reguladora del procediment de què es tracti (art. 71.2 LRJS).

Cal tenir en compte cada any el calendari de dies inhàbils a efectes de còmput de terminis, en l'àmbit de l'Administració General de l'Estat, de conformitat amb el que preveu la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques.

2) **Efectes.** La reclamació prèvia interromp els terminis de prescripció, que es reinicien a terme, i suspèn els terminis de caducitat, que es reprenen l'endemà de la notificació de la resolució o del transcurs del termini en què s'hagi d'entendre desestimada (art. 73 LRJS).

3) **Conseqüències.** Depenent de si s'estima o no la reclamació:

a) **Estimació de la reclamació:** s'elimina l'exigència d'acudir al procés judicial.

b) **Desestimació de la reclamació:**

- La desestimació pot ser expressa, si hi ha resolució de l'ens, o tàcita (si transcorre un mes sense que l'Administració notifiqui cap resolució).
- Un cop produïda aquesta desestimació, l'interessat pot formalitzar la demanda en el termini de trenta dies, a partir de la data en què es notifiqui la denegació de la reclamació prèvia o del dia en què s'entengui denegada per silenci administratiu (art. 71.6 LRJS).
- A la demanda **s'afegirà un rebut o còpia** de la reclamació administrativa prèvia degudament segellada i registrada o un justificant de presentació, d'acord amb els procediments i els registres alternatius establerts per la normativa administrativa aplicable (art. 71.7 LRJS).
- El contingut de la petició plantejada en la via administrativa prèvia en matèria de prestacions de la Seguretat Social o del recurs per esgotar la via administrativa condiona el contingut de la posterior demanda judicial: en el procés no poden introduir-se variacions substancials de temps, quantitats o conceptes respecte dels que ja s'han formulat, sigui en fase de reclamació prèvia en matèria de prestacions de Seguretat Social, sigui en fase de recurs que esgoti la via administrativa, llevat d'aquells fets nous o que no s'hagin pogut conèixer amb anterioritat (art. 72 LRJS).

6. El procés ordinari

Amb caràcter general cal partir de la distinció entre els **processos ordinaris** (en els quals els òrgans judicials poden conèixer de tota classe d'objecte o matèria, excepte de les atribuïdes a processos especials) i els **processos especials** (en els quals aquests òrgans coneixen de pretensions els objectes de les quals són específics i determinats).

En la branca social del dret, el procés ordinari està previst perquè, per mitjà seu, es conegui de la generalitat de les pretensions que es promoguin en aquesta branca, mentre que les modalitats processals existents tenen objectes especialíssims.

Vegem, per començar, el procés ordinari, les regles del qual valen per als processos especials quan aquests no en tenen d'altres de diferents i particulars.

6.1. Actuacions prèvies

Abans de formular la demanda, com a acte que inicia el procés laboral, l'LRJS permet que, amb caràcter previ, les parts puguin sol·licitar voluntàriament determinades mesures d'indagació, de pràctica de prova anticipada o altres mesures cautelars amb una finalitat d'assegurament de les seves posicions o interès i, en definitiva, de l'efectivitat de la tutela judicial.

6.1.1. Actes preparatoris i diligències preliminars

Els actes preparatoris i les diligències preliminars es disposen en els articles 76 i 77 sense que prèviament s'hagin definit. Sota aquesta denominació comuna amb la qual es titula la secció primera del capítol I es recullen un seguit d'actuacions o mesures que poden sol·licitar-se amb caràcter previ a l'inici del procés ordinari i que tenen com a finalitat general preparar certs elements del futur procés.

En primer lloc, en l'article 76 es disposen diverses actuacions prèvies que poden ser sol·licitades a l'òrgan judicial pel subjecte interessat:

Indagació de la personalitat del futur demandat (art. 76.1)

Per facilitar la preparació correcta de la demanda i identificar adequadament les dades de qui serà demandat, qui pretengui fer la demanda pot sol·licitar:

- la declaració prèvia del demandat o aportació documental sobre la seva personalitat, capacitat, representació o legitimació;

Lectura complementària

J. Alemañ Cano (2014). *Actos preparatorios, prueba anticipada y medidas cautelares en el proceso laboral*. Albacete: Bο-marzo.

Actuacions prèvies

Les actuacions prèvies es disposen en el capítol I del títol I (procés ordinari) de l'LRJS, és a dir, en els art. 76-79, amb diverses mencions.

- la determinació dels seus socis, partícips, membres o gestors d'una entitat sense personalitat jurídica, així com la determinació del mateix subjecte empresarial o del grup d'empreses.

Aquesta actuació es disposa per a qui dubta del que hauria de ser el demandat o legitimat passiu (a conseqüència de successions d'empresa, contractes o sub-contractes, agrupacions empresarials, etc.) i per evitar l'error en la designació de la persona a qui cal adreçar la demanda.

Identificació d'integrants del grup afectat (art. 76.2 LRJS)

Així mateix, qui pretengui iniciar un procés per a la defensa d'un interès col·lectiu pot sol·licitar la identificació dels possibles integrants del grup afectat.

Ara bé, no s'està davant d'un supòsit de defensa d'interessos individuals de diversos possibles demandants (tal com es preveu en l'article 19.2 LRJS), sinó d'aquells interessos col·lectius que poden ser tutelats mitjançant la modalitat processal de conflictes col·lectius, és a dir, d'interessos generals d'un grup genèric de treballadors que versen sobre l'aplicació i interpretació d'una norma estatal, conveni, acord, pràctica d'empresa, etc. (art. 153.1 LRJS). En conseqüència, aquest acte previ es planteja a vegades quan obren subjectes col·lectius, com ara sindicats, associacions, grups d'empresa, òrgans de representació, etc.

Sol·licitud d'altres diligències que preveu l'art. 256 LEC

D'acord amb l'apartat 3 de l'article 76 LRJS s'efectua una remissió en bloc a l'article 256 LEC, en què s'admeten en el procés laboral totes les diligències preliminars i investigacions del procés civil.

Accés al centre de treball (art. 76.5 LRJS)

La Inspecció de Treball i Seguretat Social pot sol·licitar una autorització judicial per accedir al centre de treball sotmès a inspecció si coincideix amb el domicili de la persona afectada.

Vegem l'article 13 de la Llei 23/2015, de 21 de juliol, ordenadora del Sistema d'Inspecció de Treball i Seguretat Social:

"En l'exercici de les seves funcions, els inspectors de Treball i Seguretat Social tenen el caràcter d'autoritat pública i estan autoritzats per: 1. Entrar lliurement en qualsevol moment i sense avís previ en qualsevol centre de treball, establiment o lloc subjecte a inspecció i a romandre-hi. Si el centre sotmès a inspecció coincideix amb el domicili d'una persona física, cal obtenir-ne el consentiment exprés o, en cas contrari, l'autorització judicial".

D'altra banda, l'article 76.4 LRJS preveu la possibilitat que la pràctica d'alguna diligència pugui afectar **la intimitat o qualsevol altre dret fonamental** de la persona respecte de la qual se sol·licita, i en aquest cas es requereix el consentiment de la persona afectada com a condició perquè pugui practicar-se la

diligència. En absència d'aquest consentiment, el precepte admet la possibilitat que el jutge o tribunal autoritzi la diligència en la forma i amb les garanties prèvies en els apartats 4-6 de l'article 90 LRJS, per tal d'evitar que l'al·legat habitual a la intimitat o un altre dret fonamental pugui convertir-se en un obstacle insalvable per a l'aplicació de la Llei.

Encara que l'article 76 LRJS no indica la manera en què han de proposar-se i resoldre's les sol·licituds de diligències preliminars, s'han de tenir en compte les previsions que hi estan relacionades i que conté la LEC:

- La sol·licitud s'ha de presentar a l'òrgan judicial que hauria de conèixer la demanda (art. 257 LEC).
- La sol·licitud ha de contenir les dades personals del sol·licitant i ha d'estar fonamentada en relació amb l'assumpte objecte del procés que es vol entaular (art. 256.2 LEC).
- L'òrgan judicial ha d'acceptar o rebutjar la sol·licitud en el termini dels cinc dies següents a la presentació, en forma d'interlocutòria (art. 258.1 LEC).

Pel que fa a això, l'article 76.6 LRJS es limita a afegir que, contra la resolució judicial que denegui (però caldria entendre també en el cas que s'estimés) la pràctica d'una diligència preliminar, no és procedent cap recurs "sens perjudici del que al seu dia pugui interposar-se contra la sentència".

En segon lloc, en la mateixa secció primera ("Actes preparatoris i diligències preliminars") se situa l'article 77 LRJS, relatiu a l'exhibició prèvia de documents. Per això, aquesta actuació s'ha d'entendre com una diligència preliminar i no com una pràctica anticipada de prova.

Així doncs, d'acord amb aquest precepte, s'admet que, a sol·licitud de l'interessat i amb acceptació per l'òrgan judicial, el subjecte pugui accedir a l'examen de llibres, comptes i qualsevol altre document quan es demostrï imprescindible per fonamentar la demanda (pel futur demandant) o per articular-ne l'oposició (per qui prevegi que serà demandat). Per això, l'òrgan judicial ha d'assegurar que l'examen resulti el menys costós possible per al titular de la documentació i que aquesta no surti del seu poder.

Tot i que aquesta actuació es preveu com a mesura preliminar (i prèviament a la interposició de la demanda), la mateixa norma la possibilita fins i tot posteriorment. Així, l'article 77.3 LRJS admet que l'exhibició de documents pot ser sol·licitada per les parts (demandada o demandant) un cop presentada la demanda i abans de la data prevista per a l'acte de conciliació i judici (és a dir, amb l'antelació prevista en l'article 90.3 LRJS), sense que pugui suspendre's aquest acte per la pràctica de la diligència.

Finalment, l'article 77 no aclareix expressament si l'acte judicial que resolgui la sol·licitud d'exhibició de documents és o no és objecte de recurs (a diferència del que s'indica per les diligències que preveu l'article 76 LRJS). No obstant això, atesa la regla general de la possibilitat de recórrer contra les actuacions judicials, caldria entendre que l'acte esmentat es pot recórrer en reposició (art. 186 LRJS).

6.1.2. Anticipació i assegurament de prova

L'LRJS destina l'article 78 a indicar les causes i normes aplicables en els supòsits de pràctica anticipada de prova.

Concretament, la pràctica anticipada de prova que preveu l'article 78.1 LRJS es preveu per a aquelles situacions en què es temi que, per causa de les persones o l'estat de les coses, no podrà desenvolupar-se en el moment processal oportú, o quan la realització presenti greus dificultats en aquell moment. En concret, es pot anticipar l'examen de testimonis quan, per l'edat avançada d'alguns d'ells, perill imminent de vida, proximitat d'una absència o estada en un lloc de comunicació impossible o difícil, o qualsevol altre motiu greu i justificat, sigui presumible que no podrà testificar en l'acte del judici oral (art. 78.1 *in fine* LRJS).

La pràctica anticipada es desenvoluparà de la manera decidida per l'òrgan judicial, tenint en compte les regles previstes legalment per a cada mitjà de prova.

Al costat d'aquesta sol·licitud de prova anticipada (que es formalitza abans de l'inici del procés per part de qui pretén demandar o per qui presumeix que serà demandat), l'apartat 78.2 LRJS preveu el supòsit de pràctica anticipada de prova un cop començat el procés, però abans del moment processalment oportú destinat a desenvolupar la prova. La sol·licitud d'aquesta mesura s'ha d'efectuar, i practicar, si cal, entre la presentació de la demanda i l'inici del judici oral, de manera que pot proposar-se en la mateixa demanda (com a altressí) o en la primera compareixença del demandat al jutjat.

Contra la resolució judicial que denega la pràctica anticipada de prova no és procedent cap recurs, sens perjudici del que pugui formular-se contra la sentència (art. 78.2 *in fine* LRJS).

6.1.3. Mesures cautelars

Són aquelles actuacions autoritzades pel jutge amb la prèvia sol·licitud del demandant i amb la finalitat de fer possible l'efectivitat de la tutela judicial que es pugui atorgar en una sentència estimatòria eventual. Això pot succeir sempre que no pugui ser substituïda per una altra mesura igualment eficaç, als efectes anteriors, per la mateixa finalitat, però menys costosa o perjudicial per al demandat.

L'article 79 LRJS remet al règim de la mesures cautelars que disposen els articles 721-747 LEC, tot i que s'encarrega d'afegir certes precisions exigides per la pròpia particularitat del procés social.

Tot i que les mesures cautelars normalment se sol·liciten en la demanda, també és possible sol·licitar-les amb anterioritat, sempre que el sol·licitant al·legui i acrediti raons d'urgència i necessitat (art. 730 LEC). Un cop presentada la demanda només poden sol·licitar fets o circumstàncies que així ho justifiquin.

Amb caràcter general, cal procedir a una audiència prèvia del demandat abans que l'òrgan judicial decideixi estimar o desestimar la sol·licitud d'una mesura cautelar (art. 733 LEC). Amb tot, aquest tràmit es pot obviar si el sol·licitant de la mesura acredita a aquest efecte raons d'urgència o que l'audiència pugui comprometre el bon fi de la mesura cautelar (art. 79.1 LRJS).

L'article 79 LRJS preveu diverses mesures cautelars possibles:

1) Article 79.1 2n paràgraf. Mesures cautelars en processos sobre impugnació d'actes de les administracions públiques en matèria laboral i de Seguretat Social.

Sobre això, l'LRJS es remet als art. 129-136 de l'LJCA, dedicats a les mesures cautelars en el procés contenciós-administratiu, perquè puguin sol·licitar-se igualment en demandes d'impugnació d'aquests actes davant l'òrgan jurisdiccional social competent.

2) Article 79.2, 3 i 4: embargament preventiu. D'ofici pel mateix òrgan judicial o a instància de la part interessada o de Fogasa, pot decretar-se l'embargament preventiu de béns del demandat en una quantia suficient per cobrir el que es reclama en la demanda i les costes d'execució, davant supòsits en què el demandat dugui a terme actes dels quals pugui presumir-se que pretén situar-se en un estat d'insolvència o impedir l'efectivitat de la sentència.

La finalitat preventiva i cautelar de l'embargament preventiu permet que pugui sol·licitar-se no tan sols en la demanda (com a altressí), sinó en qualsevol moment posterior del procés i abans de la sentència. A més, permet que pugui adoptar-se sense suspendre les actuacions, sense prèvia audiència del demandat, per evitar que aquest pugui accelerar la seva conducta d'impossibilitar l'assegurament dels béns que es pretén.

L'òrgan judicial resol mitjançant acte i, tot i que el precepte no indica res expressament sobre si s'hi pot recórrer o no, tenint en compte de nou al caràcter supletori de la LEC, que admet recurs d'apel·lació en aquests casos, cal entendre que aquell acte es pot recórrer en reposició (art. 186.2 LRJS).

3) Article 79.5: mesura cautelar específica en accions de responsabilitat per accident de treball o malaltia professional. La norma autoritza l'òrgan judicial perquè acordi mesures cautelars especials, incloent-hi l'embargament

preventiu de béns de l'empresari en una quantitat suficient per garantir la responsabilitat empresarial en els casos en què la demanda per AT o EP no consigní el nom de l'entitat gestora o, si escau, de la mútua. A més, no ha tingut resposta el requeriment del secretari judicial a l'empresari demandat perquè presenti el document acreditatiu de la cobertura de risc (art. 142.1 LRJS).

4) Article 79.6: mesures cautelars per assegurar la responsabilitat de l'empresari (d'acord amb els art. 195 i 197.2 LGSS). En processos en què s'impugnen les resolucions administratives sobre paralització de treballs per risc per a la seguretat i salut dels treballadors i sobre responsabilitat empresarial per la manca de reconeixements mèdics.

5) Article 79.7: mesura cautelar en el supòsit en què s'acciona la resolució del contracte ex art. 50 ET. La norma preveu la possibilitat d'adoptar alguna de les mesures cautelars recollides en l'article 180 de la mateixa LRJS (en la seu del procés especial de tutela de drets fonamentals i llibertats públiques) a partir de demandes d'extinció de contracte per la via de l'article 50 ET, quan s'acrediti que la decisió empresarial perjudica la dignitat o la integritat física o moral del treballador o vulnera qualsevol altre dret fonamental o llibertat pública.

6.2. La demanda

És l'acte de part que inicia el procés i en la qual s'exposa la pretensió laboral objecte del procés. No és necessari que aquesta exposició sigui completa, ja que posteriorment es pot ampliar la demanda, si bé en el judici oral no es poden fer variacions substancials ni alterar els punts fonamentals continguts en la demanda.

Requisits formals de la demanda

La demanda s'ha de formular per escrit (es poden utilitzar els formularis facilitats per l'oficina judicial) i ha de contenir necessàriament els requisits següents (art. 80.1 LRJS):

- Designació de l'òrgan judicial davant de qui es pretén, el qual serà determinat per la competència objectiva, funcional o territorial. Per a això n'hi ha prou amb una designació genèrica de l'òrgan corresponent (JS, TSJ o AN).
- Esment de la modalitat processal a través de la qual se substanciarà la pretensió.
- Identificació de les parts, demandant, demandat o altres interessats, amb esment complet de nom, cognoms i domicili.
- Fonamentació fàctica, això és, enumeració clara i concreta dels fets sobre els quals vers la pretensió. No cal una fonamentació jurídica, si bé habitualment s'indiquen els preceptes legals bàsics sobre els quals gira la pretensió.
- Súplica o petició corresponent, en els termes adequats al contingut de la pretensió exercitada. Es pot tractar d'una petició de condemna, però també d'una petició declarativa de l'existència o inexistència d'un dret. Si es demana condemna de quantitat, s'ha de determinar (quantitat líquida), excepte si es dedueix clarament de la pretensió, sens perjudici d'altres pretensions admissibles en el tràmit de conclusions (art. 87.4 LRJS).
- Data i signatura del demandant. La data de la demanda no és indicativa de la data de presentació, que és la determinant a l'efecte del còmput de terminis. Per la seva banda, la signatura s'interpreta com un requisit per a confirmar la voluntarietat de l'actor en

Lectura complementària

M. Monjas Barrena (2017).
El escrito de demanda en el proceso laboral ordinario. Pamplona: Aranzadi.

la formulació de la demanda. Així mateix, la demanda ha de ser subscripta pel lletrat, graduat social col·legiat o procurador que hagi estat designat pel demandant per a assumir-ne la representació (independentment que s'hagi d'acreditar la representació mitjançant el poder, d'acord amb l'article 18.1 LRJS).

És possible incloure en la demanda peticions accessòries o secundàries mitjançant altresí, com per exemple els supòsits ja indicats d'embargament preventiu o pràctica anticipada de prova, o fins i tot es pot assenyalar que el demandant pretén comparèixer en judici assistit d'advocat o representat per procurador o graduat social col·legiat.

Documentació i còpies

La demanda habitualment s'acompanya amb una sèrie de documents, en alguns casos amb caràcter preceptiu (com la certificació de l'acte de conciliació o mediació prèvia, o de la papereta d'haver-les instat sense efecte, o l'acreditació d'haver esgotat la via administrativa, així com aquella altra documentació que sigui particularment requerida en funció de la modalitat processal plantejada) i en uns altres de manera voluntària (com el poder que atorga la representació, o l'acreditació de la condició d'afiliat i la voluntat d'aquest perquè actui el sindicat en defensa seva).

No és necessari adjuntar a la demanda laboral els documents en els quals el demandant fonamenta el seu dret (art. 264 i seg. LEC), ja que poden aportar-se en l'acte de judici en fase de prova.

L'actor ha de presentar tantes còpies de la demanda i dels documents que l'acompanyin com demandats i altres interessats hi hagi en el procés, així com per al Ministeri Fiscal en els processos en què legalment hagi d'intervenir (art. 80.2 LRJS).

Art. 81 LRJS. Admissió de la demanda

Una vegada presentada la demanda en el registre de l'òrgan judicial corresponent, es procedeix a examinar-ne l'admissibilitat conforme al que disposa l'article 81 LRJS. En aquesta fase el secretari judicial té atribuïdes importants funcions d'ordenació. Així, dins dels tres dies següents a la recepció de la demanda, el secretari judicial pot efectuar alguna de les actuacions següents:

- Admetre a tràmit la demanda, si reuneix tots els requisits exigits, i assenyalar dia i hora per als actes de conciliació o judici.
- Donar-ne compte al jutge o tribunal si entén que hi concorre una falta de jurisdicció o competència (prèvia audiència, en el termini de tres dies, de les parts i del Ministeri Fiscal, art. 5.3 LRJS). En aquest cas, i si així ho estima l'òrgan judicial, aquest ha de dictar una interlocutòria d'inadmissió (contra la qual es podria recórrer en reposició) que declari incompetent i adverteixi el demandant davant de qui i com ha de fer ús del seu dret.
- Advertir la part de defectes o omissions constatats de la demanda o en els documents que l'acompanyin que puguin impedir el procés, a fi que es puguin esmenar dins del termini de quatre dies. Si aquesta esmena s'efectua en termini, el secretari judicial ha de procedir a admetre la demanda. En cas contrari, n'ha de donar compte al jutge o tribunal perquè resolgui dins

dels tres dies següents sobre l'admissibilitat o no de la demanda, en funció de les circumstàncies del cas i de l'equilibri dels drets en joc (art. 81.2 LRJS). Els jutges són els únics que poden acordar-ne la inadmissió.

Art. 81.3 LRJS

Excepcionalment, i per al supòsit que el defecte constatat en la demanda sigui la falta de la certificació de l'acte de conciliació o mediació prèvia, o de la papereta d'haver-se instat però no celebrat en termini legal (o de la reclamació administrativa prèvia, si és procedent), el secretari judicial pot, si així ho decideix, **admetre provisionalment** la demanda i assenyalar dia per al judici, però ha d'advertir al demandant perquè acrediti la celebració o intent de l'acte en el termini de quinze dies, comptats a partir de l'endemà de la recepció de la notificació. Si el demandant no procedeix a aquesta esmena en el termini indicat, queda sense efecte l'assenyalament de judici i s'arxiven les actuacions.

En tots els supòsits d'admissió de demanda, inicialment o després del tràmit d'esmena, si se sol·licita pràctica de prova anticipada, el secretari judicial ha de donar compte al jutge o tribunal perquè resolgui mitjançant una interlocutòria el precedent en una resolució que s'ha de notificar juntament amb l'admissió a tràmit de la demanda i l'assenyalament dels actes de conciliació i judici.

6.3. Acumulació d'accions i acumulació de processos

6.3.1. Acumulació d'accions

L'acumulació d'accions pressuposa l'existència de processos independents, susceptibles de conèixer-se per separat o que ja s'hagin iniciat per separat, però que s'integren en un procediment únic. Així es fa possible que totes les pretensions d'un demandant contra un demandat, que constitueixin o puguin constituir l'objecte dels processos respectius, se satisfacin en una resolució judicial única.

En tant que el demandant identifica l'objecte de la pretensió en la demanda, aquesta permet expressar una situació d'acumulació:

- Si hi ha més d'una pretensió, les diverses accions davant d'un sol demandat poden acumular-se en un mateix procés. En aquest cas hi hauria una **acumulació objectiva d'accions** (per exemple, quan s'acumulen les accions d'acomiadament i de reclamació de quantitats contra el mateix empresari).
- Si diverses persones estan en una mateixa posició de demandant davant d'un demandat comú, en lloc d'actuar individualment poden fer-ho de manera conjunta i plantejar una acumulació subjectiva d'accions, sempre que tinguin un nexa comú, és a dir, el mateix títol o raó petitòria (per

exemple, accions acumulades del treballador lesionat i del sindicat afectat en un procés de tutela de drets fonamentals).

Aquesta situació d'acumulació subjectiva no només es produeix respecte de "les accions que un tingui contra diversos subjectes", sinó també les que tinguin "diversos contra un" (art. 72 LEC).

L'admissibilitat de l'acumulació és condicionada segons el compliment d'aquests condicionants descrits en la LEC:

- El tribunal que hagi de conèixer de les accions acumulades ha de ser el competent funcionalment i materialment per conèixer-les totes (art. 73.1.1r. LEC).
- Per raó de la matèria, les accions acumulades no s'han de resoldre en judicis de diferent tipus (art. 73.2 LEC). Per exemple, no s'admetria l'acumulació d'una acció que s'hagi de resoldre pel procés admonitori amb una altra que s'hagi de ventilar en un procés especial d'acomiadament.
- No hi ha acumulació d'accions incompatibles per excloure o ser contràries entre si, de manera que l'elecció d'una faci impossible o ineficaç l'exercici de l'altra o d'altres (art. 71.3 LEC).

Acumulació objectiva

L'article 19.1 LRJS preveu la possibilitat que la demanda es presenti "en un o diversos escrits" i, específicament, l'article 25.1 LRJS assenyala que "l'actor pot acumular en la seva demanda totes les accions que li competeixin contra el demandat, encara que procedeixin de diferents títols i sempre que totes aquestes puguin tramitar-se davant el mateix jutjat o tribunal".

De la mateixa manera, són admissibles determinades acumulacions d'accions per raó de la matèria:

- Així doncs, es poden acumular totes les pretensions de rescabament de danys i perjudicis derivats d'accidents de treball i malaltia professional que tingués el treballador perjudicat contra l'empresari o tercers responsables (art. 25.4 LRJS).
- Així mateix, cal acumular les pretensions relatives a un mateix acte o resolució administrativa, o fins i tot derivades d'actes administratius diferents si hi ha connexió entre ells (art. 25.6 LRJS).

Acumulació subjectiva

L'acumulació subjectiva també està prevista en l'article 19.1 LRJS ("la demanda es pot presentar individualment, de manera conjunta..."), si bé s'inclou expressament en l'article 25.3 LRJS quan assenyala que:

"poden acumular-se, i exercir-se simultàniament, les accions que un o diversos actors tinguin contra un o diversos demandats, sempre que entre aquestes accions hi hagi un nexa per raó del títol o raó petitòria".

Un requisit inexcusable d'aquesta acumulació subjectiva és l'existència, doncs, d'aquest nexa comú entre les accions acumulables, és a dir, que el títol o raó petitòria de totes sigui idèntic o connex, considerant la norma que concorre aquest requisit "quan les accions es fonen en els mateixos fets" (art. 25.3 LRJS).

Exemple d'acumulació subjectiva

Un bon exemple seria la demanda conjunta de diversos treballadors als quals l'empresa deu el pagament dels salaris, tot acumulant les accions individuals en la mesura que responen al mateix fet (impagament de salaris), tot i que la quantia que es deu pugui diferir en cada cas, i inserint en la demanda la quantia que personalment reclama cada demandant.

Les característiques de l'acumulació subjectiva pel que fa al moment de formulació, la tramitació i les accions són les següents:

1) Moment de formular l'acumulació d'accions. L'acumulació sol efectuar-se de forma originària en el moment de formular la demanda, encara que també pot efectuar-se en un moment posterior per efecte de la reconvenció, és a dir, pel plantejament pel demandat (en contestar a la demanda) d'una acció a la vegada contra el demandant en l'acte del judici (art. 85.3 LRJS i art. 25.2 i 34.1 LRJS), sempre que la reconvenció s'hagués anunciat en la conciliació prèvia al procés o en la contestació a la reclamació prèvia o resolució que esgoti la via administrativa.

2) Tramitació processal de l'acumulació d'accions. És competència del secretari judicial verificar que concorren els pressupostos requerits per la norma per a l'admissibilitat de l'acumulació (art. 26.6 LRJS), de manera que si estimés una acumulació indeguda d'accions, el secretari judicial ha de requerir al demandant perquè procedeixi a esmenar el defecte (en el termini de quatre dies), triant l'acció que pretengui mantenir. Si no s'efectua l'opció expressa, el secretari judicial ha de comunicar-ho al jutge perquè es pronunciï (mitjançant una interlocutòria) sobre l'arxivament o no de la demanda (art. 271 LRJS).

3) Accions no acumulables. Tot i la regla general a favor de l'acumulació d'accions (art. 25 LRJS), la mateixa norma incorpora un bon nombre de supòsits en els quals no és possible l'acumulació:

- No poden acumular-se entre si ni en altres de diferents en un mateix judici, ni tan sols per reconvenció, determinades accions, com ara les accions

d'acomiadament i altres causes d'extinció del contracte de treball, les modificacions substancials de condicions de treball, les accions de gaudi de vacances, les de matèria electoral, les d'impugnació d'estatuts sindicals o de la seva modificació, les de mobilitat geogràfica, les de drets de conciliació de la vida personal, laboral i familiar, les d'impugnació de convenis col·lectius, les d'impugnació de sancions o les de tutela de llibertat sindical i altres drets fonamentals (art. 26.1 LRJS).

- De la mateixa manera, tampoc poden acumular-se entre si les reclamacions en matèria de Seguretat Social, excepte quan tinguin la mateixa raó petitòria o quan pugui al·legar lesió de drets fonamentals i llibertats públiques (art. 26.6 LRJS).

Com a excepcions a la regla general de no acumulació de les accions d'acomiadament i extinció del contracte, la norma preveu tres situacions (art. 26.3 LRJS):

- La possibilitat d'acumular-se en una sola demanda quan l'acció d'acomiadament acumulada s'exerciti dins el termini establert per a la modalitat processal d'acomiadament.
- La possibilitat d'acumular l'extinció del contracte per impagament (art. 50 ET), amb la reclamació salarial per aquesta causa (tenint en compte el nexa comú en el títol o raó petitòria).
- La possibilitat d'acumular a l'acció d'acomiadament la reclamació de les quantitats degudes fins a la data de l'acomiadament segons l'article 49.2 ET.

També resulten acumulables:

- Les accions de classificació professional i la reclamació de les diferències retributives que genera (art. 26.4 LRJS).
- Si es tracta d'un treballador autònom econòmicament dependent, l'acció d'acomiadament (per considerar que està subjecta a una relació laboral comuna) i la que exerciti contra la decisió del client d'extingir la relació que els uneix (art. 26.5 LRJS).

6.3.2. Acumulació de processos

D'altra banda, l'**acumulació de processos** (art. 28 i seg. LRJS) parteix de l'existència de diversos processos iniciats per separat (mitjançant la presentació de diferents demandes, registrades i repartides entre els òrgans judicials competents per a la seva resolució separada i diferenciada) que convergeixen en un únic procés per resoldre de manera conjunta en una sola resolució to-

tes les pretensions. En concret, l'acumulació de processos està pensada per als casos en què davant del mateix jutjat o tribunal es tramiten diverses demandes contra un mateix demandat, encara que els actors siguin diferents, i en totes es duen a terme accions idèntiques. També està pensada per als casos en què les acusacions eren susceptibles d'haver estat acumulades en una mateixa demanda (art. 28.1 LRJS), la qual cosa donaria lloc a una solució unitària i comuna en les diverses demandes inicials.

L'acumulació de processos seguits davant el mateix jutjat o tribunal (contra el mateix demandat, tot i que per actors diferents) pot ser acordada d'ofici o a instància de part. No obstant això, el secretari judicial té una tasca clara d'impuls, ja que ha de posar en coneixement del jutge o tribunal els processos en què es compleixin els requisits per a l'acumulació de processos, amb l'objectiu que resolgui sobre aquesta qüestió (art. 28.3 LRJS).

L'acumulació de processos també és possible pel que fa als que se segueixen **davant de dos o més jutjats socials** d'una mateixa circumscripció (processos igualment derivats de demandes independents formulades contra el mateix demandat per diferents actors) (art. 29 LRJS). Aquesta acumulació també pot plantejar-se d'ofici o a instància de part i, en aquest últim cas, cal presentar la petició davant el jutge o tribunal que coneix de la demanda que ha entrat abans al registre.

Pel que fa a la resta, fins i tot és més que aconsellable l'acumulació de processos pendents al mateix jutjat o en un de diferent quan hi ha una connexió indubtable i notòria entre els objectes de diferents processos, la qual cosa pot donar lloc a pronunciaments diferents de mantenir la tramitació separada. També és idoni acumular aquells processos que tinguin origen en un mateix accident de treball o malaltia professional, encara que no coincideixin totes les parts, per evitar pronunciaments desiguals (art. 30 LRJS).

L'acumulació de processos s'ha de formular i acordar abans de la celebració dels actes de conciliació i, si escau, abans del judici, llevat que es proposi per la via de reconvenió (art. 34.1 LRJS).

No obstant això, també és possible la **desacumulació de processos**, és a dir, deixar sense efecte l'acumulació respecte d'un o diversos processos acumulats inicialment si concorren causes que en justifiquin la tramitació per separat (art. 34.2 LRJS). Aquestes causes se sotmeten a criteri judicial, de manera que el jutge o el tribunal ha d'acordar-ne la desacumulació.

Aquesta desacumulació no s'ha de confondre amb l'acumulació indeguda, ja que aquella part d'una situació és admesa per la norma (a diferència de l'acumulació indeguda), que posteriorment l'interessat pot considerar més adequat desagregar.

6.4. Citació

Si es donen els requisits de l'article 80 LRJS, el secretari judicial (dins dels tres dies següents a la recepció de la demanda o després de la seva esmena, art. 81.1 i 2 LRJS) ha d'aprovar un decret d'admissió a tràmit de la demanda i, a la mateixa resolució, ha d'assenyalar el dia i hora de celebració dels actes de conciliació i judici, i hi ha d'haver un mínim de deu dies hàbils entre la citació i la celebració efectiva d'aquests actes (art. 82.1 LRJS). En el moment d'assenyalar, el secretari judicial ha de procurar fer coincidir en un mateix dia els processos que refereixin als mateixos interessats i no es puguin acumular.

Excepció

Aquest termini de deu dies no es dona en determinats processos, ja que s'hi disposa un termini especial (com s'especifica a l'art. 118, l'art. 216, l'art. 139 o l'art. 181 LRJS).

La citació s'ha de fer en forma ("cèdula de citació") dirigida a totes les parts interessades, i alhora s'ha de lliurar còpia de la demanda i altres documents que el departament hagi aportat. La citació s'ha de dur a terme tal com s'estableix als articles 53 i seg. LRJS.

Aportació anticipada de prova documental o pericial

Quan la prova documental o pericial tingui un considerable volum o complexitat, cinc dies abans de l'acte de judici, d'ofici o a instància de part, se'n pot requerir l'aportació anticipada, si fos possible mitjançant suport informàtic, perquè prèviament l'examinin les parts (art. 82.4 LRJS).

Contingut de la cèdula

- a) S'ha de convocar les parts a tots dos actes de conciliació i judici que se celebrin de forma successiva davant el secretari judicial el primer, i davant el jutge o tribunal el segon.
- b) S'ha d'advertir de la no-suspensió dels actes de conciliació i judici per incompareixença del demandat.
- c) S'ha d'indicar que els litigants poden acudir a judici acompanyats de tots els mitjans de prova de què intentin valer-se.
- d) S'ha d'anunciar la possibilitat que les parts, abans de la data d'assenyalament, poden instar la conciliació judicial o sotmetre's a una mediació extrajudicial davant l'òrgan administratiu corresponent o davant l'òrgan assenyalat en el conveni col·lectiu o acord interprofessional aplicable.

Una vegada assenyalats els actes de conciliació i judici, i abans que se celebrin, és possible la **suspensió** d'aquests actes, sia a petició d'una o de totes dues parts (per comú acord), sia per la concurrència d'un motiu justificat que s'ha d'acreditar davant el secretari judicial (que l'estimarà o no), el qual pot procedir a la suspensió amb un nou assenyalament dels actes de conciliació i judici dins dels deu dies següents a la data de la suspensió (és a dir, un període en què el secretari podrà escollir el del nou assenyalament). Excepcionalment, i per circumstàncies transcendents adequadament provades, es pot acordar una segona suspensió i un nou assenyalament (art. 83.1 LRJS).

Incompareixença de les parts (art. 83.2 i 3 LRJS)

- Si el demandant no compareix en la data citada per als actes de conciliació i judici, i no ha al·legat causa justa que en motivï la suspensió, se l'ha de tenir per desistit de

la seva demanda. Malgrat això, el demandant pot tornar a formular la demanda si l'acció no ha prescrit o caducat.

- Si el demandat no compareix i no ha al·legat cap causa justificativa, el procés ha de continuar fins i tot sense la seva presència.
- Si la incompareixença és de totes dues parts, el procés no pot seguir; s'ha de donar per desistit el demandant i ordenar l'arxivament de les actuacions.

6.5. Conciliació judicial

Si totes dues parts compareixen en la data indicada per a l'acte del judici, s'obre un nou intent de conciliació que s'ha d'efectuar davant el secretari judicial. En exercici, doncs, de la seva funció mediatra (tal com se li reconeix en l'art. 456.3 de la LOPJ) el secretari ha d'intentar que les parts arribin a un acord o avenença que eviti que el judici continuï i els ha d'advertir dels drets i les obligacions que els puguin correspondre.

Si s'arriba a una avenença, el secretari judicial ha de dictar un decret que l'aprovi i ha d'ordenar, en conseqüència, l'arxivament de les actuacions (art. 84.1 LRJS). El mateix resultat es produirà en cas que les parts hagin arribat a un acord (per conciliació o mediació) amb antelació al dia assenyalat per als actes de conciliació i judici. En aquest cas, el secretari judicial ha de procedir a aprovar aquest acord.

No obstant això, la norma adverteix que no tot acord o avenença adoptat per les parts ha de ser admissible a l'efecte de finalització del procés, ja que si el secretari judicial estima que del que s'ha convingut es deriva lesió greu per a algunes de les parts, frau de llei o abús de dret, no ha d'aprovar l'acord i ha d'emplaçar les parts perquè compareguin davant el jutge o tribunal per a la celebració de l'acte del judici (art. 84.2 LRJS).

Si les parts no aconsegueixen arribar a una avenença en aquest tràmit de conciliació davant el secretari judicial, i si s'inicia el judici, en qualsevol moment durant la seva celebració, les parts poden arribar a un acord que ha d'aprovar el jutge o tribunal davant el qual s'hagi obtingut (art. 84.3 LRJS).

L'acord de les parts, tant si s'ha adoptat davant el secretari judicial en aquest tràmit previ al judici, com si s'ha assolit amb anterioritat i l'ha aprovat aquell, com si s'ha obtingut amb posterioritat davant el jutge o tribunal, té força executiva entre les parts, fins al punt que es pot dur a terme mitjançant els tràmits previstos per a l'execució de la sentència (art. 84.5 LRJS).

Llei 13/2009

Des de la reforma processal aprovada per la Llei 13/2009, la conciliació judicial ja no es practica davant el jutge, sinó davant el secretari judicial, encara que manté els mateixos efectes legals.

Possibilitat d'impugnació de la conciliació

La validesa de l'acord conciliatori pot ser impugnat per les parts o per tercers perjudicats davant el mateix jutge o tribunal al qual hagi correspost la demanda (art. 84.6 LRJS).

6.6. El judici oral i les seves fases

El judici oral s'inicia de fet després de fracassar l'intent de conciliació. Està compost per una sèrie d'actes processals que segueixen un ordre preestablert en diferents fases sota la direcció directa i activa de l'òrgan judicial.

Principis i fases

El judici es desenvolupa en unitat d'acte d'acord amb els principis d'oralitat, concentració, immediatesa, celeritat i publicitat, si bé s'estructura en les fases successives d'al·legacions, proves i conclusions.

6.6.1. Resolució d'incidents previs

De conformitat amb l'article 85.1 LRJS, abans de concedir la paraula a les parts, el jutge o tribunal ha de resoldre oralment, un cop escoltades les parts sobre les qüestions prèvies que es puguin formular en aquest moment o d'aquelles altres que estiguin pendents de resolució. És, doncs, el moment en el qual, si escau, el jutge o tribunal ha de plantejar i resoldre les qüestions relatives a la seva competència, els pressupòsits de la demanda o l'abast i límits de la pretensió.

6.6.2. Ratificació i ampliació de la demanda

A continuació, l'òrgan judicial concedeix en primer lloc la paraula al demanant perquè aquest exposi les al·legacions que estimi oportunes. En aquest moment, el demanant té les opcions següents:

- 1) Procedir a la **ratificació** de la demanda, confirmant el que s'hi ha sol·licitat, sia plenament (en tots els elements i continguts), o sia parcialment (reduint l'abast de la pretensió formulada inicialment i desistint de manera implícita el demanant d'una part de la pretensió sol·licitada).
- 2) Procedir a l'**ampliació** de la demanda, amb el límit que per mitjà d'aquesta ampliació no es poden incorporar variacions substancials pel que fa al contingut inicial de la demanda.

Ampliació de la demanda

No s'admet ampliar la demanda a altres subjectes no citats o emplaçats, o al·legar fets nous que impliquin la formulació d'una nova petició, o ampliar la súplica de la demanda. Per contra, sí que és possible que el demanant al·legui fets nous que completin o

complementin els descrits en la demanda, o que amplii la quantitat assenyalada en la sol·licitud de condemna, sempre que es mantingui la clàusula de demanar.

El jutge ha de valorar la necessitat i oportunitat de l'ampliació, de manera que en cas de rebutjar-la n'impedeix el debat en judici. En aquest cas, el demandant ha de formular la protesta a l'efecte d'un recurs eventual contra la sentència al·legant aquest fet. En canvi, si el jutge admet l'ampliació, és el demandat qui ha d'expressar la protesta, a l'efecte igualment del recurs posterior, per a evitar així que se'n dedueixi la conformitat.

Així mateix, i al marge d'aquestes possibilitats, en aquesta fase procedimental el demandant podria formular el **desistiment** de la demanda, la qual cosa implicaria renunciar a continuar el procés ja iniciat, però no renunciar a l'acció, que pot tornar a plantejar (amb nova demanda) sempre que no hagi prescrit.

6.6.3. Contestació a la demanda. Les al·legacions del demandat

Després de la intervenció del demandant, es concedeix la paraula al demandat perquè contesti la demanda exposant les seves al·legacions. La defensa pot anar en algun dels sentits següents:

1) Sol·licitar que no sigui condemnat però sense al·legar res nou en la defensa, limitant-se sia a negar els fets adduïts per l'actor (amb l'efecte que aquests fets es converteixen en controvertits i requereixen prova), o sia a admetre com a certs tots o part dels fets (sense necessitat, doncs, de provocar una prova posterior sobre els ja admesos), tant de manera expressa com tàcita (en aquest últim cas, perquè no es pronuncia sobre els fets).

A la contestació a la demanda, el demandat ha de negar o admetre expressament els fets adduïts pel demandant. En cas de silenci o de respostes evasives per part del demandat, el tribunal pot considerar que s'està produint una admissió tàcita dels fets que li siguin perjudicials (art. 405.2 LEC).

2) Sol·licitar que no sigui condemnat, però procedint a efectuar al·legacions noves, denominades *excepcions*, la finalitat de les quals és posar de manifest la inexistència o la no-concurrencia dels pressupòsits i requisits processals que donen validesa al procés.

Inicialment, en funció dels elements processals al·legats, la LEC del 1881 distingia les excepcions dilatòries (retardant el procediment fins a la seva esmena, de manera que el demandat no contestava a la demanda fins que es resolguessin) de les peremptòries (excloent-ne l'acció processal de forma definitiva). No obstant això, la LEC del 2000 suprimeix aquesta distinció i, al seu lloc, hi inclou l'article 405 LEC, que només es refereix a les excepcions materials i a les processals.

Excepcions processals

Són aquelles mitjançant les quals s'al·lega la manca d'algun pressupost o requisit processal.

Possibles continguts de les excepcions processals

Aquestes excepcions poden ser:

1) De caràcter subjectiu: incompetència de l'òrgan judicial (per raó de la matèria, de la funció, o el territori); falta de personalitat de l'actor o del mateix demandat (no tenir capacitat i legitimitació processal); falta de personalitat del representant (per insuficiència o il·legalitat del poder).

2) De caràcter objectiu: litispendència en un altre jutjat o tribunal; cosa jutjada; inadequació del procediment.

3) De caràcter formal: defecte legal en la manera de proposar la demanda; falta de reclamació administrativa prèvia o conciliació prèvia; prescripció i caducitat.

Després d'aquestes al·legacions efectuades pel demandat, el jutge obre un tràmit de contestació a les excepcions i dona l'ús de la paraula a les parts, tantes vegades com estimi necessari, per aclarir o inquirir sobre punts rellevants (art. 85.4 LRJS), de manera que s'intensifica en aquesta fase processal el principi d'oralitat.

L'estimació d'una excepció processal condueix a una sentència anomenada *d'absolució en la instància*, en la qual el jutge no entra a fons en l'assumpte.

Excepcions materials

Són aquelles en les quals s'al·leguen fets nous per desvirtuar els al·legats del demandant. Pretenen l'absolució en el fons. Poden ser fets impeditius, extintius (per exemple, el pagament del que s'ha sol·licitat) o excloents (per exemple, la prescripció o la caducitat) dels al·legats del demandant com a fonament de la seva pretensió.

L'estimació d'una excepció material condueix a una sentència absolutòria per al demandat.

En lloc de contestar la demanda, el demandat pot expressar el seu **aplanament**, i manifestar així el seu consentiment a la pretensió del demandant, tot i que requereix l'aprovació per l'òrgan jurisdiccional, escoltades les altres parts, una vegada constatat que l'aplanament no incorre en renúncia prohibida de dret, frau de llei, perjudici a tercers i no contradia l'interès públic (art. 85.7 LRJS).

Efectes de l'aplanament

1) Si l'aplanament és total, el jutge o tribunal ha de dictar sentència condemnatòria d'acord amb les pretensions del demandant.

2) Si l'aplanament és parcial (admet solament algunes de les pretensions formulades en la demanda), s'ha de dictar una interlocutòria aprovatòria respecte de les pretensions aplanades, i s'ha de continuar judici per a les resta qüestions no aplanades.

El demandat té també com a alternativa formular **reconvenció**, això és, sol·licita al seu torn una declaració de condemna del demandant, de manera que inverteix la posició processal de les parts tal com estaven configurades des de l'inici (en convertir-se el demandat en demandant, i el demandant en demandat). La reconvenció provoca, en definitiva, un supòsit d'acumulació d'accions ja que la nova acció fruit de la reconvenció s'acumula a la primera, originada pel demandant, i es resolen totes dues en el mateix procés.

Per evitar possibles lesions a la posició del demandant que puguin derivar del fet de desconèixer la pretensió del demandat de formular al seu torn una acció contra la qual no pugui articular cap mitjà de defensa en l'acte de judici, el demandat únicament pot formular reconvenció si així ho ha anunciat en la conciliació prèvia al procés o en la contestació a la reclamació administrativa prèvia o resolució que esgoti la via administrativa. En aquest anunci ha d'expressar els fets en què es funda la reconvenció i la petició en què es concreta (art. 85.3 LRJS). Es tracta d'evitar una reconvenció sorprenent i, d'aquesta manera, evitar també la indefensió del demandant.

Formulada la reconvenció, se n'ha de donar trasllat a les altres parts perquè la contestin en els termes establerts per a la demanda.

En la contestació a la demanda reconvençional, no s'admet que el demandant pugui, al seu torn, reconvenir.

La norma adverteix que si el demandat, en resposta a la demanda, al·lega compensació de deutes, aquesta pretensió no s'ha d'articular com una reconvenció sinó com una excepció processal, sempre que els deutes que es pretén compensar siguin vençuts i exigibles i no resulti una diferència econòmica a favor del demandat.

La sentència que posi fi al procés ha de decidir sobre la demanda inicial i sobre la demanda reconvençional que s'hagi formulat.

6.6.4. La prova

Després de la fase de ratificació i contestació de la demanda, el judici oral entra a la fase de proves. Per prova hem d'entendre l'operació dirigida a aconseguir que el jutge consideri acreditats els fets presentats per les parts i que així ho reflecteixi en la sentència.

Per aquesta raó, l'activitat probatòria és necessària inicialment pel que fa als fets adduïts per les parts i que resulten controvertits, ja que els notoris o admesos per aquelles no necessiten ser provats. No obstant això, fins i tot tractant-se de fets sobre els quals hi hagi plena conformitat de les parts, es pot

Lectura complementària

L. Mella Méndez (2007). *La reconvención en el procesos laboral*. Albacete: Bomarzo.

Compensació de deutes

És la manera d'extingir les obligacions, en la quantitat concurrent, respecte d'aquelles persones que, per dret propi, siguin recíprocament creditors i deutores l'una de l'altra.

practicar la prova en els casos en què la matèria objecte del procés estigui fora del poder de disposició dels litigants i resultin útils o pertinents a la finalitat del judici (art. 87.1 LRJS).

Prova de les al·legacions de dret

Les al·legacions de dret que les parts, si escau, poden formular estan sotmeses al principi *iura novit curia*; per tant, no resulta necessari provar el dret escrit, vigent i general, perquè el seu coneixement correspon a l'òrgan judicial (inclosa la normativa de la Unió Europea), però sí que s'ha de provar el costum, el dret estranger, el dret històric i els convenis col·lectius no publicats en el BOE i que siguin al·legats per les parts.

Fixació dels fets conformes i disconformes

Després de les al·legacions de les parts, i abans de la pràctica de la prova, el jutge i les parts, o els seus defensors, han de fixar els fets sobre els quals hi hagi conformitat o disconformitat dels litigants.

Tot i que les proves es practiquen a instància de part, en aquesta fase procesal el jutge o tribunal exerceix importants funcions d'impuls, ordenació i de resolució de qüestions derivades de la pràctica de la prova per garantir-ne així l'objectiu últim. Amb aquesta finalitat, i de conformitat amb l'article 87 LRJS, el jutge o tribunal pot adoptar les actuacions següents:

- 1) Determinar la naturalesa i classe de mitjà de prova (documental, testifical, etc.).
- 2) Resoldre sobre diligències complementàries de les proves admeses i sobre les preguntes que les parts puguin proposar.
- 3) Formular a les parts, així com a perits o testimonis, totes les preguntes que estimi necessàries per a l'esclariment dels fets.
- 4) Requerir a les parts al·legacions complementàries en qualsevol moment del judici o fins i tot una vegada conclòs.
- 5) Concedir a les parts la possibilitat d'efectuar succintes conclusions complementàries, dins dels tres dies posteriors al judici, en relació amb proves documentals o pericials ja practicades però que resulten d'extraordinari volum o complexitat.

Així mateix, el tribunal també podrà acordar d'ofici "que es practiquin determinades proves o que s'aportin documents, dictàmens o altres mitjans i instruments probatoris, quan així ho estableixi la Llei" (art. 282 LEC).

Càrrega de la prova

Conforme al principi general de l'*onus probandi*, incumbeix a cada part la prova dels fets que particularment al·legui. D'aquesta manera, al demandant li correspon la prova de l'existència del fet del qual deriva el dret que és objecte

de la seva pretensió, mentre que al demandat li correspon la prova dels fets impeditius, extintius o excloents que ha adduït enfront d'aquell dret i en defensa del seu.

Excepcions i matisacions en el procés laboral

1) De la presumpció de laboralitat continguda en l'article 8.1 de l'ET es deriva que, si el treballador (demandant) demostra uns determinats fets com a constitutius d'una relació laboral, la llei presumeix com a conseqüència jurídica la seva existència. En aquest cas l'empresari (demandat) ha de desvirtuar aquesta presumpció provant en contra d'aquella.

2) La LRJS (art. 23.7 i 150.2.d) considera com a certes les afirmacions de fet contingudes en certes resolucions administratives (provinents de l'autoritat laboral, de la Inspecció de Treball o del Fons de Garantia Salarial), llevat de prova en contra que incumbeix a la part demandada.

3) En supòsits de discriminació o qualsevol violació de drets fonamentals o llibertats públiques, si l'actor prova la concurrència d'indicis fundats de discriminació, correspon al demandat la càrrega de la prova i l'aportació d'una justificació objectiva i raonable, suficientment provada, de la mesura adoptada i de la seva proporcionalitat (art. 96.1 i 181.2 LRJS).

4) En matèria de responsabilitat per accidents de treball i malaltia professional, correspon al deutor de seguretat acreditar que es van adoptar les mesures necessàries per a prevenir o evitar el risc, així com qualsevol factor excloent o minorador de la seva responsabilitat (art. 96.2 LRJS).

Mitjans de prova

La norma processal (art. 90.1 LRJS) admet que les parts es puguin servir de tots els mitjans de prova que estiguin regulats en la llei amb la finalitat d'acreditar fets controvertits, i sempre amb la justificació prèvia de la seva utilitat i pertinència a aquest efecte.

Al costat dels mitjans de prova recollits en l'article 299.1 LEC, s'admeten "els mitjans de reproducció de la paraula, el so i la imatge, així com els instruments que permeten arxivar i conèixer o reproduir paraules, dades, xifres i operacions matemàtiques portades a terme amb fins comptables o d'una altra classe que siguin rellevants per al procés" (art. 299.2 LEC). Així mateix, l'article 90.1 LRJS permet que les parts se serveixin de procediments de reproducció de la paraula, de la imatge i del so o d'arxiu i reproducció de dades, que hauran de ser aportats per mitjà d'un suport adequat.

El límit per a l'admissió de la prova obtinguda per aquests mitjans de reproducció és que no s'hagin obtingut directament o indirectament amb procediments que suposin una violació dels drets fonamentals o de les llibertats públiques (art. 90.2 LRJS i article 11.1 LOPJ). La prova que no respecti aquest límit ha de ser inadmesa i el coneixement que en tingui el jutge l'obliga a no conferir-li cap efecte. Contra la resolució dictada pel jutge sobre la pertinència o no d'una prova d'aquesta naturalesa, es pot recórrer en reposició (art. 90.2 *in fine* LRJS).

Bibliografia recomanada

J. Gil Plana (2017). *La prueba en el proceso laboral. Naturaleza y evolución*. Pamplona: Aranzadi.

Pel que fa a la gravació telefònica com a mitjà de prova, convé recordar que l'article 18.3 CE "el que garanteix és que entre remitents i destinataris de qualsevol comunicació, especialment de les postals, telegràfiques o telefòniques [...] no s'interposi o interfereixi un tercer que violi així la intimitat i el secret de tota relació interpersonal, però que no preveu l'ús que puguin fer aquests destinataris del que els va ser comunicat" (STS de 10 de març de 1990).

Si una part pretén aportar al procés, com a mitjà de prova, documents o arxius en qualsevol suport la revelació i el coneixement dels quals pot afectar la intimitat personal o un altre dret fonamental d'una altra de les parts, cal que el jutge ho autoritzi mitjançant una interlocutòria, en què ponderi els interessos afectats d'acord amb el judici de proporcionalitat i determini les condicions d'accés i garantia de conservació d'aquests mitjans (art. 90.5 LRJS).

A més, pel que fa a la protecció de la intimitat de la part, si la prova no consistís a sotmetre's a reconeixements mèdics, obtenció de mostres o recollides de dades personals que poguessin ser rellevants com a elements probatoris, cal que ho autoritzi i ordeni el jutge, sota reserva de confidencialitat i exclusiva utilització processal (art. 90.6 LRJS).

Totes les proves s'han de dur a terme en l'ordre que l'òrgan judicial decideixi d'ofici o a instància de part. No obstant això, l'article 300 LEC preveu, com a regla supletòria, que en primer lloc es faci l'interrogatori de parts, després el de testimonis, a continuació la prova pericial, el reconeixement judicial i la reproducció davant el tribunal de paraules, imatges i sons captats mitjançant instruments de filmació, enregistrament i altres de semblants.

Conforme a l'ordenació jurídica de l'activitat probatòria continguda tant en la LEC (art. 299 i següents) com en la mateixa LRJS, resulta el següent esquema de mitjans de prova:

1) Interrogatori de les parts (art. 91 LRJS i art. 301 i seg. LEC)

L'interrogatori de part consisteix en la declaració que una de les parts efectua davant l'òrgan judicial en resposta a les preguntes orals (l'interrogatori és oral i lliure i no conté cap plec amb posicionaments o preguntes) formulades per l'altra part o pel mateix jutjat sobre fets i circumstàncies dels quals tinguin notícia i que tinguin relació amb l'objecte del plet.

Especialitats de l'interrogatori

La part afectada ha de contestar l'interrogatori personalment, tret que no es refereixi a fets personals del declarant, cas en què pot proposar que respongui un tercer que coneixi personalment els fets, sempre que estigui a disposició del jutge o tribunal en aquell moment per poder declarar (art. 91.4 LRJS). Així mateix, l'interrogatori de persones jurídiques privades s'ha de practicar amb qui legalment les representi i tingui facultats per a respondre (art. 91.3 LRJS), i si fossin persones jurídiques públiques (Estat, una comunitat autònoma, una entitat local i un altre organisme públic), se'ls ha de remetre prèviament una llista amb les preguntes presentades per la part proponent perquè les contestin per escrit i puguin ser llegides en l'acte de la prova (art. 315 LEC).

La part afectada té obligació, no només de comparèixer i declarar, sinó també de respondre afirmativament o negativament a les preguntes que se li formulin, i en tot cas, pot agregar les explicacions que estimi convenientes i que estiguin relacionades amb les qüestions plantejades. L'òrgan judicial ha de pronunciar-se sobre l'admissió de les preguntes a mesura que es vagin exposant (art. 302.2 LEC). La part "protesta" contra la denegació judicial d'una pregunta s'ha de formular a l'efecte d'un possible i posterior recurs (art. 303 LEC).

L'incompliment d'aquestes obligacions (no compareixent, refusant contestar, no responent negativament o positivament o donant respostes evasives o inconcluents) té com a conseqüència que en la sentència es declarin com a certs els fets a què es refereixin les preguntes, sempre que l'interrogat hi hagi intervingut personalment i la seva fixació com a certs li resulti perjudicial en tot o en part (art. 91.4 LRJS i art. 307 LEC) adduïts per l'altra part que es pretenien provar mitjançant la confessió i sempre que no s'hagin pogut desvirtuar per altres mitjans de prova. Juntament amb això, si el litigant citat a l'interrogatori no compareix sense que hi hagi excusa prèvia, el tribunal li ha d'imposar una multa de cent vuitanta a sis-cents euros (art. 292.4 LEC).

2) Interrogatori de testimonis (art. 92 LRJS i art. 360 i seg. LEC)

Consisteix en la presència d'un tercer, persona física (testimoni), en el procés perquè, a petició d'una de les parts, aporti els seus coneixements sobre fets controvertits.

La prova testifical ha de ser proposada expressant la identitat del testimoni amb la indicació, si fos possible, del nom i cognoms de cadascun, la seva professió i el seu domicili, el càrrec o qualsevol altra circumstància d'identificació, així com el lloc en el qual pugui ser citat (art. 362 LEC).

El testimoni està obligat a comparèixer, a prestar jurament o promesa de dir la veritat (i se li ha d'advertir de les penes establertes per al delictes de fals testimoniatge en causa civil –art. 365.1 LEC–, i a respondre a les preguntes que li formulin les parts o el jutge).

Com a drets, els testimonis poden reclamar de la part que els va proposar una indemnització per les despeses i perjudicis que els hagi pogut ocasionar la seva compareixença (art. 375 LEC).

Limitació de testimonis

La declaració com a testimonis d'aquells en els quals concorren certes circumstàncies que puguin afectar la seva imparcialitat (parentiu o relació d'afectivitat anàloga amb qualsevol dels litigants, interès real en la defensa de decisions empresarials, tenir procediments anàlegs contra el mateix empresari o contra treballadors en la mateixa situació, etc.) solament s'admet quan el seu testimoniatge tingui utilitat i no es disposi d'altres mitjans de prova (art. 92.3 LRJS).

Així mateix, el jutge pot limitar el nombre de testimonis proposat per les parts per a evitar manifestacions reiterades sobre fets ja suficientment esclarits (art. 92.1 LRJS).

L'interrogatori de testimonis s'ha de desenvolupar de forma separada i successiva en l'ordre proposat per les parts. El jutge ha de garantir que els testimonis no es comuniquin entre si, ni que els uns assisteixin a les declaracions dels altres (art. 366 LEC).

El testimoni, abans d'iniciar l'interrogatori, ha de prestar jurament o promesa de dir la veritat. A continuació, ha de respondre a les anomenades *preguntes generals*, formulades pel jutge i relatives a la identitat, el domicili, la professió, la relació de qualsevol classe (familiar, amiat, enemiat, etc.) amb els litigants, l'interès directe o indirecte en l'assumpte i sobre una possible condemna anterior per fals testimoni. Considerant les respostes del testimoni, les parts poden manifestar al tribunal l'existència de circumstàncies relatives a la imparcialitat del testimoni; en aquest cas, el jutge pot interrogar el testimoni sobre aquestes circumstàncies (art. 367 LEC).

A continuació, el testimoni ha de respondre les preguntes que les parts li formulin oralment (en primer lloc, la que li va proposar i, posteriorment, les altres parts litigants) amb la claredat i la precisió degudes. El testimoni ha de respondre per si mateix, de paraula, sense utilitzar cap esborrany de respostes, però si la pregunta es refereix a comptes, llibres o documents, pot consultar-los abans de respondre (art. 370.2 LEC). Excepcionalment, el testimoni pot quedar alliberat de contestar a una pregunta quan pel seu estat o professió tingui el deure de guardar secret respecte dels fets pels quals és interrogat (art. 371.1 LEC).

3) Prova pericial (art. 93 LRJS i art. 335 i seg. LEC)

Consisteix en la presència en judici d'un tercer (perit) els coneixements científics, artístics o pràctics del qual puguin resultar necessaris per a conèixer o apreciar algun fet d'influència en el procés (art. 93 LRJS).

En l'acte de judici el perit ha de presentar el seu informe i ratificar-lo, excepte quan es tracti d'informació l'aportació documental de la qual ja és preceptiva en la modalitat processal de què es tracti (art. 93.1 LRJS).

L'article 336 LEC preveu la regla general per la qual els dictàmens pericials, elaborats pels perits, s'han d'adjuntar a la demanda o a la contestació a aquesta; per aquest motiu en l'acte de judici el perit es limita, en general, a ratificar l'informe.

Les parts i els seus defensors poden requerir del perit:

- Exposició completa del dictamen, i explicació d'aquest o algun dels seus punts.
- Respostes a preguntes, objeccions i sol·licituds d'ampliació del dictamen.

El tribunal també pot formular preguntes als perits i requerir-ne explicacions sobre el que sigui objecte del dictamen aportat (art. 347 LEC).

Condicions dels perits

Els perits han de reunir les condicions d'aptitud recollides a l'article 340 LEC i jurar o prometre dir la veritat i actuar amb objectivitat, a més de posseir el títol oficial que correspongui a la matèria objecte del dictamen i a la naturalesa d'aquest. Altrament, han de ser nomenats entre persones enteses en aquelles matèries. També poden emetre dictamen sobre qüestions específiques les persones jurídiques legalment habilitades per a això (art. 340 LEC).

Norma comuna per a testimonis i perits: obligació de comparèixer

Els testimonis i els perits citats tenen el deure de comparèixer en el judici. La infracció d'aquest deure ha de ser sancionat pel jutge o tribunal amb una multa de cent vuitanta a sis-cents euros (art. 292.1 LEC).

4) Informes d'experts (art. 95 LRJS)

Consisteix en l'aportació d'un informe o dictamen de persones expertes o organismes públics competents a instància del mateix jutge o tribunal.

Amb caràcter general, el jutge o tribunal pot escoltar el dictamen de persones que puguin aportar la seva experiència i coneixement sobre la qüestió que és objecte del judici. Així doncs, l'òrgan judicial ha de decidir sobre l'oportunitat de la consulta, tot i que també pot decidir a petició d'una de les parts.

De manera particular, i en atenció a determinades qüestions que se susciten en el procés, pot recaptar informes d'organismes especialitzats per raó de la matèria:

- a) De la comissió paritària del conveni, quan en el procés es discuteixi sobre la seva interpretació.
- b) De l'organisme públic competent, quan se susciti una qüestió de discriminació (per raó de sexe, orientació sexual, assetjaments, discapacitat, religió, edat, etc.).
- c) De la Inspecció de Treball i Seguretat Social, o d'un altre organisme públic competent en matèria de prevenció de riscos laborals, en els processos derivats d'accident de treball i malaltia professional (art. 95 LRJS).

5) Prova documental (art. 94 LRJS i art. 317 i seg. LEC)

Consisteix en l'aportació en judici de documents, tant privats com públics, que puguin tenir una influència o rellevància notòria a l'hora de dilucidar la pretensió objecte del procés judicial.

Els documents públics fan prova plena del fet, l'acte o l'estat de les coses que documenten a condició que s'aporti al procés l'original o una còpia o certificació fefaent (art. 319 LEC).

Per la seva banda, els documents privats només fan prova plena quan la seva autenticitat no és impugnada per la part a la qual perjudiquen (art. 326 LEC).

Durant el judici s'ha de lliurar a les parts la prova documental perquè l'examinin. Amb aquesta finalitat, la norma exigeix que els documents es presentin de forma ordenada i numerada (art. 94.1 LRJS).

Els documents que s'han d'aportar són aquells que es troben en poder de les parts i que van ser proposats com a mitjà de prova admesa pel jutge o tribunal o requerits d'ofici per aquest (art. 94.2 LRJS). Si la part requerida incompleix el deure d'exhibició documental sense causa que ho justifiqui, el jutge pot estimar com a provades les al·legacions fetes d'acord amb aquests documents (art. 329.1 LEC).

6) Reconeixement judicial

Consisteix en l'examen directe pel jutgador d'algun lloc, objecte o persona, fora de la seu del jutjat o tribunal, quan així resulti necessari per a l'esclariment i apreciació dels fets (art. 353.1 LEC). En aquests supòsits, s'ha de suspendre el judici pel temps estrictament necessari (art. 87.1 LRJS). Les parts litigants, acompanyades dels seus representants (procurador, advocat o graduat social), poden concórrer al reconeixement judicial i fer de paraula les observacions que estimin oportunes (art. 354.2 LEC).

6.6.5. Conclusions

Un cop practicada la prova, el judici oral entra en la fase de finalització, en la qual les parts, els defensors o representants formulen oralment les seves conclusions (art. 87.4 LRJS), i a aquest efecte el jutge els ha de concedir la paraula per la seva ordre: primer el demandant i després el demandat.

Les conclusions, que s'han de formular de manera concreta i precisa, poden tenir per objecte valorar el resultat de la prova practicada, establir definitivament els fets (sense alterar, per això, els punts fonamentals formulats en la demanda), concretar les quantitats objecte de petició de condemna o bé sol·licitar, si escau, les mesures necessàries per a la satisfacció de la pretensió (art. 87.4 LRJS).

Es tracta d'un tràmit obligatori; de manera que si les parts no formulen les seves conclusions a iniciativa pròpia, serà el jutge qui ha de requerir que ho facin (art. 87.4 *in fine* LRJS).

Si després de les conclusions l'òrgan judicial no es considera prou il·lustrat sobre les qüestions objecte de judici, pot instar les parts perquè proporcionin més informació o explicació sobre els particulars que designi el jutge (art. 87.5 LRJS).

Un cop finalitzada la fase de conclusions, el jutge declara les interlocutòries concloses "i vist per a sentència".

6.6.6. Diligències finals

No obstant això, un cop finalitzat el judici i dins el termini habilitat per dictar sentència, l'òrgan judicial pot acordar la pràctica de totes les proves que consideri necessàries, com a diligències finals, amb audiència de les parts (art. 88 LRJS). Són proves addicionals que l'òrgan judicial considera necessari que es practiquin, al marge de les propostes i practicades per les parts.

La finalitat d'aquest tràmit és permetre la resolució de dubtes per part de l'òrgan judicial o la cerca de la veritat material, com també, en el cas que les diligències fossin sol·licitades a instància de part, evitar que per falta de prova puguin lesionar-se els seus drets.

Documentació de l'acte de judici

L'acte de judici s'ha de registrar en un suport apte per a la gravació i la reproducció de so i imatge, que quedarà sota custòdia del secretari judicial. Les parts podran demanar, a càrrec seu, una còpia dels enregistraments originals (art. 89.1 LRJS).

6.6.7. Acabament del judici

El judici oral acostuma a acabar amb una sentència que posa fi al procés, encara que la instància també pot finalitzar d'altres maneres, ja que, d'acord amb el principi dispositiu, les mateixes parts poden desenvolupar actes durant el procés que hi posin fi.

La sentència

La sentència és l'acte d'un jutge o d'un tribunal en el qual s'enjudicien els fets debatuts i els seus fonaments de dret. A partir d'aquí, es decideix o es resol.

La sentència l'ha de dictar l'òrgan judicial que va conèixer de tot el procés en el termini de cinc dies després de la finalització del judici oral, i s'ha de notificar a les parts o als seus representants dins dels dos dies següents (art. 97.1 LRJS).

No obstant això, i de conformitat amb l'article 50.1 LRJS, el jutge pot pronunciar la sentència de viva veu (*in voce*) en el mateix moment en què acaba el judici. Aquesta possibilitat no s'admet quan per raó de la matèria o de la quantia escau recurs de suplicació, tret que les parts manifestin la seva decisió de no recórrer.

Fins i tot si es dicta oralment la sentència, les parts tenen el dret a obtenir la transcripció documentada de la sentència.

Requisits formals de la sentència (art. 97.2 i 3 LRJS)

- 1) La sentència ha d'expressar un resum dels fets debatuts en el procés i contenir una declaració d'aquells que hagin resultat provats amb l'aportació dels raonaments que l'han portat a considerar-los provats.
- 2) Ha de contenir els fonaments o arguments jurídics que sustenten la decisió.
- 3) Ha de contenir la decisió o pronunciament final que resol la qüestió controvertida objecte del procés.
- 4) Pot incloure la imposició d'una multa al litigant que va obrar de mala fe o temeritat, i al que no va acudir a l'acte de conciliació sense causa justificada (art. 97.3 LRJS).
- 5) La sentència ha de ser congruent amb la demanda i les altres pretensions de les parts, deduïdes en el plet (principi de congruència) (art. 218 LEC).
- 6) La sentència ha d'estar motivada i expressar suficientment els raonaments fàctics i jurídics que condueixen a l'apreciació i valoració de les proves, així com a l'aplicació i interpretació del dret.

Les sentències poden ser **no fermes**, si admeten recurs, o **fermes** en cas que no s'hi pugui recórrer en contra. Per aquesta raó, en el text de la sentència s'ha d'indicar si és ferma o no i, en aquest últim cas, els recursos que escaiguin, l'òrgan davant el qual s'han d'interposar, els terminis i requisits necessaris per a fer-ho, i també els dipòsits i consignacions exigits (art. 97.4 LRJS). Una sentència no ferma contra la qual no es recorre o es recorre fora de termini es converteix en ferma. La fermesa de la sentència (cosa jutjada formal) normalment obre el camí a l'execució.

La cosa jutjada de les sentències fermes, siguin estimatorias o desestimatories, exclourà, d'acord amb la llei, un posterior procés l'objecte del qual ha de ser idèntic al del procés en què s'hagi produït (art. 221.1 LEC).

Altres mitjans d'acabament

Com ja hem indicat, el principi dispositiu permet que les parts puguin donar per finalitzat el procés laboral sense necessitat que es dicti una sentència que resolgui la controvèrsia. Aquesta finalització pot ser provocada per les raons següents:

- L'**aplanament** total del demandat, que expressa la seva conformitat amb la pretensió de l'actor i dona lloc a una sentència condemnatòria de conformitat amb la demanda, sempre que no s'incorri en renúncia prohibida de drets, frau o perjudici a tercers (art. 85.7 LRJS).
- La **renúncia** del demandant, per la qual declara la voluntat d'abandonar el dret la satisfacció del qual pretenia, de manera que provoca la finalització del procés mitjançant un acte que arxiva les actuacions.

Aclaració de sentència

Pel que fa al tràmit de l'aclaració de sentència, vegeu els articles 267 LOPJ i 214 LEC.

- La **transacció**, entesa com a contracte pel qual les parts, donant, promitent o retenint cadascuna alguna cosa, posen fi al procés (art. 1809 Codi civil); en el procés laboral, la transacció s'instrumenta a través de l'avinença o acord aconseguit en conciliació davant el secretari judicial, o davant el jutge o tribunal davant qui (art. 84 LRJS).
Mitjançant concessions recíproques, les parts posen fi al procés sense necessitat de sentència, si bé el jutge ha de recollir en una resolució els termes d'aquest contracte transaccional (art. 19.2 LEC).
- El **desistiment** del demandant, pel qual declara la voluntat d'abandonar el procés iniciat, sense que això impliqui renunciar al seu dret, que pot tornar a plantejar amb un altre procés si aquell encara no ha caducat o prescrit. El desistiment dóna lloc a l'arxivament de les actuacions.

7. El procés monitori

Figura no prevista en l'anterior LPL i que apareix com a novetat en l'article 101 LRJS, seguint el procés civil. Es tracta d'una modalització del procés ordinari, sense arribar a conceptualitzar-se com una modalitat processal. Per aquesta raó, la LRJS situa la regulació d'aquest procés monitori al final del capítol II dedicat al procés ordinari i abans d'iniciar el títol II referit a les modalitats.

Lectura complementària

J. M. Roca Martínez (2016).
El proceso monitorio laboral.
Valladolid: Lex Nova.

Com s'ha apuntat, el procés monitori es presenta com una particularitat del procés ordinari, en tant que es caracteritza pel següent:

- La legitimació activa només correspon als treballadors (als subjectes a una “relació laboral”).
- Pel que fa a la legitimació passiva, el subjecte demandat només pot ser un empresari que no es trobi en situació de concurs en el moment de la sol·licitud.
- L'objecte de la pretensió que dóna lloc al procés: ha de consistir en la reclamació de deutes líquids vençuts, exigibles i de quantia determinada (no sobrepassar els 6.000 €), que s'entenen degudes i que deriven de la relació laboral existent entre les parts (salari, quantitats extrasalarials, indemnitzacions, prestacions complementàries, etc.).

Amb aquests elements es configura un procés que du a terme el treballador interposa enfront de l'empresari quan pretengui el pagament de quantitats suposadament degudes per aquell i sempre que tinguin l'origen en la relació laboral que els uneix.

Exclusions del procés

No es poden tramitar mitjançant el procés monitori:

- Les reclamacions de caràcter col·lectiu que puguin formular els representants dels treballadors.
- Les que s'interposin contra les entitats gestores o col·laboradores de la Seguretat Social.
- I en general les que excedeixin de 6.000 euros.

La tramitació d'aquest procés presenta les notes característiques següents:

a) S'inicia per petició del treballador (no una demanda pròpiament dita) en la qual s'ha d'expressar la identitat completa i precisa de l'empresari deutor, així com una sèrie de dades d'identificació, localització i comunicació, així com l'import de la quantitat pretesa i la causa o raó de la petició.

b) El treballador ha d'acompanyar aquesta petició amb els documents que demostrin l'existència de la relació laboral i del deute reclamat, i també que s'ha intentat la conciliació o mediació prèvia.

c) Admesa a tràmit la petició, el secretari judicial ha de requerir l'empresari perquè, en el termini de deu dies, pagui al treballador el que se li reclama, acreditant-ho davant del jutjat, o bé comparegui en el jutjat per al·legar per escrit (en escrit succint d'oposició) les raons de la seva oposició al pagament total o parcial de la quantitat reclamada.

En aquest requeriment s'ha de comunicar a l'empresari demandat que, si incompleix una o una altra opció, s'ha de despatxar execució contra ell per la quantitat reclamada.

A partir d'aquest moment s'obren diverses opcions:

1) Si l'ocupador demandat abona o consigna el total de la reclamació, s'arxiva el procés (mitjançant un decret que és susceptible d'un recurs de reposició) i es lliuren les quantitats resultants al treballador (si l'empresari va depositar el deute al jutjat).

2) Si l'empresari s'oposa totalment al pagament de la quantia reclamada, mitjançant un escrit motivat d'oposició, es dona trasllat al treballador perquè en el termini de quatre dies presenti demanda ordinària davant el mateix jutjat. Si no ho fa, s'han d'arxivar les actuacions.

3) Si l'oposició al pagament és parcial (i s'abona part del deute), el treballador pot sol·licitar del jutjat que es dicti una interlocutòria que aculli la reclamació quant a les quantitats reconegudes per l'ocupador i que servirà de títol d'execució. Respecte de la quantia controvertida o no admesa per l'ocupador, el demandant pot actuar conforme al que s'ha indicat en el punt anterior (presentació de demanda ordinària en el termini de quatre dies).

4) Si l'ocupador no abona la quantitat reclamada ni fa constar que s'hi oposa totalment o parcialment, el secretari judicial ha de dictar un decret que posi fi al procés monitori i l'ha de traslladar al demandant perquè, mitjançant sol·licitud, insti el despatx d'execució (meritant interessos a favor del treballador des de la data del decret, l'article 251.2 LRJS).

8. Modalitats processals

Com ja hem assenyalat al començament, juntament amb el procés ordinari, establert per al coneixement general de les pretensions en la branca social del dret, hi ha una sèrie de processos especials o modalitats processals –així les anomena la LRJS– dirigides al coneixement d'objectes especials que, per aquesta raó, disposen de normes específiques de regulació de les peculiaritats dels procediments respectius.

L'article 102.2 LRJS disposa sobre aquest tema que, com a regla general, les pretensions s'han de tramitar conforme a la modalitat que consti en la demanda. No obstant això, si en qualsevol moment s'estima que hi concorre inadequació del procediment, s'ha de tramitar l'assumpte per la modalitat que correspongui conforme a la naturalesa de la pretensió, sense necessitat de sobreseure la pretensió i iniciar nou plantejament judicial.

En atenció a la naturalesa de la matèria objecte de coneixement, les modalitats processals poden quedar agrupades d'acord amb l'esquema següent.

Modalitats processals	
1. Processos especials de caràcter individual	1.1. Processos per acomiadaments a) Procés per acomiadament disciplinari b) Procés per extinció del contracte per causes objectives 1.2. Procés d'impugnació de sancions 1.3. Procés de vacances 1.4. Procés per classificació professional 1.5. Procés sobre mobilitat geogràfica, modificacions substancials de les condicions de treball, suspensió del contracte i reducció de jornada per causes econòmiques, tècniques, organitzatives o de producció, o derivades de força major 1.6. Procés per a l'exercici de drets de conciliació de la vida personal, familiar i laboral
2. Processos de caràcter col·lectiu	2.1. Procés per acomiadaments col·lectius per causes econòmiques, organitzatives, tècniques o de producció, o derivades de força major 2.2. Procés de conflictes col·lectius 2.3. Procés d'impugnació de convenis col·lectius 2.4. Procés de les impugnacions relatives als estatuts sindicals i de les associacions empresarials o a la seva modificació 2.5. Processos en matèria electoral
3. Procés sobre tutela dels drets fonamentals i llibertats públiques	
4. Processos en matèria de prestacions de Seguretat Social	
5. Procediment d'ofici	
6. Procediment d'impugnació d'actes administratius en matèria laboral i de Seguretat Social exclosos els prestacionals	

8.1. Processos especials de caràcter individual

8.1.1. Processos per acomiadaments

Procés per acomiadament disciplinari

Aquest procés està regulat en els articles 103 a 113 LRJS, i inclou el coneixement no solament d'aquell acomiadament efectuat sobre la base de les causes disciplinàries contingudes en l'article 54 de l'ET, sinó en general de qualsevol decisió empresarial d'extinció del contracte, inclosa la motivada per causes objectives, tenint en compte no obstant això les seves especialitats procedimentals.

Les característiques generals del procés són les següents:

1) La demanda s'ha de presentar dins dels vint dies hàbils següents a aquell en què es va produir l'acomiadament. Aquest termini és de caducitat i no computen els dissabtes, diumenges i els festius a la seu del jutjat o tribunal.

2) El demandat no pot al·legar en judici, per justificar l'acomiadament, altres motius diferents als continguts en la carta d'acomiadament.

3) La decisió ha de qualificar l'acomiadament de procedent, improcedent o nul:

a) És **procedent** quan quedi acreditat l'incompliment al·legat per l'empresari en la carta d'acomiadament.

b) És **nul** quan l'acomiadament tingui com a mòbil alguna de les causes de discriminació prevista en la Constitució i en la llei, o es produeixi amb violació de drets fonamentals i llibertats públiques, i expressament en tots aquells supòsits contraris a l'exercici pels treballadors de drets vinculats a la maternitat.

c) És **improcedent** quan no quedi acreditat l'incompliment indicat en la carta d'acomiadament o no s'hagin complert els requisits de forma establerts en l'article 55.1 ET.

4) Efectes de la qualificació:

a) En cas de procedència, es declara convalidada l'extinció del contracte, sense dret a indemnització ni salaris de tramitació.

Salaris de tramitació

Són els salaris deixats de percebre des de la data de l'acomiadament fins a la notificació de la sentència que declari la improcedència o fins que el treballador hagi trobat una

altra feina, si aquesta feina fos anterior a aquesta sentència i l'empresari provés el que ha percebut perquè es descompti dels salaris de tramitació (art. 56.2 ET).

b) En cas de nul·litat, s'ha de readmetre el treballador i se li han d'abonar els salaris deixats de percebre.

c) En cas d'improcedència l'empresari ha d'optar, en el termini de cinc dies des de la notificació de la sentència, entre readmetre el treballador en les mateixes condicions i amb abonament dels salaris de tramitació, o abonar-li la indemnització prevista en l'article 56.1 ET.

Si l'empresari no opta expressament entre la readmissió o l'extinció indemnitzada en el termini de cinc dies des de la notificació de la sentència (art. 110.4 LRJS), s'entén que procedeix la primera (art. 56.3 ET).

En cas que el treballador acomiadat improcedentment sigui un representant legal o sindical dels treballadors, li correspon a ell efectuar aquesta opció.

5) És possible recurs contra la sentència, i en alguns casos (en acomiadament nul i en el supòsit d'opció per a la readmissió en acomiadament improcedent) s'admet l'execució provisional de la sentència mentre se substancia el recurs.

Procés per extinció del contracte degut a causes objectives

Aquest procés inclou el coneixement de totes les extincions de contracte fonamentades en les causes previstes en l'article 52 ET, d'acord amb la formalitat prevista en l'article 53 ET.

Com s'ha indicat, aquest procés especial segueix les normes del procés per acomiadament disciplinari, si bé amb algunes especialitats contingudes en els articles 120 a 123 LRJS. Entre aquestes:

a) El termini de caducitat per a presentar la demanda també és de vint dies a comptar des de l'endemà de la data de l'extinció del contracte, si bé el treballador pot anticipar a partir del moment en què rebi la comunicació empresarial de preavís.

b) La improcedència de l'acomiadament es produeix quan no s'acrediti la causa d'acomiadament i no s'hagin complert els requisits formals previstos en l'article 53.1 de l'ET, amb excepció del termini de preavís l'absència del qual solament exigeix de l'empresari l'abonament dels salaris corresponents a aquest període.

La no concessió del preavís o l'error inexcusable en el càlcul de la indemnització no determinen la improcedència de l'acomiadament, sense perjudici de l'obligació de l'empresari d'abonar els salaris corresponents a aquest període o al pagament de la indemnització en la quantitat corresponent (art. 122.3 *in fini* LRJS).

Les impugnacions individuals per part dels treballadors davant una decisió empresarial d'acomiadament col·lectiu, conforme a l'article 51 de l'ET, no s'han de tramitar seguint la modalitat especial regulada en l'article 124 LRJS, sinó que han de seguir els tràmits previstos per a aquesta altra modalitat processal d'extinció per causes objectives, si bé amb les peculiaritats recollides en l'apartat 11 de l'article 124 LRJS.

La sentència és susceptible de ser objecte d'un recurs de suplicació (art. 191.3.a LRJS).

8.1.2. Procés d'impugnació de sancions

Aquest procés inclou el coneixement de la impugnació formulada pel treballador davant la imposició per l'empresari d'una sanció (diferent de l'acomiadament) en raó d'un incompliment laboral, de conformitat amb la graduació de faltes i sancions establerta per llei o per conveni col·lectiu.

La demanda ha de presentar-se dins del termini fixat per als acomiadaments disciplinaris (art. 114.1 LRJS), és a dir, dins dels vint dies següents al de la notificació.

Les peculiaritats que presenta aquest procés estan regulades en els articles 114 i 115 LRJS i se centren fonamentalment en el contingut de la sentència que pot **confirmar** la sanció (per compliment de condicions de forma i fons), **declarar-la nul·la** (per incompliment dels requisits formals esmentats a l'article 58.2 ET, l'article 68.a ET, l'article 10.3 LOLS, l'article 115.2 LRJS o en violació dels drets fonamentals o llibertats públiques) o **revocar-la** en tot o en part (falta de proporcionalitat entre la falta i la sanció). En cas de revocar-la totalment, també s'ha de condemnar l'empresari a pagar els salaris que no es van abonar en compliment de la sanció.

Contra la sentència dictada en aquest procés no es pot interposar un recurs, excepte en cas de sancions per faltes molt greus, apreciades judicialment (art. 115.3 LRJS).

8.1.3. Procés per vacances

L'objecte d'aquest procés, regulat en els articles 125 i 126 LRJS, és la controvèrsia suscitada entorn de la fixació individual o plural de les dates de gaudi de les vacances.

S'exclouen d'aquest procés altres qüestions que puguin afectar el dret de vacances, com la seva durada o retribució, o aquelles qüestions relacionades amb altres períodes de descans o permisos.

Amb relació a aquest tema, l'article 38.2 ET conté l'ordenació general sobre la determinació del període de gaudi de les vacances, de manera que en cas de desacord entre treballador i empresari, ha de ser l'òrgan judicial —mitjançant aquest procés que té el caràcter d'urgent, sumari i preferent— el que resolgui la controvèrsia mitjançant la fixació del període de vacances.

En virtut del seu caràcter urgent, en aquest procés s'exceptuen els requisits de prèvia conciliació i mediació o de reclamació administrativa prèvia. Així mateix, es redueixen els terminis processals i es declara el mes d'agost com a hàbil per a aquest procés.

Com a peculiaritats d'aquest procés hi ha:

- 1) La demanda ha de ser presentada pel treballador en el termini de vint dies a partir d'aquell en què tingui coneixement de la seva data de vacances quan aquesta sigui precisada en conveni o per acord amb representants o fixada unilateralment per l'empresari. En cas que la data de vacances no estigui assenyalada, la demanda s'ha de presentar, almenys, dos mesos abans de la data pretesa pel treballador.
- 2) El judici s'ha de celebrar dins dels cinc dies següents al de l'admissió de la demanda, i la sentència s'ha de dictar en el termini de tres dies. Contra de la sentència no es pot interposar cap recurs.

8.1.4. Procés de classificació professional

Aquest procés comprèn el coneixement de tota situació controvertida o litigiosa en relació amb decisions empresarials en matèria de classificació professional, i també en matèria d'ascensos i promoció professional, és a dir, les previsions que versin sobre mobilitat vertical, ascens o cobertura de vacants de l'article 39.2 ET.

Queden, doncs, fora d'aquest procés especial (per ser coneguts pel procés ordinari) el canvi de funcions que es considerin una modificació substancial de condicions de treball i els litigis relacionats amb la manca de correspondència entre classificació professional i salari.

Les peculiaritats d'aquest procés es regulen en l'article 137 LRJS:

- 1) La necessitat que s'acompanyi la demanda amb un informe emès pels representants legals dels treballadors en relació amb les funcions superiors al·legades i la seva correspondència dins del sistema de classificació.
- 2) La possibilitat d'acumular a aquesta acció de classificació una altra reclamació per diferències salarials corresponents (si es reclamen diferències salarials, s'ha d'actuar pel procés ordinari).

3) L'admissió de recurs contra la sentència solament en cas que les diferències salarials reclamades assoleixin la quantia que permet accedir al recurs de suplicació.

8.1.5. Procés sobre mobilitat geogràfica, modificacions substancials de les condicions de treball, suspensió del contracte i reducció de jornada per causes econòmiques, tècniques, organitzatives o de producció o derivades de força major

L'article 138 LRJS regula un procés especial que té com a àmbit material de coneixement les pretensions dels treballadors dirigides a impugnar decisions empresarials adoptades a l'empara de tres institucions ordenades en l'ET i que es presenten com a mecanismes de flexibilitat interna: trasllats i desplaçaments (mobilitat geogràfica) de l'article 40; modificacions substancials de les condicions de treball, tant de caràcter individual com col·lectiu (art. 41); i suspensions de contracte o reduccions de jornada per causes empresarials per força major (art. 47).

Aquesta modalitat processal serveix d'empara per a les impugnacions individuals presentades davant qualsevol d'aquestes mesures empresarials de flexibilitat interna, individuals o col·lectives i acordades o no amb els representants del personal (quan es prevegi aquest tràmit), i el treballador es mostri disconforme amb la mesura.

El procés presenta les peculiaritats següents:

1) El treballador afectat pot presentar demanda en el termini de caducitat dels vint dies hàbils següents a la notificació per escrit de la decisió empresarial.

La presentació de la demanda no paralitza l'adopció de la mesura extintiva decidida per l'empresari (executiva).

La demanda es pot estendre també als representants dels treballadors (si la mesura extintiva és fruit d'un acord amb ells) i fins i tot a treballadors afectats per possibles preferències (art. 138.2 LRJS).

2) El procés individual (un cop iniciat amb anterioritat al col·lectiu) s'ha de suspendre en el cas que es plantegi una demanda de conflicte col·lectiu iniciat pels subjectes col·lectius legitimats enfront de la mateixa decisió empresarial (sempre que tingui caràcter col·lectiu) i una vegada recaigui sentència ferma tindrà eficàcia de cosa jutjada sobre el procés individual (art. 138.4 LRJS). No obstant això, el procés individual no s'interromprà quan, una vegada iniciat, s'obtingui un acord entre empresari i representants del personal (art. 138.4.2n. LRJS).

3) El procés té caràcter urgent i preferent.

4) La sentència pot declarar la decisió empresarial **justificada** (si s'acrediten les raons invocades per l'empresa), **injustificada** (quan no han estat provades aquestes raons) o **nul·la** (per frau de llei, si es va obrar pel procés individual eludint el procediment col·lectiu corresponent o per un mòbil discriminatori o lesiu de drets fonamentals del treballador).

- Si és declarada justificada la decisió empresarial, els treballadors podran acatar-la o bé optar per extingir el contracte en el termini de quinze dies d'acord amb el règim previst en els articles 40.1 i 41.3 ET.
- Si és declarada injustificada o nul·la, la mesura no tindrà efectes i el treballador tindrà dret a ser reposat en les condicions anteriors de treball, així com a percebre l'abonament dels danys i perjudicis que li hauria pogut causar la mesura durant el temps que va produir efectes.

Si l'empresari no reintegrés el treballador en les condicions anteriors o ho fes irregularment, el treballador pot instar l'execució de la sentència i l'extinció del contracte segons l'article 50.1 ET.

La sentència serà immediatament executiva i no admetrà cap recurs ulterior, excepte quan la mesura empresarial impugnada tingui caràcter col·lectiu.

8.1.6. Procés per a l'exercici dels drets de conciliació de la vida personal, familiar i laboral

L'article 139 LRJS inclou un procés especial per a resoldre les qüestions litigioses referides a l'exercici i gaudi de tots els drets de conciliació de la vida personal, familiar i laboral que siguin reconeguts no solament per les lleis, sinó també pels convenis col·lectius. Així mateix, aquest procediment s'aplica per a iniciar l'exercici dels drets de la treballadora víctima de violència de gènere establerts en la llei.

El procés s'inicia a demanda del treballador, que s'ha d'interposar en el termini de vint dies a partir del moment en què l'empresari li comunicui la negativa o la disconformitat amb la proposta formulada pel treballador.

En la demanda en què se sol·licita el reconeixement del dret es pot acumular l'acció de danys i perjudicis que pugui ocasionar al treballador la negativa del dret o la demora en l'efectivitat de la mesura.

Es tracta d'un procés urgent i preferent, i contra la sentència que es dicti solament és possible recurs en cas que la quantia reclamada per danys i perjudicis permeti accedir al recurs de suplicació.

8.2. Processos de caràcter col·lectiu

8.2.1. Procés per acomiadaments col·lectius per causes econòmiques, organitzatives, tècniques o de producció o derivades de força major

L'ordenació d'aquest procés, continguda en l'article 124 de la LRJS, va patir una importantíssima alteració per efecte de la Llei 3/2012, de 6 de juliol, de mesures urgents per a la reforma del mercat laboral, en suprimir l'autorització administrativa en les mesures d'acomiadaments col·lectius articulades per mitjà de l'article 51 de l'ET. En conseqüència, aquest procés es planteja ara únicament per a impugnar les decisions empresarials d'acomiadament col·lectiu.

Aquest procés presenta les característiques següents.

1) Els subjectes que poden interposar la demanda són els representants legals dels treballadors, així com els representants sindicals, sempre que aquests últims tinguin prou implantació en l'àmbit de l'acomiadament col·lectiu.

2) La demanda es pot sustentar en els motius següents:

a) La inexistència de causa justificativa.

b) L'absència de període de consultes, el no-lliurament de la documentació prevista en l'article 51.2 ET, o l'incompliment del procediment exigít en l'article 51.7 de l'ET.

c) La concurrència de frau, dol, coacció o abús de dret en la decisió extintiva.

d) La vulneració de drets fonamentals i llibertats públiques.

3) El termini de caducitat per a la presentació de la demanda és de vint dies des de la data de l'acord aconseguit en el període de consultes o, en absència d'acord, des de la data de la notificació als representants dels treballadors de la decisió empresarial d'acomiadament.

4) Aquest procés té caràcter urgent i gaudeix de preferència absoluta enfront de qualsevol altre procés, excepte el de tutela dels drets fonamentals i llibertats públiques.

5) El judici s'ha de celebrar en convocatòria única dins dels quinze dies següents a l'admissió a tràmit de la demanda.

6) La sentència s'ha de dictar dins dels cinc dies següents al judici i ha de tenir algun dels pronunciaments següents:

a) Declarar ajustada a dret la decisió extintiva quan s'acrediti la causa legal al·legada i es compleixi el procediment previst en l'article 51 ET.

b) Declarar no ajustada a dret la mesura extintiva quan no s'hagi acreditat la causa legal.

c) Declarar nul·la la mesura extintiva en els supòsits següents:

- Falta de procediment (no fer el període de consultes o no lliurar la documentació deguda).
- Absència d'autorització judicial del jutge del concurs quan així ho exigeixi la llei.
- Vulneració de drets fonamentals i llibertats públiques.

La sentència que qualifiqui l'acomiadament com a nul també ha de declarar el dret dels treballadors a reincorporar-se al seu lloc de treball.

7) Contra la sentència és possible recurs de cassació ordinària.

8.2.2. Procés de conflictes col·lectius

Aquest procés, regulat en els articles 153 a 162 LRJS, presenta com a principal peculiaritat la concurrència necessària d'un element subjectiu i un altre de caràcter material en la pretensió objecte del procés.

Així, d'una banda, s'exigeix una afectació col·lectiva o plural en la demanda, de manera que la resolució del procés afecti interessos generals d'un grup genèric de treballadors, o bé un col·lectiu genèric però susceptible de determinació individual.

Aquest procés es qualifica, doncs, per la presència d'un interès general que s'actua per mitjà d'aquest, considerant com a tal un interès indivisible corresponent al grup en el seu conjunt i, per tant, no susceptible de fraccionament entre els seus membres.

I d'altra banda, l'objecte material de la demanda ha de versar necessàriament sobre l'aplicació o interpretació d'una sèrie de mecanismes o instruments de decisió:

- una norma estatal,
- un conveni col·lectiu, qualsevol que sigui la seva eficàcia,
- un acte o acord d'empresa,
- una decisió empresarial de caràcter col·lectiu a l'empara dels articles 40.2, 41.2 i 47 ET (se n'exclouen les decisions d'acomiadaments col·lectius, que es tramiten pel seu procés específic de l'art. 124 LRJS),
- una pràctica d'empresa,
- un acord d'interès professional de treballadors autònoms dependents econòmicament (TRADES).

Lectura complementaria

G. M. Serrano Espinosa (2016). *El nuevo proceso judicial de conflicto colectivo*. València: Tirant lo Blanch.

Així mateix, també s'han de substanciar conforme al procés de conflictes col·lectius la impugnació de convenis o pactes que no puguin ser tramitats per la modalitat especial d'impugnació de convenis col·lectius (art. 163 LRJS), i també la impugnació de decisions empresarials relatives als drets d'informació dels representants del personal.

Aquest procés presenta també altres peculiaritats d'interès:

1) La legitimació activa per a iniciar aquest procés correspon a:

- a) Sindicats i associacions empresarials, sempre que els àmbits d'actuació respectius es corresponguin amb el del conflicte.
- b) Empresaris i representants dels treballadors (de caràcter unitari o sindical), quan es tracti de conflictes d'empresa o àmbit inferior.
- c) Administracions públiques ocupadores incloses en l'àmbit del conflicte i els òrgans de representació corresponents del personal laboral al servei d'aquelles.
- d) Representants (associacions i/o sindicats) dels treballadors autònoms econòmicament dependents per a l'exercici de les accions col·lectives relatives al seu règim professional.

Així mateix, el procés també es pot iniciar mitjançant comunicació de l'autoritat a instància dels subjectes anteriorment esmentats.

2) L'intent de conciliació o de mediació s'exigeix com a requisit previ per a la tramitació d'aquest procés segons el que preveu l'article 63 LRJS (i tenint en compte el que es preveu a l'article 64 LRJS, que excepciona aquest requisit en determinats conflictes).

3) Aquest procés té caràcter urgent, així com preferent respecte a altres assumptes judicials, excepte que es tracti de tutela de llibertat sindical i altres drets fonamentals.

4) La sentència és executiva des del moment en què es dicti, malgrat el recurs que s'hi pugui interposar en contra.

5) La sentència, una vegada ferma, produeix efectes de cosa jutjada sobre els processos individuals pendents de resolució o que es puguin plantejar, sempre que versin sobre idèntic objecte o mantinguin una relació directa amb el procés col·lectiu.

8.2.3. Procés d'impugnació de convenis col·lectius

El procés cobreix el coneixement de la impugnació d'un conveni col·lectiu, dels regulats en el títol III de l'ET, perquè considera que conculca la legalitat vigent o lesiona greument l'interès de tercers.

Aquest procés, tal com apareix regulat en els articles 163 a 166 LRJS, té la particularitat que s'inicia d'ofici davant el jutjat o tribunal mitjançant una comunicació remesa per l'autoritat laboral corresponent, i té per objecte la impugnació d'un conveni col·lectiu estatutari (dels regulats en el títol III de l'ET) o d'un laude arbitral substitutiu d'un conveni d'aquesta naturalesa perquè considera que conculca la legalitat vigent o lesiona greument els interessos de tercers.

Si el conveni encara no ha estat registrat en l'oficina pública, la seva revisió judicial per il·legalitat o il·lesivitat també pot ser instada per representants dels treballadors (unitaris o sindicals) o dels empresaris o per tercers lesionats. A aquest efecte han de sol·licitar a l'autoritat laboral que iniciï el procediment mitjançant comunicació d'ofici.

Si la causa de la impugnació és la lesió de tercers, aquests hauran de ser parts en el procés. El Ministeri Fiscal serà part en tot cas.

En aquest procés especial es declara hàbil el mes d'agost i no hi ha termini precís per impugnar el conveni, alhora que pot formular-se en qualsevol moment mentre es trobi vigent (i no hagi estat substituït per un altre).

Els drets individuals dels treballadors i empresaris, si són lesionats per un conveni col·lectiu que s'estimi il·legal o lesiu, no han de ser defensats mitjançant la via de la impugnació del conveni, sinó mitjançant la inaplicació del conveni a la seva situació concreta. Aquesta acció, com que no està assignada específicament a cap modalitat processal determinada, s'ha d'exercitar a través del procés ordinari.

8.2.4. Procés d'impugnacions relatives als estatuts sindicals i de les associacions empresarials o a la seva modificació

Aquest procés, regulat en els articles 167 a 176 LRJS, admet com a àmbit de coneixement tant la impugnació de la resolució administrativa que denegui el dipòsit de l'estatut sindical, com l'estricta impugnació dels estatuts sindicals o les seves modificacions perquè considera que no són conformes a dret.

Concretament, la resolució administrativa denegatòria del dipòsit de l'estatut pot ser impugnada pels promotors del sindicat en qüestió i els signants de l'acta de constitució del sindicat.

Per contra, si es tracta d'impugnar l'estatut sindical o la seva modificació perquè s'entén que no és conforme a dret, els promotors i signants de l'acta són els legitimats passius del procés iniciat pel Ministeri Fiscal o per qui acrediti interès directe, personal i directe.

El Ministeri Fiscal, com a garant i defensa de la legalitat, sempre és part en aquest procés, en el qual s'exclou la reclamació administrativa prèvia i que no té caràcter d'urgent.

Finalment, seguint el mateix model procedimental d'impugnacions d'estatuts sindicals, també cal tramitar per aquest procés les impugnacions dels estatuts de les associacions empresarials (art. 176).

8.2.5. Processos en matèria electoral

Els articles 127 a 132 LRJS regulen un procés especial que té per objectiu el coneixement de les impugnacions contra els laudes arbitrals dictats en el procediment arbitral que s'ha de tramitar davant reclamacions que han tingut lloc en el curs de les eleccions a representants unitaris del personal en l'empresa, tal com preveu l'article 76 ET. La norma procedimental aclareix que totes les decisions o actuacions inserides en el procés electoral poden ser sotmeses a un arbitratge que posteriorment pugui ser impugnat amb aquesta modalitat, començant pel moment de la promoció d'eleccions sindicals, comunicada a l'oficina pública, fins a la fase final del registre de les actes amb el resultat de les eleccions.

Com a peculiaritats d'aquest procés se n'ha d'esmentar el caràcter urgent i la no-suspensió del procediment electoral mentre se substancia el procés, tret que així ho acordi el jutge quan hi ha causa justificada. Així mateix, la seva legitimació activa és àmplia, ja que el laude pot impugnar les organitzacions sindicals participants en el procés electoral, els treballadors individualment considerats, l'empresa sempre que provi un interès legítim i els representants unitaris.

8.3. Procés sobre tutela dels drets fonamentals i llibertats públiques

L'objecte d'aquest procés queda limitat al coneixement de les suposades lesions al dret de llibertat sindical, vaga o altres drets fonamentals i llibertats públiques, inclosa la prohibició de tractament discriminatori i d'assetjament que se suscitin en l'àmbit de les relacions jurídiques atribuïdes al coneixement de l'ordre jurisdiccional social o en connexió directa amb aquestes.

No-acumulació

No cal acumular aquesta acció a altres de naturalesa diferent o pretensió idèntica basades en fonaments diversos a la tutela de la llibertat sindical.

No obstant això, s'ha de tenir en compte que, d'acord amb l'art. 184 LRJS, determinades accions en què s'al·leguin vulneracions de drets fonamentals en relació amb matèries pròpies de les modalitats especials han de ser plantejades i resoltes per aquestes modalitats i no per aquest altre específic de tutela de drets fonamentals i llibertats públiques.

Aquest procés, regulat en els articles 177 a 184 LRJS, és urgent amb caràcter general i és preferent respecte de tots els que se segueixin en el jutjat o tribunal.

Com a legitimat actiu en aquest procés es troba el treballador que invoqui vulneració d'un dret fonamental o llibertat pública, així com també el sindicat en invocar els seus drets de llibertat sindical.

Sense la necessitat de presentar-se com a legitimat actiu, el sindicat també pot obrar en aquest procés com a coadjuvant del treballador afiliat.

Pel que fa a la legitimació passiva, pot ser demandat l'ocupador, l'associació empresarial, l'Administració pública o qualsevol altra persona, entitat o corporació pública o privada l'actuació de la qual, activa o omissiva, podria haver provocat una lesió de dret fonamental o llibertat pública.

El Ministeri Fiscal és part obligada en aquest procés. Altres peculiaritats presents en aquest procés són:

1) La possibilitat que el jutge acordi suspendre els efectes de l'acte impugnat, a instància fins i tot del mateix demandant, quan hi concorri una doble condició: que la no-suspensió pugui desprotegir el demandant i que la suspensió no perjudiqui de manera greu i desproporcionada altres drets, llibertats o interessos superiors que també són protegits constitucionalment.

2) L'òrgan judicial pot resoldre sobre mesures cautelars que s'hagin sol·licitat quan s'impugnin decisions sobre serveis mínims o sobre serveis de seguretat i manteniment, i especialment pel que fa a l'assetjament (art. 180.4 LRJS).

3) La sentència estimatòria de la demanda:

a) Ha de concretar el dret o llibertat que ha resultat infringit.

b) Ha de declarar la nul·litat radical de l'actuació de l'ocupador, associació patronal, administració pública o qualsevol altra persona, entitat o corporació pública o privada.

c) Ha d'ordenar el cessament immediat de l'actuació contrària al dret fonamental o llibertat pública, o l'obligació de realitzar una activitat omesa.

Art. 181.2 LRJS

En aquest procés és essencial la inversió de la càrrega de la prova (art. 181.2 LRJS).

d) Ha de disposar el restabliment del demandant en la integritat del seu dret, la reposició de la situació al moment anterior a produir-se la lesió, i la reparació de les conseqüències derivades de l'acte lesiu, inclosa una indemnització pels danys i perjudicis patits pel demandant per la vulneració del dret fonamental.

8.4. Processos en matèria de prestacions de Seguretat Social

L'article 2.o LRJS atribueix a la jurisdicció social les qüestions litigioses en matèria de prestacions de Seguretat Social, incloses la protecció per desocupació i cessament d'activitat per als treballadors per compte propi, i també les prestacions de dependència i les qüestions litigioses relatives a la valoració, reconeixement i qualificació del grau de discapacitat. De conformitat amb aquesta atribució competencial, els articles 140 a 147 LRJS ordenen un procés especial per a tramitar i resoldre les demandes formulades sobre aquestes qüestions, amb exclusió de les que es refereixen a actes administratius en matèria de Seguretat Social (inscripció d'empreses, afiliació, altes, baixes, etc.) i les relatives a la gestió recaptatòria (art. 3.f LRJS).

Al seu torn, les normes reguladores varien segons si el procés té com a objecte una impugnació d'alta mèdica, una demanda per accident de treball o malaltia professional, o si es tracta de revisar els actes declaratius de drets emanats de les entitats, organismes gestors, o el FOGASA.

8.5. Procediment d'ofici

Sota el títol "Del procediment d'ofici", els articles 148 a 150 LRJS ordenen un tipus particular de procés que presenta com a principal característica que l'insta l'autoritat laboral a partir del contingut de certs documents provinents de la mateixa autoritat laboral o de la Inspecció de Treball.

Aquests documents als quals la LRJS atorga la condició d'instrument inicial per a incoar un procediment d'ofici són els següents:

- 1) Certificació de la resolució ferma dictada per l'autoritat laboral derivada d'actes d'infracció de la Inspecció de Treball en les quals s'apreciïn perjudicis econòmics per als treballadors afectats.
- 2) Acords de l'autoritat laboral quan aprecia frau, dol, coacció o abús de dret en la conclusió dels acords de suspensió, reducció de jornada i extinció previstos en els articles 47 i 51.6 ET.
- 3) Actes d'infracció o comunicacions de la Inspecció de treball i Seguretat Social en les quals es constati una discriminació per raó de sexe, origen racial o ètnic, religió i conviccions, discapacitat, edat, orientació sexual o uns altres de legalment previstos.

Lectura recomanada

J. F. Lousada Arochena (2012). *La tutela de los derechos fundamentales y de las libertades públicas en la Ley reguladora de la jurisdicción social*. Albacete: Bomarzo.

4) Comunicacions de l'autoritat laboral respecte a qualsevol acta d'infracció o de liquidació aixecada per la Inspecció de Treball, i relativa a matèries de Seguretat Social excloses del coneixement de la jurisdicció social.

La demanda d'ofici s'ha d'articular formalment seguint els mateixos criteris establerts per a les demandes dels processos ordinaris, tot i que també ha de contenir altres esments obligatoris recollits en l'article 149 LRJS (com la condemna que es demana, els perjudicis estimats o les bases per a la determinació de la indemnització). La demanda s'ha d'acompanyar amb una còpia de l'expedient administratiu en qüestió.

Admesa a tràmit la demanda, el procediment continua conformement a les normes generals que regeixen el procés, amb l'excepció d'algunes especialitats:

a) Els treballadors afectats han de ser convocats al procés. Si hi compareixen, han de tenir la consideració de part, i no poden desistir ni sol·licitar la suspensió del procés. Si no hi compareixen, el procediment ha de continuar d'ofici.

b) Solament s'admet un acord de conciliació quan es doni total satisfacció dels perjudicis causats per la infracció.

c) Els fets continguts en el document que inicia el procés d'ofici es consideren certs excepte prova en contra, que incumbeix a la part demandada.

d) L'execució de la sentència dictada en aquest procés també s'ha d'efectuar d'ofici.

8.6. Procediment d'impugnació d'actes administratius en matèria laboral i de seguretat social

Aquest procés es dirigeix a conèixer les impugnacions d'actes administratius en matèria laboral i de seguretat social (exclosos els prestacionals) que no se substancien, per raó de la matèria, per una altra modalitat processal. En conseqüència, si no resulta exigible un altre procés especial, s'han de seguir les regles generals del procés ordinari, amb les especialitats previstes per a aquest procediment en els articles 151 i 152 LRJS, i amb aplicació subsidiària de les normes reguladores de la jurisdicció contenciosa administrativa.

Aquestes especialitats que justifiquen aquesta modalitat processal són les següents:

1) Poden iniciar el procés mitjançant demanda els destinataris de l'acte o resolució impugnada o els qui tinguin drets o interessos legítims en la seva revocació o anul·lació.

Compareixença de tercers

- Els empresaris i treballadors afectats o els causahavents de tots dos poden comparèixer com a part en el procediment.
- En litigis sobre sancions administratives en matèria d'assetjament laboral sexual o per raó de sexe, la víctima està legitimada per a comparèixer en el procediment.
- Els sindicats i associacions empresarials més representatives, l'empresari i la representació unitària dels treballadors, també es poden personar i ser tinguts com a part en els processos en els quals tinguin interessos en defensa d'interessos econòmics i socials propis.

2) La demanda s'ha de dirigir contra l'Estat, comunitat autònoma, entitat local o una altra administració o organisme públic que hagi dictat l'acte impugnat.

3) Amb la demanda s'ha d'acreditar l'esgotament de la via administrativa prèvia.

4) Presumpció de certesa dels fets continguts en les actes d'infracció de la Inspecció de Treball i de la Seguretat Social, així com dels fets constatats en document públic pels funcionaris als quals es reconeix la condició d'autoritat.

5) En qualsevol moment del procés, els interessats poden sol·licitar, com a mesura cautelar, la suspensió de l'acte o resolució administrativa impugnada, i en general totes les mesures que assegurin l'efectivitat de la sentència.

6) La sentència que es dicti ha de contenir algun dels pronunciaments següents:

a) Inadmissibilitat de la demanda per falta de jurisdicció.

b) Desestimació de la demandada perquè l'acte impugnat s'ajusta a dret.

c) Estimació de la demanda perquè l'acte impugnat no és conforme a dret, declarant la seva nul·litat total o parcial, i ordenant el cessament o modificació de l'actuació impugnada.

d) Declaració de nul·litat de l'acte o resolució per omissió de requisits de forma esmenables de caràcter essencial que hagin ocasionat indefensió, amb retroacció dels seus efectes.

7) Si s'anul·la una resolució administrativa en virtut de la qual es va procedir a acomiadaments col·lectius derivats de força major, s'ha de declarar el dret dels treballadors a la reincorporació, amb possibilitat en aquest cas d'opció per l'empresari (en el termini de cinc dies) per la indemnització prevista per a l'acomiadament improcedent, amb dret, en qualsevol cas, als salaris de tramitació.

Si la resolució administrativa es va deixar sense efecte perquè es va apreciar vulneració de drets fonamentals o llibertats públiques, en aquest cas els treballadors tenen dret a la immediata readmissió i a l'abonament dels salaris de tramitació.

8) L'administració pública autora d'un acte administratiu que reconegui un dret té legitimació per a impugnar-lo, en els dos mesos posteriors a la declaració prèvia de lesivitat de l'interès públic.

9. Els mitjans d'impugnació

Els mitjans d'impugnació són els instruments legals posats a disposició de les parts per a intentar aconseguir l'alteració o l'anul·lació de les resolucions dictades pel secretari judicial (providències, decrets i diligències d'ordenació) o pel jutge o tribunal (actuacions i sentències) quan presentin algun error o il·legalitat, si bé únicament de les que no són fermes, de manera que es permet la continuació de la pretensió fins a la mateixa impugnació.

En l'ordre jurisdiccional social, el sistema de recursos es basa en el principi d'instància única i doble grau:

1) La **instància única** significa l'absència d'una segona instància a la qual es pugui accedir des d'un recurs d'apel·lació, de manera que no es pot dur a terme la reiteració del mateix judici amb la mateixa pretensió i fonamentació.

2) El **doble grau** significa que s'admeten recursos devolutius, com són els recursos de suplicació i cassació.

Al seu torn, els mitjans d'impugnació previstos en la LRJS (llibre III, articles 186 i següents) es distingeixen en atenció a l'acte o resolució impugnada, la instància que la va dictar, i el subjecte que hagi de resoldre el recurs.

9.1. Recurs de reposició (art. 186 i 187 LRJS)

Aquest recurs es pot plantejar davant les diligències d'ordenació i decrets no definitius dictats pel secretari judicial (excepte els casos en què la llei directament admet el recurs de revisió), i davant les providències i interlocutòries dictades pel jutge o tribunal. Excepcionalment, són irrecurribles en reposició unes i altres resolucions quan es dictin en el curs dels processos de conflictes col·lectius, en matèria electoral, sobre drets de conciliació de la vida personal, familiar i laboral, i en els d'impugnació de convenis col·lectius (art. 186 LRJS).

La finalitat d'aquest recurs és propiciar una revisió de resolucions dictades en qüestions incidentals, relatives a l'ordenació del procediment, o simplement relacionades amb qüestions de tramitació processal.

El recurs de reposició presenta les característiques generals següents:

1) No té efecte devolutiu, és a dir, el planteja i el resol la mateixa instància que va dictar la resolució impugnada (secretari o òrgan judicial, segons el cas).

Lectura recomanada

I. Álvarez Sacristán (2013). *Los recursos en la jurisdicción social*. Bilbao: Gomylex.

2) No té efecte suspensiu, ja que es planteja en el curs del procés i es resol dins de la seva tramitació sense necessitat de suspendre el procés mateix.

3) El jutge o tribunal, o el secretari judicial, han de resoldre el recurs mitjançant una interlocutòria o decret, respectivament, enfront del qual no escau recurs.

4) És un recurs ordinari que no necessita un motiu taxat, de manera que s'admet qualsevol infracció normativa, substantiva o processal per fonamentar el recurs de reposició (si bé en l'escrit del recurs ha d'indicar-se la infracció so risc d'inadmissió).

Tramitació del recurs de reposició

Les regles bàsiques procedimentals d'aquest recurs es disposen en els articles 186 i 187 de la LRJS.

9.2. Recurs de revisió (art. 188 LRJS)

Aquest recurs es pot interposar contra els decrets dictats pel secretari judicial que tinguin per efecte posar fi al procediment o impedir-ne la continuació, així com en general contra aquells decrets quan expressament la llei ho prevegi.

Aquest recurs té com a finalitat evitar que el jutjat o secretari, la resolució del qual s'impugna davant un tribunal superior, impossibiliti un recurs de suplicació o de cassació. Però en última instància aquest recurs serveix d'instrument per controlar judicialment l'activitat del secretari, sobretot quan posa fi a determinats tràmits.

La seva tramitació és similar a la del recurs de reposició.

Quant a les característiques d'aquest recurs de revisió, d'una banda coincideix amb el de reposició, en què manca d'efectes suspensius, però d'altra banda, no és resolt pel mateix secretari judicial que va dictar el decret impugnat, sinó per l'òrgan judicial que coneix el procés, mitjançant una interlocutòria que pugui al seu torn ser objecte de recurs de suplicació o de cassació quan així expressament es prevegi en la llei.

Per contra, no és recurrible la resolució sobre admissió o no admissió del recurs de revisió.

9.3. Recurs de suplicació

La suplicació s'interposa contra les interlocutòries i sentències dictats pels jutjats socials, i es resol mitjançant una sentència del Tribunal Superior de Justícia de la comunitat autònoma en la circumscripció de la qual es trobi el jutjat social que va dictar la resolució que s'impugna (art. 190 LRJS). Aquest recurs té com a característica general, doncs, el seu efecte devolutiu, atès que és resolt per l'òrgan judicial jeràrquicament superior al que va dictar l'acte impugnat.

És un recurs extraordinari, ja que només es pot formular enfront de determinades resolucions i per motius taxats previstos en la Llei.

La determinació de les resolucions dels jutjats socials que són o no recurribles en suplicació se sotmet al que es disposa en l'article 191 LRJS que, sobre aquest tema, presenta en una complexa i difícil sistematització.

D'una banda, el precepte assenyalat com a **norma general** (art. 191.1 LRJS) fet que són recurribles en suplicació les sentències dictades pels jutjats socials en tots els processos que tramitin, excepte quan la mateixa LRJS disposi el contrari. Però tot seguit, i com a excepció a aquesta norma general, s'expressa una llista de processos en els quals no és possible el recurs de suplicació, però de vegades amb indicació d'una excepció material en la qual sí que seria possible el recurs.

És el cas, per exemple, de processos de classificació professional on no és possible recurs, excepte si a la reclamació del grup o categoria s'hi ha acumulat la reclamació de diferències salarials. Igualment, no escau el recurs de suplicació en els processos de modificació substancial de condicions laborals, excepte quan tingui caràcter col·lectiu.

Sense cap excepció, no admeten recurs de suplicació les sentències recaptatòries en processos sobre gaudi de vacances i en els de impugnació d'alta mèdica, així com les reclamacions la quantia litigiosa de les quals no excedeixi de 3.000 euros.

L'article 191 LRJS completa aquesta llista inicial en negatiu (sentències recaigudes en processos no recurribles en suplicació) amb dues llistes més en positiu.

La primera (art. 191.3 LRJS) recull els supòsits en els quals escau, en tot cas, el recurs de suplicació, i independentment de la quantitat, com, per exemple, en els processos per acomiadament o extinció del contracte (excepte en els processos d'acomiadaments impugnats pels representants dels treballadors); els que versin sobre reconeixement o denegació de prestacions de la Seguretat Social; els de conflictes col·lectius; els d'impugnació de convenis col·lectius; els d'impugnació d'estatuts sindicals; i els de tutela de drets fonamentals i llibertats públiques.

La segona llista (art. 191.4 LRJS) enumera les resolucions (interlocutòries o sentències) contra les quals es pot interposar recurs de suplicació. Així, per exemple, es pot interposar enfront de la interlocutòria que resol el recurs de reposició interposat contra la resolució en què l'òrgan judicial declara la falta de jurisdicció o de competència per raó de la matèria, de la funció o del territori. També es pot interposar el recurs de suplicació enfront d'interlocutòries i sentències dictades pels jutjats mercantils en processos concursals on se substanciïn qüestions de caràcter laboral.

Objecte del recurs

De conformitat amb l'article 193 LRJS, el recurs de suplicació solament pot tenir com a objecte:

1) Retornar les actuacions judicials a l'estat en què es trobaven en el moment de cometre's una infracció de normes o garanties del procediment que hagi produït indefensió (acolliria tots els possibles vicis de procediment per infracció de les garanties mínimes del procés laboral que haguessin pogut provocar indefensió).

2) Revisar els fets declarats provats, en vista de les proves documentals i pericials practicades (admet, doncs, un error evident i de transcendència en la resolució que hagi de rectificar-se o suprimir-se).

3) Examinar les infraccions de normes substantives o de la jurisprudència

En la tramitació d'aquest recurs s'identifiquen les fases següents:

1) **Actuacions inicials:** destinades a la preparació del procés i que es desenvolupen davant un jutjat social:

- anunci (art. 194. LRJS)
- admissió o inadmissió del recurs (art. 195.1 i 2 LRJS)

2) **Formalització del recurs davant el mateix jutjat social** en el termini de deu dies (art. 196.1 LRJS), amb el contingut indicat en l'article 196.2 i 3 LRJS i traslladant l'escrit a les parts per impugnar-lo en el termini de cinc dies (art. 197.1 LRJS), després del qual s'eleven les actuacions al Tribunal Superior de Justícia (art. 197.3 LRJS).

3) **Tramitació davant el Tribunal Superior de Justícia:**

- admissió o inadmissió del recurs (art. 199 i 200 LRJS)
- altres tràmits (informe del Ministeri Fiscal)
- sentència

La sentència del Tribunal Superior de Justícia que resolgui el recurs pot contenir els pronunciaments següents:

1) Si el recurs té com a objecte una infracció de normes o garanties del procediment que produís indefensió, el Tribunal el pot **desestimar** i confirmar així la sentència objecte de recurs, o **estimar-lo** i provocar la nul·litat d'actuació i la reposició de les actuacions a l'estat en què es trobaven en el moment de cometre's la infracció (efecte devolutiu) (art. 202 LRJS).

2) Si el recurs versa sobre una infracció de les normes reguladores de la sentència, la seva desestimació pel Tribunal confirmarà aquella, però en cas d'estimació del recurs no escau l'efecte devolutiu, sinó que la sala queda obligada a resoldre el que correspongui. Si no ho pot fer per la insuficiència de

Fases de tramitació

Les fases que s'han de seguir per a la tramitació del recurs s'especifiquen en els articles 194 a 204 LRJS.

fets provats en la resolució objecte de recurs, n'ha de dictar la nul·litat total o parcial i ha de reposar les actuacions al moment de dictar sentència perquè segueixin el curs legal.

En un o altre cas, la desestimació del recurs comporta, a més, la condemna del recurrent, a més de la pèrdua del dipòsit i d'altres consignacions contra les quals es recorre.

En cas d'estimació del recurs, es procedeix a la revocació o anul·lació de la sentència recorreguda (art. 202 i 2013 LRJS).

Les sentències dictades en suplicació són susceptibles de recurs de cassació.

9.4. Recurs de cassació ordinària

Aquest recurs el planteja i resol la Sala Social del Tribunal Suprem quan s'interposi contra les resolucions següents (art. 206 LRJS):

1) Les sentències dictades en única instància per les sales socials dels tribunals superiors de justícia i de l'Audiència Nacional, respecte als quals el Tribunal Suprem és l'òrgan superior jeràrquic.

Excepció

No són recurribles en cassació les sentències dictades en processos d'impugnació d'actes de les administracions públiques si són susceptibles de valoració economia i la seva quantia supera els 150.000 euros.

2) Les interlocutòries que resolguin el recurs de reposició interposat contra la resolució del mateix Tribunal Suprem que declari la falta de jurisdicció o competència abans de l'acte de judici.

3) Les interlocutòries de les sales socials del Tribunal Superior de Justícia o de l'Audiència Nacional que resolten el recurs de reposició o si escau de revisió contra la resolució que va disposar la terminació anticipada del procés.

Causes de l'acabament anticipat del procés

- per satisfacció extraprocessal o pèrdua sobrevinguda de l'objecte,
- per falta d'esmena dels defectes processals o incompareixença injustificada als actes de conciliació i judici, si hi ha termini de caducitat que n'impedeix la reproducció posterior.

4) Les interlocutòries que decideixin el recurs de reposició interposat contra les que dictin aquestes sales i les interlocutòries que decideixin el recurs de revisió interposat contra els decrets del secretari judicial, dictades les unes i les altres en execució definitiva de sentència, en els casos citats a l'article 206.4 LRJS.

Els **motius del recurs** de cassació estan expressament taxats en l'article 207 LRJS:

- Abús, excés o defecte en l'exercici de la jurisdicció.
- Incompetència o inadequació del procediment.
- Trencament de les formes essencials del judici per infracció de les normes reguladores de la sentència o de les que regeixen els actes i garanties processals, quan aquestes últimes produeixin indefensió per a la part.
- Errors en l'apreciació de la prova documental aportada al procés (revisió de fets provats).
- Infracció de les normes de l'ordenament jurídic o de la jurisprudència aplicables.

Fases de tramitació

Les fases de la tramitació del recurs de cassació ordinària es regulen en els articles 208 a 217 LRJS, i es distingeix entre una fase de preparació davant l'òrgan *a quo* (òrgan la resolució del qual s'impugna) i una altra fase de resolució davant l'òrgan *ad quem* (òrgan superior jeràrquic que resol).

La sentència estimatòria del recurs, si es cassa la resolució objecte de recurs, produeix diversos efectes en atenció al motiu objecte del recurs (art. 215 LRJS):

- a) Si s'estima la falta de jurisdicció, la incompetència o la inadequació del procediment, s'ha d'anul·lar la sentència, però es manté el dret d'exercitar la pretensió per la via procedimental adequada.
- b) Si s'estima un trencament de les formes essencials del procés, s'ha de manar reposar les actuacions a l'estat i moment anterior a la falta (efecte devolutiu).
- c) Si s'estima la infracció de normes reguladores de la sentència, la Sala del Tribunal Suprem ha de resoldre el que correspongui. Si no ho pot fer per insuficiència de fets provats i no pot completar el procés, la sala ha de declarar la nul·litat en tot o part de la resolució. En cas de nul·litat parcial de la sentència objecte de recurs, ha de manar reposar les actuacions al moment anterior a dictar aquesta sentència.
- d) Si s'estima algun dels motius de recurs restants, la Sala ha de resoldre el que correspongui.

Si la sentència és estimatòria del recurs, s'han de retornar les quantitats consignades (art. 216 LRJS). Si és desestimària, s'ha de confirmar la sentència recorreguda amb pèrdua de les quantitats consignades (art. 217 LRJS).

La sentència que resol el recurs de cassació no admet cap recurs, per la qual cosa és ferma des que es dicta.

9.5. Recurs de cassació per a la unificació de doctrina

S'interposa enfront de sentències dictades en suplicació per les sales socials del Tribunal Superior de Justícia, i les resol el Tribunal Suprem.

Aquest recurs té com a objectiu especial la unificació de la doctrina jurisprudencial en ocasió de sentències de la sala social dels tribunals superiors de justícia dictades en suplicació que siguin contradictòries entre si, amb les d'una altra sala o altres sales dels tribunals superiors de justícia o amb sentències del Tribunal Suprem, quan es refereixin als mateixos litigants o a altres de diferents però en idèntiques situacions.

També es pot al·legar com a contradictòria:

- La doctrina del Tribunal Constitucional i de tribunals internacionals en matèria de drets humans i llibertats fonamentals.
- La doctrina del Tribunal de Justícia de la Unió Europea en interpretació del dret comunitari.

En definitiva, es tracta d'obtenir un únic criteri jurisprudencial en supòsits en què, tot i que hi ha fets, fonaments i pretensions substancialment iguals, s'han formulat pronunciaments diferents (art. 219 LRJS).

Per aquesta raó, és necessari que l'escrit d'interposició del recurs, a més de contenir una relació precisa i circumstanciada de la contradicció al·legada, aporti de manera certificada la sentència o sentències contradictòries (art. 224 LRJS).

Recurs per infracció de llei

És una especialitat del recurs de cassació per unificació de doctrina que interposa el Ministeri Fiscal d'ofici o a sol·licitud de sindicats, patronals, associacions d'autònoms o entitats públiques, en els casos en què hi ha contradicció no resolta, és difícil l'accés al recurs de cassació per unificació de doctrina o es tracta de normes d'aprovació recent (menys de cinc anys de vigència) (art. 219.3 LRJS).

Si la sentència de la sala estima el recurs, declarant que la sentència objecte de recurs infringeix la unitat de doctrina, ha de procedir a cassar i anul·lar aquella, i ha de resoldre la qüestió plantejada en suplicació amb un pronunciament ajustat a aquesta unitat de doctrina (art. 228 LRJS).

Disposició comuna

Els recursos de suplicació i cassació presenten una disposició comuna, que és l'obligació de consignar un dipòsit de 300 euros per a la reposició i 600 euros per a la cassació.

Estan exempts d'aquesta obligació els treballadors, causahavents d'aquests, beneficiaris de la Seguretat Social, així com l'Estat, les comunitats autònomes, les entitats locals, les

Fases de la tramitació

Les fases de tramitació del recurs de cassació per a la unificació de doctrina es regulen en els articles 220 a 228 LRJS.

entitats de dret públic regulades per normativa específica, els òrgans constitucionals, els sindicats i els qui tinguin reconegut el benefici de justícia gratuïta (art. 229 LRJS).

9.6. Recurs de queixa

El recurs té caràcter accessori respecte d'un altre de principal (suplicació o cassació) en la mesura en què té per objecte revisar la decisió d'un òrgan judicial que ha negat la viabilitat del recurs principal amb la finalitat de comprovar la conformitat a dret d'aquesta decisió. En conseqüència, el recurs de queixa es pot interposar davant els actes següents:

1) La interlocutòria del jutjat social que no admet el recurs de suplicació que s'interposa contra la sentència que aquest ha dictat. En aquest cas, és el Tribunal Superior de Justícia el que coneix i resol el recurs de queixa.

2) La interlocutòria del Tribunal Superior de Justícia o de l'Audiència Nacional que no admet el recurs de cassació que s'interposi contra les interlocutòries o sentències que hagin dictat un o un altre òrgan judicial. En aquest cas, ha de ser la Sala Social del Tribunal Suprem la que conegui i resolgui el recurs de queixa.

El recurs afecta, doncs, les actuacions del jutge d'inadmissió (no les resolucions del secretari) del recurs (no d'admissió).

Quan la inadmissió del recurs l'acorda l'òrgan judicial que és competent per resoldre, una vegada que la tramitació del recurs ja ha començat i no és possible el recurs de queixa, sinó el de reposició.

Procediment

El procediment que s'ha de seguir s'especifica en l'article 189 LRJS, el qual remet a les normes previstes en els articles 494 i 495 de la LEC.

10. L'execució en el procés laboral

Com a manifestació obligada del dret a la tutela judicial efectiva, i més encara, d'acord amb el que preveu l'article 117.3 de la CE sobre l'exercici de la potestat jurisdiccional "en jutjar i fer executar el que hagi estat jutjat", cal garantir que els actes de resolució judicial puguin ser executats davant supòsits de falta de compliment voluntari. Amb aquesta finalitat, s'articula un procés en el qual, a sol·licitud de la part que reclama l'execució de la resolució judicial obtinguda en un procés declaratiu previ, l'òrgan jurisdiccional tracta de garantir precisament la satisfacció de la pretensió o del dret reconegut en un títol executiu.

Es denomina **títol executiu** l'objecte del procés d'execució, i ho poden ser:

- a) Les sentències fermes de condemna, això és, de les quals no és possible recurs (si bé seria possible una execució provisional de les no fermes mentre s'està substanciant el recurs).
- b) Una sèrie d'interlocutòries (com la prevista en l'article 294.1 LRJS, que condemna al pagament de prestacions de la Seguretat Social).
- c) La certificació de la conciliació o de la mediació, quan acaben en avenença.
- d) La certificació de la conciliació judicial, en el mateix cas.
- e) Els laudes arbitrals fermes dictats pels òrgans constituïts mitjançant acords interconfederals i convenis col·lectius previstos en l'article 83 ET.

L'òrgan judicial competent per a l'execució d'una sentència o d'un altre títol judicial (és a dir, les sentències fermes de condemna i conciliacions davant del secretari judicial) és el mateix que va conèixer l'assumpte en instància (jutjat social, Tribunal Superior de Justícia o Audiència Nacional). Si, per contra, el que es pretén és l'execució d'un laude arbitral o del que s'ha convingut en conciliació o mediació (títols executius extrajudicials), és competent el jutjat social en la circumscripció del qual s'hagi constituït (art. 237.2 LRJS).

En ciutats com Barcelona o València hi ha jutjats exclusius per al coneixement de les execucions, tal com es preveu en l'article 237.4 LRJS.

Pel que fa a l'**acumulació d'execucions** (art. 36-41 i 237.3 LRJS), la Llei preveu la possibilitat d'una acumulació d'execucions per tal de dispensar un tracte igual a tots els creditors laborals afectats per una pluralitat d'execucions.

Encara que l'acumulació facultativa sigui amb caràcter general, serà preceptiva (acordada pel secretari judicial) en els casos en què hi hagi indicis que els béns del deutor poden ser insuficients per satisfer la totalitat dels crèdits que s'executin.

L'acumulació pot disposar-se de tants títols judicials o extrajudicials com es tinguin contra un mateix deutor i s'estiguin tramitant en un mateix òrgan judicial.

Si les execucions que es pretenen acumular són substanciades en diferents jutjats de la mateixa circumscripció, és competent per acordar-la (a instància de part) el secretari judicial del jutjat que primer va iniciar-ne l'execució.

Per als supòsits d'execucions en jutjats de diferent circumscripció, cal prestar atenció a les regles d'atribució de competència disposades en l'article 38 LRJS.

Sol·licitud d'execució

L'execució s'ha d'iniciar a instància de part (normalment el creditor en el títol executiu, encara que el Fogasa també pot instar l'execució en la seva condició de representant legal subsidiari) i es pot sol·licitar quan la resolució judicial adquireixi fermesa, quan el títol quedi constituït, o quan l'obligació declarada en el títol executiu sigui exigible (art. 239 LRJS).

El termini de prescripció per a exigir l'execució de drets o obligacions contingudes en un títol executiu és el general d'un any (art. 243 LRJS).

El principi general pretès per la Llei és el de l'execució efectiva, és a dir, el d'aconseguir l'execució en els mateixos termes que estableix el títol que s'exercita (art. 241. LRJS). Per aconseguir aquest objectiu, la norma permet recórrer a certs instruments, com ara els constrenyiments pecuniaris (art. 3241.2 LRJS) i les multes coercitives.

Els **constrenyiments pecuniaris** s'imposen a l'executat que no ha complert el termini concedit per a l'execució sense causa justificada. La quantia del constrenyiment es decideix en funció de la resistència al compliment i la capacitat econòmica de l'executat, si bé amb el límit màxim de 300 euros al dia.

Les **multes coercitives** s'imposen a tercers que incompleixen els requeriments judicials per a l'execució i es regeixen d'acord amb les normes del constrenyiment.

La LRJS regula el procediment de forma diversa en atenció a la classe d'execució de què es tracti, segons sigui una execució **dinerària** (aquella en la qual el títol exigeix el lliurament d'una quantitat de diners) o **no dinerària** (aquella el títol de la qual exigeix el lliurament d'una quantitat diferent de diners o un comportament de fer o no fer).

10.1. Execucions ordinàries o comunes

En les execucions ordinàries o comunes es distingeixen, al mateix temps, entre execucions **pecuniàries o dineràries** i execucions **no pecuniàries** (és a dir, **de fer, no fer, de donar cosa determinada o donar cosa genèrica**).

Les **execucions dineràries (art. 248 a 277 LRJS)** tenen com a finalitat extreure del patrimoni de l'executat els béns necessaris per a, una vegada convertits en diners, pagar a l'executant, fins i tot si fos necessari ordenant l'embargament dels béns de l'executat (art. 587 LEC). En el supòsit d'absència de béns per a embargar, es procedeix a la declaració d'insolvència.

L'embargament es configura, doncs, com a nucli central del procés d'execució dinerària i consisteix en l'apoderament de béns suficients del patrimoni del deutor per a la satisfacció del creditor per mitjà del lliurament d'aquests o el valor corresponent després de la seva realització.

Per procedir a l'embargament, la Llei articula una sèrie d'actuacions: la cerca i selecció de béns, la trava i afectació i, finalment, la garantia de trava.

Si no es compleix l'activitat ordenada o es realitza en part o defectuosament, es poden imposar els constreyniments pecuniaris previstos en l'article 241.2 LRJS, això és, unes quantitats dineràries per cada dia d'endarreriment en el compliment, i fins i tot indemnitzacions per danys i perjudicis.

Execucions no dineràries

1) **Obligacions de fer.** Si l'executat no compleix amb l'obligació de fer que marca el títol executiu en el termini establert, s'obrirà un tràmit declaratiu (audiència de les parts i interessats) per conèixer de l'existència de circumstàncies impediènts o excloènts del compliment.

Després d'aquest tràmit, si no existissin aquestes circumstàncies que en justifiquin l'incompliment, l'òrgan judicial pot imposar constreyniments pecuniaris destinats a forçar la voluntat de l'obligat.

Si les quanties assenyalades com a constreyniments (per cada dia de retard en el compliment) no s'abonessin voluntàriament, es procedirà a l'exacció per la via del constreyniment prevista en els articles 248 i següents LRJS.

2) **Obligacions de no fer.** Aquests tipus d'obligacions se sotmeten al mateix règim que les obligacions de fer.

3) **Obligacions de donar coses específiques o genèriques.** Per complir aquestes obligacions s'ha de posar la cosa a disposició del creditor, si aquella pot ser identificada i ubicada. Si això no és possible, s'acudeix al règim vist per a les obligacions de fer o no fer.

10.2. Execucions especials

Les execucions especials estan previstes per a supòsits específics de pretensions executives, com les execucions de sentències recaigudes en processos de conflictes col·lectius (art. 247 LRJS), de sentències fermes d'acomiadament (art. 278 a 286 LRJS) i de sentències enfront d'ens públics (art. 287 i 288 LRJS).

10.3. Execució provisional (art. 289 a 305 LRJS)

L'execució provisional està prevista per a l'execució de sentències no fermes mentre se substancia el recurs que s'hi ha interposat en contra.

L'execució provisional apareix com a excepció a la regla general que només cal executar les sentències fermes per tal de garantir al beneficiat per una sentència la satisfacció del seu dret mentre se'n tramita el recurs en contra, de manera que evita que la lentitud judicial pugui resultar perjudicial per als seus interessos.

L'LRJS preveu diferents modalitats d'execució provisional:

- de sentència condemnatòria al pagament d'una quantitat
- de sentència condemnatòria en matèria de Seguretat Social
- de sentència d'acomiadament
- de sentència de condemna recaigudes en altres processos

La **norma comuna** dicta que, contra les resolucions dictades pel jutge o tribunal en execució provisional, només és procedent el recurs de reposició, excepte en els casos en què cal suplicació o cassació (art. 304.3 LRJS).

El termini per sol·licitar l'execució provisional no es regula de manera expressa en la Llei, però s'ha d'entendre que cal sol·licitar-la en qualsevol moment mentre no s'hagi resolt el recurs contra la sentència de la qual se sol·licita l'execució.

L'òrgan judicial competent segueix essent el mateix que va conèixer l'assumpte en instància i va dictar la sentència impugnada. Ara bé, si la sentència executada provisionalment és confirmada per l'òrgan judicial superior que coneix el recurs, els actes executius es converteixen en definitius, mentre que si la sentència executada provisionalment es revoca en la resolució del recurs, s'han de deixar sense efecte els actes realitzats en l'execució provisional i s'han de restituir les coses a l'estat que tenien abans d'aquesta execució provisional, encara que aquesta regla té algunes excepcions (per exemple, el no-reintegrament

de les quantitats percebudes durant l'execució provisional quan aquesta es va produir respecte d'una sentència condemnatòria al pagament d'una prestació de la Seguretat Social, tal com assenyala l'article 292.4 LRJS).

Resum

En aquest mòdul didàctic hem tractat de posar en coneixement dels estudiants l'existència d'un procés laboral específic, diferenciat i amb singularitats pròpies que l'allunyen significativament de les normes processals civils. La singularitat dels subjectes protagonistes de la branca social del dret (treballadors i empresaris) i la mateixa naturalesa de la relació de treball exigeixen un procés per a substanciar els litigis que estigui presidit per les notes de la celeritat, l'oralitat i l'equilibri substancial –no merament formal– de la posició de les parts en el procés.

Les peculiaritats més notables del procés laboral s'han posat de manifest en aquest mòdul, i les podem resumir en les següents:

- 1) Els principis caracteritzadors del procés laboral.
- 2) Les vies obertes per a evitar el judici i per a la solució extrajudicial del litigi.
- 3) La no-exigibilitat d'un representant, graduat social col·legiat o un advocat en el procés (excepte en el recurs).
- 4) La possibilitat de l'actuació del sindicat com a coadjuvant del treballador.
- 5) L'assistència jurídica gratuïta de la qual es poden beneficiar treballadors i pensionistes de la Seguretat Social.
- 6) La peremptorietat dels terminis processals.
- 7) La substanciació oral en la qual es desenvolupa bona part de les diferents fases procedimentals.
- 8) La importància de la pràctica de les proves en el mateix judici.
- 9) L'existència, juntament amb el procés ordinari, d'una sèrie de modalitats processals per al coneixement d'alguns litigis específics.
- 10) L'ampli espectre de recursos i remeis mitjançant els quals es poden impugnar les resolucions judicials en l'ordre social.
- 11) La possibilitat d'instar l'execució de sentències fermes i altres títols executius, judicials o extrajudicials, a través de procediments separats.

Activitats

1. Quins són els principals trets de diferenciació, des del punt de vista jurídic, entre el procés laboral i el general civil? Contesteu en cinquanta línies.
2. Per què es diu en el text que empresari i treballador tenen una posició jurídica diferent en la relació de treball que el procés laboral tendeix a equilibrar? Argumenteu-ho en vint o vint-i-cinc línies.
3. Assenyaleu almenys dues manifestacions concretes, recollides en la LRJS, dels principis següents:
 - principi de contradicció,
 - principi d'igualtat de parts,
 - principi d'oralitat,
 - principi de celeritat.
4. Expliqueu breument la relació jeràrquica entre els diferents òrgans judicials de l'ordre social.
5. Diferencieu entre una interlocutòria i una sentència.
6. Quines diferències i semblances hi ha entre la conciliació prèvia i la reclamació administrativa prèvia.
7. Exposeu els requisits formals de la demanda.
8. Expliqueu quins són els efectes de la incompareixença de les parts a l'acte de judici.
9. Definiu breument l'objecte material de coneixement de les modalitats processals següents:
 - procés per acomiadament disciplinari,
 - procés de conflictes col·lectius,
 - processos en matèria de Seguretat Social.
10. Expliqueu en què consisteixen els efectes suspensius i no devolutius dels recursos.

Exercicis d'autoavaluació

D'elecció múltiple

1. El Tribunal Suprem no resol un conflicte de competència entre...
 - a) jutjats socials de la mateixa comunitat autònoma.
 - b) jutjats socials de diferent comunitat autònoma.
 - c) un jutjat social i l'Audiència Nacional.
 - d) un tribunal superior de justícia i l'Audiència Nacional.
2. La defensa per advocat en el procés laboral...
 - a) és obligada en tots els seus tràmits.
 - b) només és obligada en recursos.
 - c) només s'imposa si així ho estimés necessari el jutge.
 - d) és gratuïta per a les parts.
3. Els terminis per a les actuacions judicials...
 - a) amb caràcter general són prorrogables.
 - b) els fixa el jutge i podrien ser alterats quan així ho estima necessari.
 - c) comencen a córrer des del mateix dia en què es fa l'emplaçament o notificació, i es compta el dia del venciment.
 - d) comencen a córrer des de l'endemà al de l'emplaçament o notificació, es compta el dia del venciment.
4. La conciliació o mediació prèvia...
 - a) és requisit obligat per a iniciar qualsevol procés laboral.

- b) només és obligat si així ho acorden les parts.
- c) no és obligat quan es demanda ens públics.
- d) es planteja davant l'òrgan judicial competent per a conèixer l'assumpte.

5. La certificació de l'acte de conciliació o mediació prèvia...

- a) s'ha d'adjuntar a la demanda si no hi va comparèixer el demandat.
- b) si no s'adjunta a la demanda provocaria automàticament l'arxivament de la demanda.
- c) solament s'ha d'adjuntar a instància judicial.
- d) si no s'adjunta a la demanda s'atorga termini per a l'esmena i s'admet provisionalment la demanda.

6. L'acumulació d'actuacions es produeix...

- a) quan hi ha diversos actors enfront de diversos demandats.
- b) quan hi ha un únic actor i diversos demandats.
- c) quan el mateix actor té diverses pretensions enfront del mateix demandat.
- d) quan hi ha diversos actors enfront d'un únic demandat.

7. L'acte de conciliació i judici es pot suspendre...

- a) per incompareixença del demandat.
- b) per incompareixença del demandant.
- c) per acord entre totes dues parts.
- d) si així ho decideix el jutge discrecionalment.

8. El termini per a la celebració del judici oral és amb caràcter general...

- a) de deu dies des de l'admissió de la demanda.
- b) de cinc dies des de l'admissió de la demanda.
- c) de deu dies des que es va presentar la demanda en el registre.
- d) de deu dies des que es va notificar la demanda a la contrapart.

9. La reconvenció...

- a) és l'efecte de l'ampliació de la demanda efectuada pel demandant.
- b) és la manifestació de consentiment del demandat amb la pretensió del demandant.
- c) és l'al·legació de fets efectuada pel demandat per a desvirtuar els fets al·legats pel demandant.
- d) és la sol·licitud d'una declaració de condemna del demandant efectuada pel demandat davant el mateix jutge que coneix l'assumpte.

10. L'interrogatori de part...

- a) únicament el pot efectuar la part que ha de respondre.
- b) excepcionalment pot ser efectuada per un tercer diferent de la part que ha de respondre.
- c) recau sobre qualsevol fet que s'hagi al·legat en judici.
- d) ha de versar únicament sobre fets personals de la part que respon.

11. El testimoni...

- a) no té l'obligació de comparèixer en judici.
- b) pot respondre a les preguntes sempre que prèviament s'hagin formulat per escrit.
- c) únicament ha de contestar a les preguntes que li formulin la part que el va proposar i el jutge.
- d) solament ha de contestar a les preguntes que li formulin sobre fets controvertits.

12. La renúncia...

- a) és la conformitat del demandat amb la pretensió del demandant.
- b) és l'abandó del demandant del seu dret.

- c) és l'abandó del demandant del procés.
- d) és l'abandó del demandat del procés.

13. La impugnació davant l'òrgan judicial d'un conveni col·lectiu per il·legalitat o lesivitat...

- a) solament es pot plantejar per mitjà del procés especial d'impugnació de convenis col·lectius.
- b) únicament la pot formular l'autoritat laboral corresponent.
- c) la poden formular els treballadors afectats.
- d) la poden formular els representants del personal mitjançant el procés de conflictes col·lectius.

14. El caràcter d'urgent i preferent el té...

- a) tot procés laboral, qualsevol que sigui la matèria objecte del litigi.
- b) únicament el procés en matèria de Seguretat Social.
- c) el procés de tutela dels drets fonamentals i llibertats públiques, amb caràcter prioritari.
- d) tots els que tenen habilitat el mes d'agost per a resoldre.

15. El recurs de reposició s'interposa davant...

- a) les sentències.
- b) les interlocutòries i les sentències.
- c) els decrets i les sentències.
- d) els decrets i les interlocutòries.

16. El recurs de suplicació s'interposa enfront...

- a) d'interlocutòries i providències dels jutjats socials.
- b) d'interlocutòries i sentències dels jutjats socials.
- c) d'interlocutòries i providències dels tribunals superiors de justícia.
- d) d'interlocutòries i sentències dels tribunals superiors de justícia.

17. El Tribunal Suprem coneix...

- a) del recurs contra la interlocutòria del jutjat social que desestima la reposició.
- b) del recurs contra la interlocutòria del Tribunal Superior de Justícia resolutòria de la súplica.
- c) dels recursos plantejats enfront de les sentències dels jutjats socials.
- d) dels recursos plantejats enfront de providències de l'Audiència Nacional.

Qüestions breus

18. Qui pot actuar com a representant de les parts en el procés laboral?

19. En què consisteix el litisconsorci?

20. Què són i en què consisteixen les excepcions?

21. Quines són les obligacions dels testimonis i dels perits?

22. Quin és l'òrgan judicial competent per a conèixer de l'execució?

Solucionari

Exercicis d'autoavaluació

1. a
2. b
3. d
4. c
5. d
6. d
7. c
8. a
9. d
10. b
11. d
12. b
13. d
14. c
15. b
16. b
17. b
18. Consulteu el subapartat 4.3.
19. Consulteu el subapartat 4.2.
20. Consulteu el subapartat 6.6.3.
21. Consulteu el subapartat 6.6.4, punt 2.
22. Consulteu l'apartat 10.

Glossari

acte processal *m* Esdeveniment, caracteritzat per la intervenció de la voluntat humana, pel qual es crea, modifica o extingeix alguna de les relacions jurídiques que integren el procés.

acumulació *f* Discussió conjunta i resolució en una sola decisió de totes les qüestions plantejades en els procediments acumulats.

aplanament *m* Reconeixement exprés per part del demandat de la pretensió del demandant.

sin. **assentiment**

assentiment *m* Vegeu **aplanament**.

BOE *sigla* Butlletí Oficial de l'Estat.

CC *sigla* Codi civil.

CE *sigla* Constitució espanyola.

demanda *f* Escrit que conté la petició que s'iniciï un procés sobre una pretensió determinada i l'exposició de la pretensió mateixa.

desistiment *m* Declaració unilateral de voluntat de l'actor per la qual es té per abandonat el procés sense renunciar a l'acció.

ET *sigla* Estatut dels treballadors.

LDPJ *sigla* Llei de demarcació i planta judicial.

LEC *sigla* Llei d'enjudiciament civil.

LOPJ *sigla* Llei orgànica del poder judicial.

LPL *sigla* Llei del procediment laboral.

pretensió executiva *f* Reclamació que una de les parts (executant) dirigeix enfront de l'altra (executat) a fi d'obtenir l'efectivitat del dret que el seu títol executiu li reconeix.

pretensió processal *f* Reclamació que una de les parts (demandant) dirigeix enfront de l'altra (demandat) davant d'un tercer especialment instituït per a resoldre (jutge o tribunal).

procés *m* Successió ordenada d'actes processals provinents o bé de les parts o bé del jutge, i que tenen una finalitat d'iniciació, desenvolupament i acabament del procés mateix.

recurs *m* Acte impugnatori que té com a finalitat depurar la decisió dictada en un procés principal.

sentència *f* Acte del jutge en el qual s'enjudicien els fets debatuts i els fonaments jurídics pertinents al cas, i es procedeix en conseqüència a decidir o resoldre sobre l'objecte del procés.

SMAC *sigla* Servei de Mediació, Arbitratge i Conciliació.

STC *sigla* Sentència del Tribunal Constitucional.

valoració de la prova *f* Procés lògic del jutge per a determinar si els fets al·legats per les parts han resultat efectivament acreditats, i que es tradueix en la declaració de fets provats de la sentència.

Bibliografia

Bibliografia bàsica

Albiol Ortuño, M.; Alfonso Mellado, C.; Blasco Pellicer, A. (2013). *Derecho Procesal Laboral*. València: Tirant lo Blanch.

Alfonso Mellado, C.; Rodríguez Pastor, G. (2012). *La nueva Ley de la Jurisdicción Social*. Albacete: Bomarzo.

Diversos autors (2012). *La reforma del proceso laboral*. València: Tirant lo Blanch.

Diversos autors (2018). *Esquemas de Derecho procesal laboral* (4a. ed., tom IV). València: Tirant lo Blanch.

Folguera, J. Á.; Salinas, F.; Segoviano, M. L. (coord.) (2011). *Comentarios a la Ley reguladora de la jurisdicción social*. Valladolid: Lex Nova.

Molina Navarrete, C. (2012). *Análisis de la nueva ley reguladora de la jurisdicción social, Nuevas reglas, nuevos problemas, nuevos retos*. Madrid: La Ley.

Sempere Navarro, A. (coord.) (2013). *Comentarios a la Ley de la Jurisdicción Social*. Madrid: Aranzadi.

Tascón López, R. (2012). *La renovación de la justicia social*. Madrid: Aranzadi.

Toscani Giménez, D.; Alegre Nuño, M.; Valenciano Sal, A. (2012). *El nuevo proceso laboral: comentarios a la ley reguladora de la jurisdicción social*. Madrid: El Derecho.

Bibliografia complementària

Aguilera Izquierdo, R. (2004). *Proceso laboral y proceso civil: convergencias y divergencias*. Madrid: Thomson/Civitas.

Alemañ Cano, J. (2014). *Actos preparatorios, prueba anticipada y medidas cautelares en el proceso laboral*. Albacete: Bomarzo.

Alonso García, R. M. (2000). *El proceso de trabajo y la nueva Ley de Enjuiciamiento Civil*. Madrid: Civitas.

Álvarez Sacristán, I. (2013). *Los recursos en la jurisdicción social*. Bilbao: Gomylex.

Bajo García, I. (2013). *La acumulación en la jurisdicción social. Proceso ejecutivo*. València: Tirant lo Blanch.

Bejarano Fernández, A. (1995). *La caducidad en el Derecho laboral*. Madrid: Aranzadi.

Falguera Baró, M. A. (2018). *El anuncio del recurso de suplicación*. Albacete: Bomarzo.

Falguera Baró, M. A. (2017). *Resoluciones recurribles en suplicación*. Albacete: Bomarzo.

Fernández López, M. F. (2012). *Los procesos especiales en la jurisdicción social*. Albacete: Bomarzo.

García Quiñones, J. C. (2007). *La conciliación judicial en el proceso laboral*. València: Tirant lo Blanch.

Gil Plana, J. (2017). *La prueba en el proceso laboral. Naturaleza y evolución*. Pamplona: Aranzadi.

González Calvet, J. (2016). *Ejecución provisional de sentencias en la jurisdicción social*. València: Tirant lo Blanch.

Lousada Arochena, J. F. (2012). *La tutela de los derechos fundamentales y de las libertades públicas en la Ley Reguladora de la Jurisdicción Social*. Albacete: Bomarzo.

Lousada Arochena, J. F. (2016). *Recurso de suplicación: soluciones procesales y formularios*. Madrid: Francis Lefebvre.

Luelmo Millán, M. A. (1999). *Los principios inspiradores del proceso laboral*. Madrid: McGraw-Hill.

Martin Jiménez, C. M. (2011). *Teoría y práctica del proceso monitorio. Comentarios y formularios*. Valladolid: Lex Nova.

Mella Méndez, I. (2007). *La reconvencción en el proceso laboral*. Albacete: Bomarzo.

Mercader Uguina, J. R. (1996). *Delimitación de competencias entre el orden social y el contencioso-administrativo*. València: Tirant lo Blanch.

Monjas Barrena, M. (2017). *El escrito de demanda en el proceso laboral ordinario*. Pamplona: Aranzadi.

Morales Vález, C. E. (2012). *Los recursos en la nueva ley reguladora de la jurisdicción social*. Madrid: Civitas.

Orellana Cano, N. i altres (2012). *El concurso laboral*. Madrid: La Ley.

Ortiz Lallana, M. C. (1994). *La intervención del sindicato en el proceso de trabajo*. Madrid: Consejo Económico y Social.

Rivas Torralba, R. (2012). *Aspectos registrales del proceso de ejecución*. Barcelona: Bosch.

Roca Martínez, J. M. (2016). *El proceso monitorio laboral*. Valladolid: Lex Nova.

Rojas Rivero, R. (2001). *El proceso de ejecución laboral*. Valladolid: Lex Nova.

Sáez Lara, C. (2004). *La tutela judicial efectiva y el proceso laboral*. Pamplona: Civitas.

Serrano Espinosa, G. M. (2016). *El nuevo proceso judicial de conflicto colectivo*. València: Tirant lo Blanch.

Tascón López, R. (2012). *La Modalidad Procesal Especial de Tutela de Derechos de Conciliación, de la Vida Laboral, Familiar y Personal*. Madrid: Aranzadi.

Valle Muñoz, F. A. (1998). *La acumulación de acciones en el proceso laboral*. Madrid: Aranzadi.

Valle Muñoz, F. A. (2009). *El desistimiento en el proceso laboral*. Albacete: Bomarzo.

Valle Muñoz, F. A. (2014). *Las diligencias finales en el proceso laboral*. València: Tirant lo Blanch.

